

**Студентське науково-
педагогічне дослідження:
проектно-тренінговий підхід**

м. Суми, 2019

УДК 37.015:001.891(075.8.057.875)

К56

*Друкується згідно з рішенням Вченої ради
Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка
протокол № 4 від 17 грудня 2019 року*

За загальної наукової редакції доктора педагогічних наук, професора Сбруєвої А.А.

Рецензенти:

Іванюк Г.І. доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Козлова О. Г. кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки вищої школи та педагогічного менеджменту СумДПУ ім. А. С. Макаренка.

К56 Коваленко Н. В. Студентське науково-педагогічне дослідження : проектно-тренінговий підхід : навчально-методичний посібник / Н. В. Коваленко. – Суми : [ФОП Цьома С.П., 2019]. – 118 с.

Навчально-методичний посібник вміщує узагальнений укладачем досвід організації, проведення педагогічного дослідження, оформлення та апробації отриманих результатів студентами та магістрантами.

Посібник розроблено як практичне керівництво для молодих дослідників, наукових керівників, передбачає організоване навчання та самонавчання. Структура посібника ґрунтується на принципах проектно-тренінгового підходу та подана у тренінг-консультаціях (інформаційний блок, вправи, власний міні-проект, обговорення у групах), зміст яких розкриває основні етапи педагогічного дослідження (вибір теми, визначення наукового апарату педагогічного дослідження, укладання джерельної бази, вибір методів дослідження, вивчення стану розробленості проблеми в педагогічній теорії та практиці, узагальнення результатів у тексті роботи, апробація та захист результатів) та спрямований на послідовне досягнення його завдань, оволодіння молодими науковцями відповідними дослідницькими вміннями.

Рекомендації стануть у нагоді студентам та магістрантам педагогічних закладів вищої освіти (галузь 014 Середня освіта, за предметними спеціалізаціями), викладачам ЗВО і працівникам освіти.

УДК 37.015:001.891(075.8.057.875)

© Коваленко Н.В., 2019

© ФОП Цьома С.П., 2019

© СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	5
КОНСУЛЬТАЦІЯ 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	7
1.1. ГРАФІК ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. ВИБІР ТЕМИ. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	7
1.2. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	8
КОНСУЛЬТАЦІЯ 2. НАУКОВИЙ АПАРАТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	10
2.1. ОБ'ЄКТ І ПРЕДМЕТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.	10
2.2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	12
КОНСУЛЬТАЦІЯ 3. СТРУКТУРА РОБОТИ. ОСНОВНИЙ ТЕКСТ. ВСТУП. ВИСНОВКИ. ДОДАТКИ	15
3.1. СТРУКТУРА РОБОТИ. ЗМІСТ.....	15
3.2. ОСНОВНИЙ ТЕКСТ РОБОТИ. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТЬ.....	17
3.3. МЕТОДИ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ. ПЕДАГОГІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ. АНКЕТУВАННЯ.....	18
3.4. ВСТУП.....	25
3.5. ВИСНОВКИ.....	30
3.6. ДОДАТКИ.....	33
КОНСУЛЬТАЦІЯ 4. ПРЕЗЕНТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КУРСОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	34
ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА	36
ДОДАТКИ	39
Додаток 1. План-графік консультацій з питань написання курсових робіт з педагогіки.....	39
Додаток 2. Об'єднання у творчі групи у відповідності до напряму дослідження.....	41
Додаток 3. Складові оцінювання педагогічного дослідження.....	42
Додаток 4. Завдання для оцінки рівня сформованості дослідницьких умінь за результатами проведення педагогічного дослідження.....	42
Додаток 5. Завдання для підготовки до захисту курсової роботи.....	42
Додаток 6. Критерії оцінювання змісту курсової роботи.....	43
Додаток 7. Критерії оцінювання захисту курсового дослідження.....	45
Додаток 8. Бланк оцінювання захисту курсового дослідження.....	46
Додаток 9. Приклади оформлення джерел у списку використаної літератури (APA Style).....	47
Додаток 10. Основні підходи до визначення сутності поняття „компетентність”.....	48
Додаток 11. Приклад термінологічного аналізу ключових понять дослідження.....	49
Додаток 12. Схематичне зображення сутності ключових понять дослідження.....	50
Додаток 13. Види та групи освітніх інновацій.....	52
Додаток 14. Види запитань анкети.....	53
Додаток 15. Етапи проведення анкетування у закладі освіти.....	55
Додаток 16. Вимоги до анкети і анкетного опитування.....	56
Додаток 17. Анкета вивчення результатів навчальної практики студентів-майбутніх вчителів.....	57
Додаток 18. Анкета дослідження медіаграмотності учнів.....	59
Додаток 19. Результати дослідження медіаграмотності учнів 3-4- класів.....	61

Додаток 20. Матеріали для аналізу результатів дослідження. Діаграми. Загальна середня освіта України.....	67
Додаток 21. Приклад педагогічного експерименту.....	73
Додаток 22. Етичні основи педагогічного дослідження.....	74
Додаток 23. Рекомендації до стилю наукової роботи.....	75
Додаток 24. Приклад оформлення титульної сторінки курсової роботи.....	79
Додаток 25. Загальна структура тексту педагогічного дослідження.....	80
Додаток 26. Приклад оформлення змісту курсової роботи.....	80
Додаток 27. Приклад вступу у тексті педагогічного дослідження.....	81
Додаток 28. Взаємозв'язок завдань педагогічного дослідження та загальних висновків у тексті педагогічного дослідження.....	83
Додаток 29. Приклад взаємозв'язку завдань та загальних висновків педагогічного дослідження.....	85
Додаток 30. Зразок оформлення методичної розробки виховного заходу.....	87
Додаток 32. Зразок оформлення майстер-класу презентації практичних результатів студентського педагогічного дослідження.....	95
Додаток 33. Приклад майстер-класу на тему «Інтерактивні методи навчання старшокласників».....	96
Додаток 34. Приклад презентації до проведення майстер-класу на тему «Як говорити, щоб діти слухали, як слухати, щоб діти говорили».....	99
Додаток 35. Програма роботи секції педагогічних досліджень студентської звітної наукової конференції.....	101
Додаток 36. Приклад анонсів майстер-класів.....	102
Додаток 37. Структурні компоненти курсової роботи, доповіді, статті та тез.....	103
Додаток 38. Шаблон доповіді за результатами педагогічного дослідження.....	104
Додаток 39. Приклад доповіді за результатами педагогічного дослідження.....	105
Додаток 40. Шаблон презентації результатів педагогічного дослідження.....	107
Додаток 41. Приклад презентації результатів педагогічного дослідження.....	108
Додаток 42. Вимоги до студентської наукової статті.....	109
Додаток 43. Приклад студентської наукової статті.....	110
Додаток 44. Приклад тез.....	113
Додаток 46. Відповіді завдання «Відповідність між типами запитань анкети і їх прикладам».....	117

Вступ

Науково-дослідна складова професійної педагогічної підготовки майбутнього вчителя покликана забезпечити їх здатність і готовність знаходити оптимальні науково-обґрунтовані шляхи вдосконалення педагогічної дійсності, здійснювати впровадження молодими вчителями педагогічних інновацій у навчально-виховний процес закладів освіти, формування їх дослідницької компетентності. Осмислення нових, обумовлених потребами часу змістових орієнтирів виховання, впровадження інноваційних технологій навчання і виховання у свій викладацький досвід визначається готовністю майбутнього вчителя розглядати педагогічну діяльність з позицій дослідницького підходу, використовуючи дослідницькі методи, здійснюючи об'єктивну оцінку ефективності інновацій.

Сучасне інформаційне суспільство визначає нові підходи до наукових досліджень з педагогіки. Відкриті інформаційні ресурси, бібліотеки повнотекстових документів, віртуальні довідки вносять особливості в проведення наукового пошуку, розширюючи можливості ґрунтового дослідження та створюючи ризики некоректного використання матеріалів, компілювання без аналізу. Авторські результати наукового дослідження студентів значно відрізняються рівнем сформованості у них умінь інформаційного пошуку, оперування дослідницькими методами. Тому у формуванні наукової культури майбутнього вчителя виникає необхідність комплексного формування науково-дослідної та інформаційно-пошукової складових дослідницької компетентності.

Самостійність молодих науковців у отриманні проміжних та кінцевих результатів є важливою у формуванні їх науково-дослідницьких умінь. Стратегічним завданням посібника стало забезпечення ефективного самостійного проведення студентами педагогічного дослідження. Матеріал поданий таким чином, щоб допомогти студентам самостійно організувати та здійснити педагогічне дослідження. Рекомендації ґрунтуються на самоорганізації і спрямовані на розвиток самоконтролю студентів.

Метою рекомендацій є розкриття основних етапів педагогічного дослідження, опис послідовності роботи, створення проміжних продуктів, характеристика особливостей презентації результатів для підвищення ефективності самостійного проведення студентами елементів або цілісного процесу дослідження. Завданнями рекомендацій визначено опанування майбутніми вчителями:

- ⊕ знаннями про етапи наукового педагогічного дослідження, вміннями визначити науковий апарат, будувати концепцію дослідження;
- ⊕ навичками пошуку інформаційних джерел з проблеми дослідження в сучасних інформаційних базах;
- ⊕ навичками структурування тексту роботи;
- ⊕ вміннями проведення термінологічного аналізу; розкриття змісту питання ґрунтуючись на вивченні передового педагогічного досвіду в теорії та практиці роботи школи, узагальненні власних спостережень;
- ⊕ навичками організації та проведення емпіричного дослідження, методами інтерпретації отриманих результатів;
- ⊕ вміннями моделювати шляхи практичного впровадження отриманих результатів дослідження, втілення отриманих висновків у методичних розробках виховних заходів, фрагментах уроків тощо;

- ⊕ уміннями презентувати результати проведених пошуків в тексті роботи, тезах, статтях, доповідати та відстоювати наукові знахідки, доводити в ході експертної оцінки, в практичній роботі з дітьми (у процесі навчальної практики);
- ⊕ розвиток умінь аналізу, узагальнення, систематизації, критичного опрацювання наукових джерел, умінь визначати сучасний стан та тенденції розвитку проблеми в науці та практиці, формулювання висновків;
- ⊕ мотивації до подальшого самостійного наукового пошуку;
- ⊕ поглиблення знань з актуальних педагогічних проблем.

Зміст посібника структуровано у відповідності до логіки проведення студентського педагогічного дослідження. Кожна консультація ґрунтується на змісті таких тем:

- організація педагогічного дослідження, вибір теми;
- укладання джерельної бази педагогічного дослідження;
- визначення наукового апарату дослідження;
- аналіз структури тексту педагогічного дослідження: вступ, основний зміст, висновки, додатки;
- апробація і презентація результатів педагогічного дослідження.

Запропонована структура передбачає послідовне отримання результатів, які стають підґрунтям наступних пошуків, забезпечуючи просування молодих дослідників до цілі.

В кожному занятті умовно виокремлено наступні етапи:

- прогностичний;
- інформаційний;
- пошуковий;
- продуктивний;
- рефлексивний етап.

Тому *прогностичний* етап покликаний визначити мету заняття, створити у молодих дослідників чітке уявлення майбутнього практичного результату.

Інформаційний блок містить основну інформацію з теми заняття, подану схематично.

Пошуковий етап заняття ґрунтується на вправах, які дозволять закріпити знання та сформувати відповідні уміння. наприклад, з проведення теоретичного аналізу теми дослідження продовжиться після закінчення аудиторної роботи.

Кожне заняття характеризується цілісністю і передбачає створення студентами власного продукту в аудиторії після ознайомлення з необхідною інформацією, виконання вправ в рамках наступного *продуктивного* етапу.

Рефлексивний етап заняття ґрунтується на обговоренні власних продуктів, чи ідей творчих в групах, об'єднаних на напрямом дослідження. Він може бути проведений після створення власного проекту з метою аналізу і оцінки його ефективності, але його можна використати і з метою пошуку, оцінки ідей, перед створенням проекту. За умови самостійного проведення педагогічного дослідження за посібником, обговорення в групах можливе завдяки інформаційним технологіям.

КОНСУЛЬТАЦІЯ 1

Організація педагогічного дослідження

1.1. Графік проведення дослідження. Вибір теми. Критерії оцінювання.

Крок 2

Кроки до мети

Інформаційний етап

Завдання 1. Колективне складання план-графіку консультацій з питань проведення педагогічних досліджень з педагогіки (Додаток 1).

Пошуковий етап

Завдання 2. Проаналізуйте тематику педагогічних досліджень (Додаток 2). Оберіть напрям, який найбільш для вас цікавий. В обраному напрямі уточніть тему. Скористуйтесь прикладами тем поданих у збірнику [Курсова робота з педагогіки: методичні основи організації дослідження та орієнтовна тематика. – Суми: Видавництво СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2016. – 140 с.] або запропонуйте власну.

Крок 3

Власний проект

Продуктивний етап

Завдання 3. Об'єднайтесь у творчі групи у відповідності до напрямку дослідження (Додаток 2).

Завдання 4. Змоделюйте у групах критерії оцінювання процесу і результату проведення педагогічного дослідження. Після 10 хвилин обговорення презентуйте результати обговорення, візуалізовані на листах фліпчату.

Крок 4

Обговорення в творчих групах

Завдання 5. Проаналізуйте складові оцінювання педагогічного дослідження (Додаток 3).

- оцінка *процесу* розробки: динаміка, якість, самостійність проміжних результатів;
- оцінка *змісту* роботи, яка відображає якість, креативність кінцевого результату (Додаток 6);
- виявлення рівня сформованості дослідницьких *умінь* (уміння визначати науковий апарат дослідження; створення списку джерел, написання різних видів висновків; проведення термінологічного аналізу) (Додаток 4);
- *захист* основних наукових результатів дослідження (Додаток 5).

Які критерії для вас найскладніші, найлегші?

КОНСУЛЬТАЦІЯ 1

Організація педагогічного дослідження

1.2. Список використаних джерел педагогічного дослідження

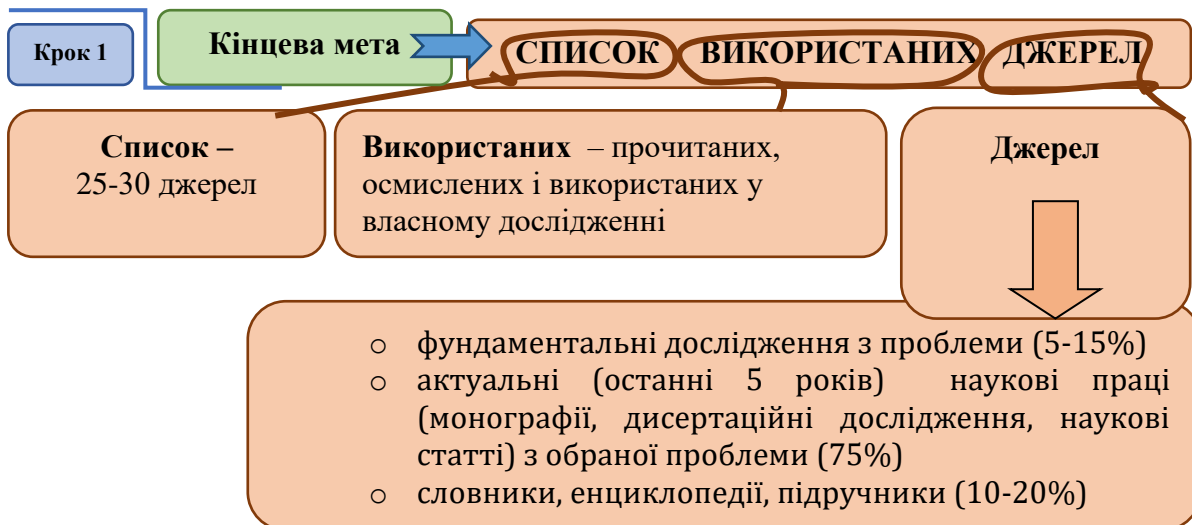
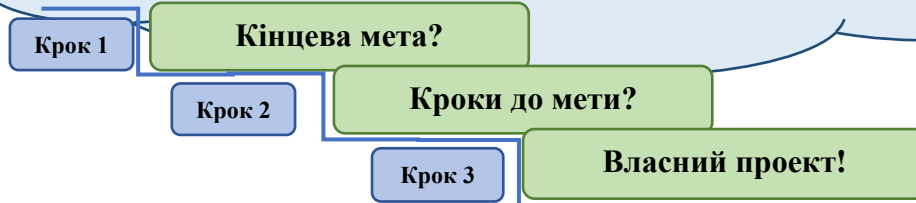

Рис. 1.2.1. Структура списку використаних джерел

Список використаних джерел у процесі проведення педагогічного дослідження: рухома, оновлювана система інформаційних ресурсів

Крок 2

Кроки до мети

Пошуковий етап

- 1) Визначте ключові слова в темі, знайдіть джерела у пошукових системах:
- 2) Систематичний (електронний) каталог університетської бібліотеки.
- 3) Пошукова система Google:

Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського

Офіційний сайт <http://www.nbuv.gov.ua/>

Наукові ресурси → Наукова періодика України - простий пошук http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis

Наука України
доступ до знань

Інформаційний портал «Наука України : доступ до знань»

Адреса порталу: [www.irbis-nbuv.gov.ua/Sci Lib UA](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/Sci_Lib-UA)

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського НАПН України

Бібліотека підручників – <http://pidruchniki.com>

Електронний каталог WEB ИРБИС: Головна → Ресурси → Електронні ресурси → Електронний каталог → база даних "Періодика"

→ база даних "Книги";

→ база даних "Рідкісні книги";

→ база даних "Сухомлиністика" ;

→ зведена база даних періодичних видань, що передплачують бібліотеки України, бібліотеки установ НАПН України та ВНЗ III-IV р. а. пед. профілю;

→ зведена база даних дисертацій з питань освіти, педагогіки та психології

Використовуючи Бібліотечну службу "Віртуальна бібліографічна довідка" Об'єднаної віртуальної довідкової служби <http://www.chl.kiev.ua/> двома способами: розширеним пошуком та задаючи запитання

Міністерство освіти України <http://mon.gov.ua>

Наукова бібліотека Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова
<http://lib.npu.edu.ua/>

Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка – <http://library.kubg.edu.ua/>

Методичні матеріали з виховної роботи та розробки уроків

nus.org.ua/

<http://osvita.ua/>

<http://ostriv.in.ua/>

<http://pedrada.com.ua/>

 Educational Era студія онлайн-освіти	 https://www.edcamp.org.ua/ https://vumonline.ua/	 ОСВІТОРІЯ http://osvitoria.org/	 http://www.living-democracy.com.ua/
---	--	--	---

Авторські дистанційні курси (безкоштовні) від українських навчальних закладів зі шкільних предметів та актуальних тем для дорослих людей.

<http://prometheus.org.ua/courses/>

Дистанційні курси (безкоштовні) від вищих навчальних закладів та організацій світу <https://www.coursera.org>

Крок 3

Власний проект

Продуктивний етап

Оберіть тему дослідження на період педагогічної практики (з переліку тем курсового дослідження з «Педагогіки» чи самостійно, на основі аналізу Концепції «Нова українська школа»).

Складіть список літератури за обраною темою курсового дослідження. Скористайтесь прикладом (Додаток 9).

Крок 4

Обговорення в творчих групах

Об'єднайтесь у творчі групи за напрямками дослідження. Обговоріть отримані результати у творчих групах.

КОНСУЛЬТАЦІЯ 2

Науковий апарат педагогічного дослідження

2.1. Об'єкт і предмет педагогічного дослідження.

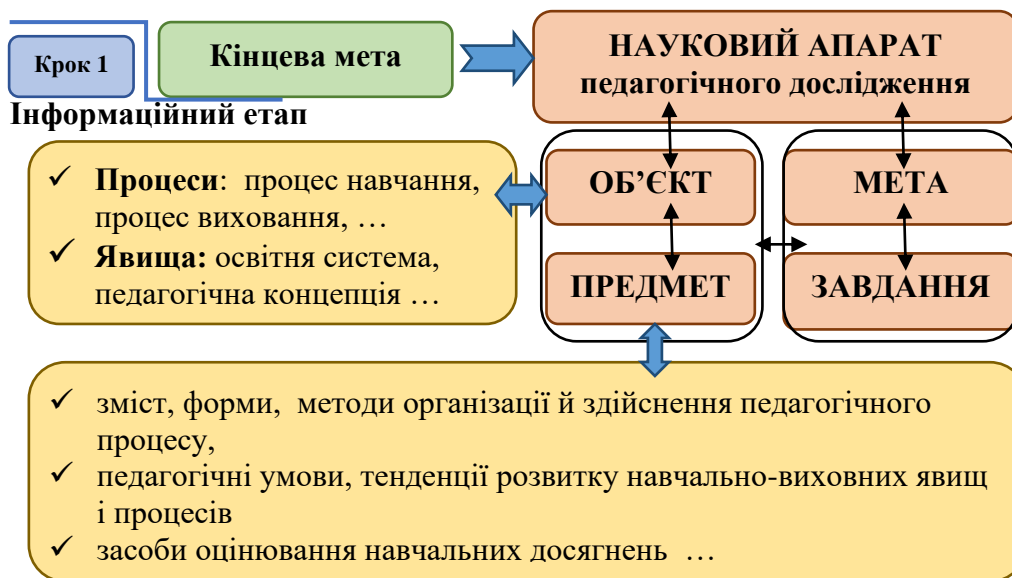
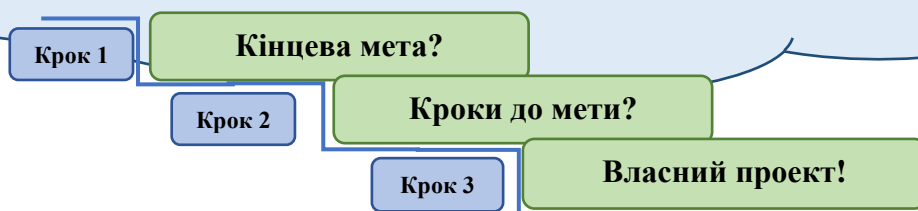

Схема 2.1.1. Науковий апарат педагогічного дослідження.

Крок 2 **Кроки до мети** **Пошуковий етап**

Завдання 1. Проаналізуйте подані в таблиці 1

теми дослідження, їх об'єкти та предмети.

Визначте яке поняття ширше: предмет чи об'єкт?

Тема дослідження	Об'єкт дослідження	Предмет дослідження
Формування інтелектуальної мобільності старшокласників у навчальному процесі загальноосвітньої школи	процес навчання старшокласників у загальноосвітній школі	способи формування інтелектуальної мобільності старшокласників загальноосвітньої школи в навчальному процесі
Виховання оптимістичного ставлення до життя в старших підлітків у позаурочній діяльності	процес виховання оптимістичного ставлення до життя у старших підлітків	педагогічні умови виховання оптимістичного ставлення до життя в старших підлітків у позаурочній діяльності
Формування готовності студентської молоді до створення сім'ї	процес статевого виховання студентської молоді	методи та засоби формування готовності студентської молоді до створення сім'ї

Завдання 2. Перемалуйте схему 2.1.2 до конспекту. Позначте на схемі об'єкт.

Сформулюйте положення, які описують взаємозалежність предмета і об'єкта.

Завдання 3. Позначте категорії: тема (1), об'єкт (2), предмет (3) (Схема 2.1.3). Сформулюйте положення, які описують взаємозалежність теми, предмета і об'єкта.

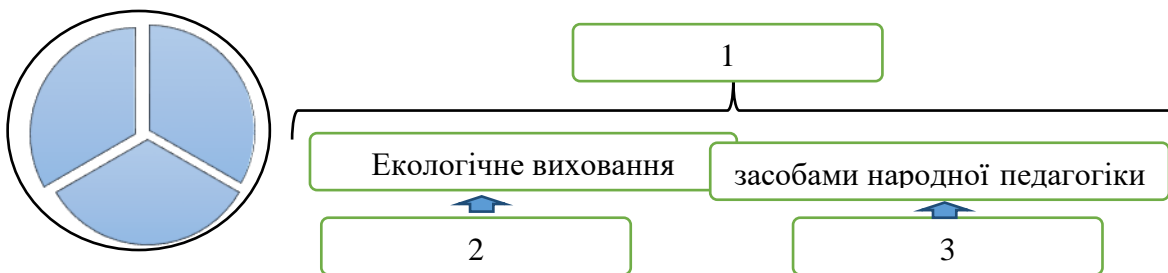

Схема 2.1.2. Об'єкт і предмет дослідження

Схема 2.1.3 Взаємовідношення теми, об'єкта і предмета дослідження

Завдання 4. Встановіть відповідність між темою, предметом і об'єктом дослідження за схемою: Т – О – П, де Т – номер теми, О – номер об'єкта, П – номер предмета. Напишіть три трицифрових числа.

Тема	Предмет, об'єкт
1. Розумове виховання обдарованих дітей шкільного віку 2. Взаємодія класного керівника з батьками учнів 3. Шляхи і засоби національного виховання дітей в сім'ї	1. Процес виховання обдарованих дітей
	2. Процес виховання дітей у сім'ї
	3. Методи роботи класного керівника з батьками учнів
	4. Процес взаємодії класного керівника з батьками учнів
	5. Форми і методи розумового виховання обдарованих дітей
	6. Зміст, форми, методи реалізації національного виховання дітей в сім'ї

Продуктивний етап

Завдання 5. Прочитайте подані об'єкт та предмет дослідження. Сформулюйте тему дослідження?

Тема	Об'єкт дослідження	Предмет дослідження
	процес розвитку пізнавальних інтересів учнів	шкільні вечори як засіб розвитку пізнавальних інтересів учнів
	процес формування пізнавальних та професійних інтересів старшокласників	види та особливості рольових ігор як засобу формування пізнавальних та професійних інтересів старшокласників
	процес навчання старшокласників	інтерактивні методи навчання

Завдання 6. За поданими темами визначте предмет, об'єкт дослідження.

Тема 1. Метод проектів як засіб розвитку творчих здібностей учнів.

Тема 2. Використання діалогічних методів у процесі навчання старшокласників.

Крок 3 **Власний проект**

Для обраної теми власного дослідження на період педагогічної практики визначте об'єкт і предмет дослідження.

Крок 4 **Обговорення в творчих групах**

Об'єднайтесь у творчі групи. Обговоріть отримані результати у творчих групах.

КОНСУЛЬТАЦІЯ 2

Науковий апарат курсового дослідження

2.2. Мета і завдання педагогічного дослідження

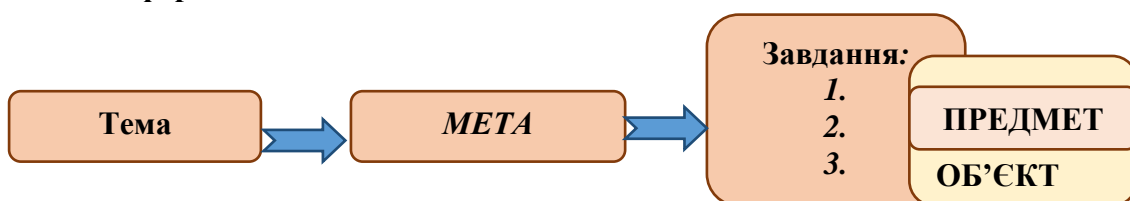
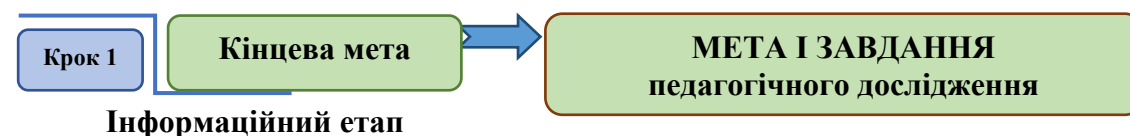
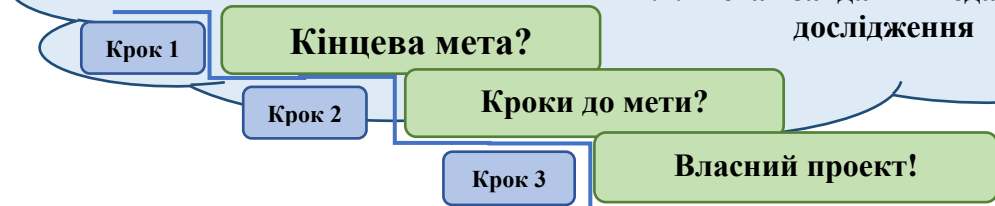

Схема 2.2.1. Тема, мета, завдання педагогічного дослідження

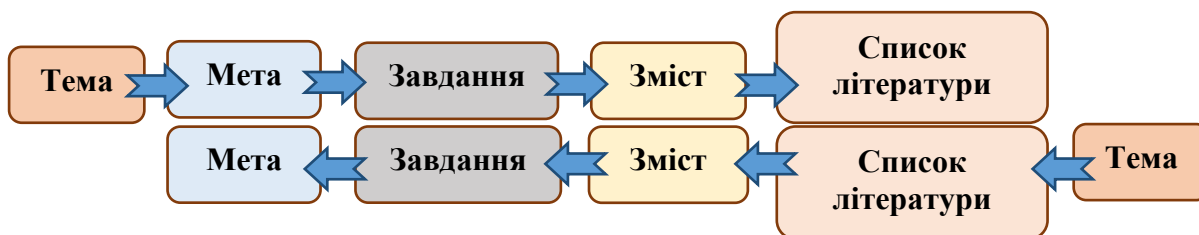

Схема 2.2.2. Логіка педагогічного дослідження: від загального до часткового та від часткового до загального

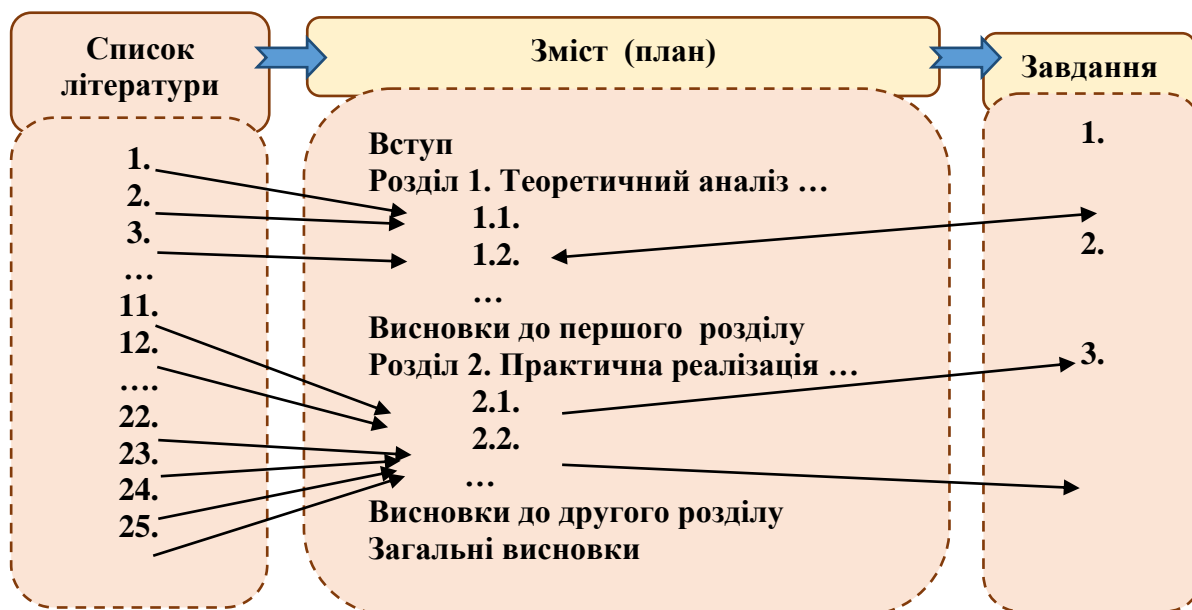

Схема 2.2.3. Приклад взаємозв'язку використаних джерел, змісту та завдань педагогічного дослідження

Завдання 1. Проаналізуйте Ваш список літератури. Чи достатня кількість джерел для розкриття сутності об'єкта та предмета дослідження.

Завдання 2. Встановіть відповідність між темою і першим завданням педагогічних досліджень:

№	Тема	№	Завдання
1.	Педагогічні умови підготовки старшокласників до вибору професії	1.	З'ясувати сутність і структуру відповідальності як якості особистості
		2.	Розкрити сутність і структурні елементи поняття "почуття корисності для іншого"
2.	Виховання почуття корисності для іншого як моральної цінності підлітка	3.	Уточнити сутність понять «профорієнтація старшокласників», «вибір професії старшокласниками»
		4.	Розкрити зміст ефективних форм і методів роботи з профорієнтації зі старшокласниками
3.	Виховання відповідальності старшокласників у процесі учнівського самоврядування	5.	Розробити серію класних годин з проблеми виховання почуття корисності для іншого в учнів підліткового віку
		6.	Теоретично довести ефективність учнівського самоврядування у формуванні відповідальності старшокласників

Завдання 3. Встановіть правильну логіку завдань дослідження (1, 2, 3-ге завдання):

№	Тема	№	Завдання
1.	Виховання відповідальності старшокласників у процесі учнівського самоврядування	1.	Розробити методичні рекомендації з виховання відповідальності старшокласників засобами учнівського самоврядування для класних керівників
		2.	З'ясувати сутність і структуру відповідальності як якості особистості.
		3.	Теоретично довести ефективність учнівського самоврядування у формуванні відповідальності старшокласників

Завдання 4. За темою знайдіть три завдання дослідження. Встановіть правильну логічну послідовність:

№	Тема	№	Завдання
1.	Педагогічні умови підготовки старшокласників до вибору професії	1.	З'ясувати сутність і структуру відповідальності як якості особистості
		2.	Розробити методичні рекомендації щодо підготовки старшокласників до вибору професії для класних керівників
		3.	Уточнити на основі аналізу філософської, психолого-педагогічної і методичної літератури сутність понять «профорієнтація старшокласників», «вибір професії старшокласниками»
		4.	Розкрити сутність і структурні елементи поняття "почуття корисності для іншого"
		5.	Розробити серію класних годин з виховання почуття корисності для іншого в учнів підліткового віку
		6.	Розкрити зміст форм і методів роботи з профорієнтації

Продуктивний етап

Сформулюйте закономірності у формулюванні мети та завдань дослідження (дослідження 1,2,3)? Користуючись поданими нижче матеріалами сформулюйте мету і завдання власного дослідження. За необхідності уточніть предмет і об'єкт власного дослідження.

Дослідження 1: ВИХОВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні ефективного впливу учнівського самоврядування на виховання відповідальності в старшокласників та розробці методичних матеріалів.

Відповідно до поставленої мети, сформульовано **завдання дослідження**:

1. З'ясувати сутність і структуру відповідальності як якості особистості.
2. Теоретично довести ефективність учнівського самоврядування у формуванні відповідальності старшокласників.
3. Розробити методичні рекомендації з виховання відповідальності старшокласників засобами учнівського самоврядування для адміністрації навчальних закладів, учителів, класних керівників та шкільних психологів.

Об'єктом дослідження є виховання відповідальності в учнівської молоді.

Предметом дослідження є зміст, форми і методи діяльності учнівського самоврядування по вихованню відповідальності в старшокласників.

Дослідження 2: ВИХОВАННЯ ПОЧУТТЯ КОРИСНОСТІ ДЛЯ ІНШОГО ЯК МОРАЛЬНОЇ ЦІННОСТІ ПІДЛІТКА

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати форми та методи виховання почуття корисності для іншого в підлітків у навчально-виховній діяльності загальноосвітньої школи.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Розкрити сутність і структурні елементи поняття “почуття корисності для іншого”.
2. Вивчити стан вихованості почуття корисності для іншого в підлітків сільських і міських загальноосвітніх шкіл.
3. Розробити серію класних годин з виховання почуття корисності для іншого в учнів підліткового віку та експертно оцінити їх ефективність.

Об'єкт дослідження – процес виховання почуття корисності для іншого в учнів підліткового віку.

Предмет дослідження – форми та методи процесу виховання у підлітків почуття корисності для іншого в навчально-виховній діяльності загальноосвітньої школи.

Дослідження 3: ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ

Мета дослідження – розробити, теоретично обґрунтувати педагогічні умови, що забезпечують підвищення ефективності підготовки старшокласників до вибору професії.

Досягнення мети дослідження зумовило вирішення наступних **завдань**:

1. Уточнити на основі аналізу філософської, психолого-педагогічної і методичної літератури сутність понять «профорієнтація старшокласників в умовах профільного навчання», «вибір професії старшокласниками».
2. Розглянути особливості профорієнтації молоді в розвинених країнах світу.
3. Розкрити зміст ефективних форм і методів роботи з профорієнтації зі старшокласниками.

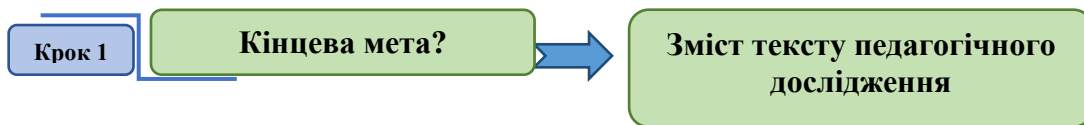
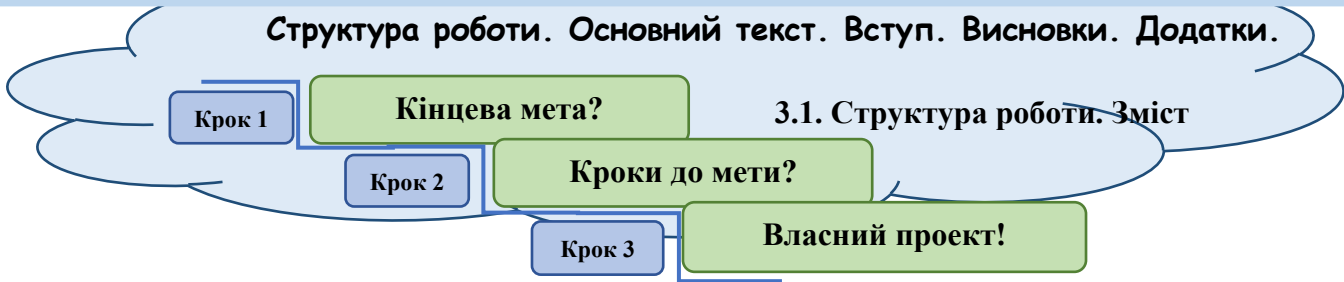
Об'єкт дослідження: процес підготовки старшокласників до вибору педагогічної професії у спільній діяльності середньої загальноосвітньої школи і вищого педагогічного навчального закладу.

Предмет дослідження: педагогічні умови, зміст, форми та методи взаємодії школи та вищого педагогічного навчального закладу з підготовки старшокласників до вибору педагогічної.

Об'єднайтесь у творчі групи за напрямами дослідження. Обговоріть мету і завдання власного дослідження.

КОНСУЛЬТАЦІЯ 3

Структура роботи. Основний текст. Вступ. Висновки. Додатки.

Завдання 1. Проаналізуйте загальні принципи побудови змісту курсової роботи з навчальної дисципліни «Педагогіка», рекомендоване змістове наповнення та обсяги розділів, підрозділів, висновків.

Рис. 3.1.1. Загальна структура курсової роботи з навчальної дисципліни «Педагогіка», можливе змістове наповнення та кількість сторінок підрозділів

Крок 2

Кроки до мети

ПОШУКОВИЙ етап

Перший розділ утворює теоретичне підґрунтя дослідження.

- Завдання 2. У підрозділі 1.1. заплануйте термінологічний аналіз.
- Завдання 3. Змодельуйте окремий підрозділ першого розділу для аналізу фактичного матеріалу, здобутого у ході анкетувань, спостережень тощо.
- Завдання 4. В **другому розділі** розгляньте стан розроблення проблеми в практиці, в навчально-виховному процесі школи, наприклад.
- Завдання 5. Зверніться до списку джерел, виявіть ті аспекти розгляду об'єкту дослідження, які вивчають сучасні дослідники. Визначте можливі практичні шляхи вирішення проблеми.
Оберіть найбільш цікаві для вас підпроблеми, оформіть у підрозділи. Підрозділ може інтегрувати кілька підпроблем.
- Завдання 6. На основі аналізу досвіду впровадження досліджуваної проблеми, розробіть власні практичні рекомендації.

Зверніть увагу на приклад спрощеного змісту за дослідженням Кащук М. Г. Правове виховання старшокласників у виховній роботі загальноосвітньої школи [6].

Розділ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ

- 1.1. Стан дослідження проблеми та характеристика базових понять.
- 1.2. Цілі, зміст та принципи правового виховання старшокласників у виховній роботі загальноосвітньої школи.
- 1.3. Сучасна концепція правового виховання старшокласників та її роль у розбудові громадянського суспільства в Україні

Висновки до першого розділу

Розділ II. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ВИХОВНІЙ РОБОТІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

- 2.1. Засоби правового виховання старшокласників у роботі загальноосвітньої школи
- 2.2. Особливості методики організації роботи щодо правового виховання старшокласників

Висновки до другого розділу

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Крок 3

Власний проект

Продуктивний етап

За аналогією до поданого зразка змісту педагогічного дослідження (Додаток 25, 26) та користуючись шаблоном змісту поданого в електронному шаблоні створіть зміст до тексту вашої роботи.

Крок 4

Обговорення в творчих групах

Обговоріть отримані результати у творчих групах.

КОНСУЛЬТАЦІЯ 3

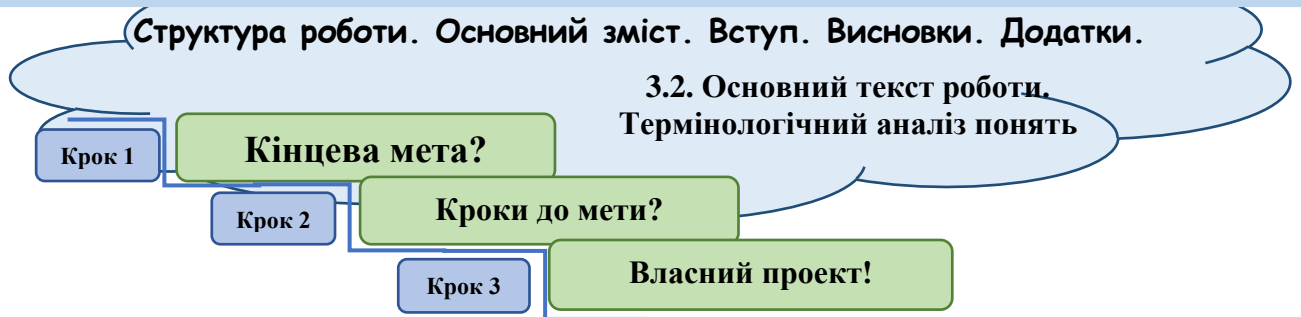
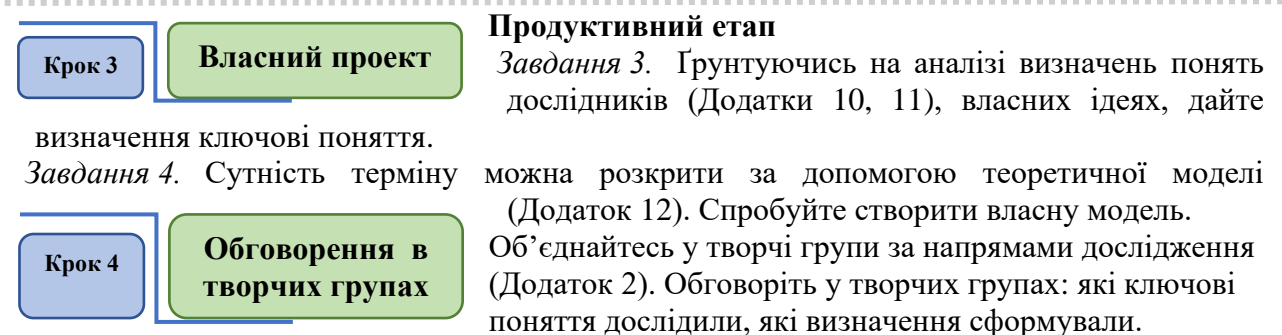
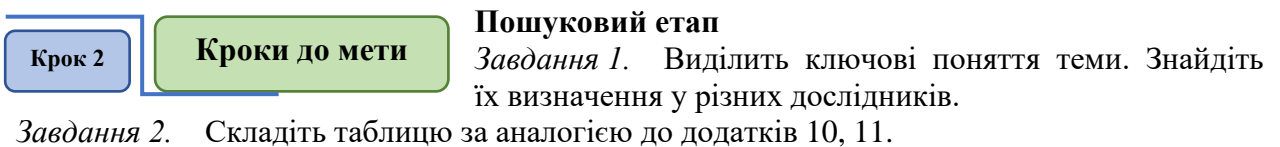

Рис. 3.2.1. Алгоритм методу категоріального аналізу базових понять педагогічного дослідження

КОНСУЛЬТАЦІЯ 3

Структура роботи. Основний зміст. Вступ. Висновки. Додатки.

3.3. Методи педагогічного дослідження.

Педагогічний експеримент.
Анкетування.

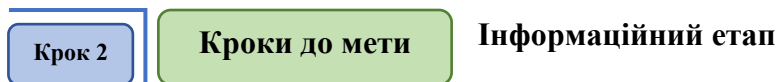
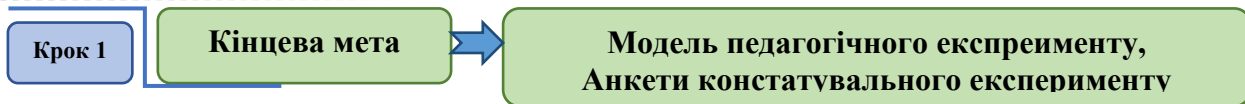

Рис.3.3.1. Методи психолого-педагогічного дослідження

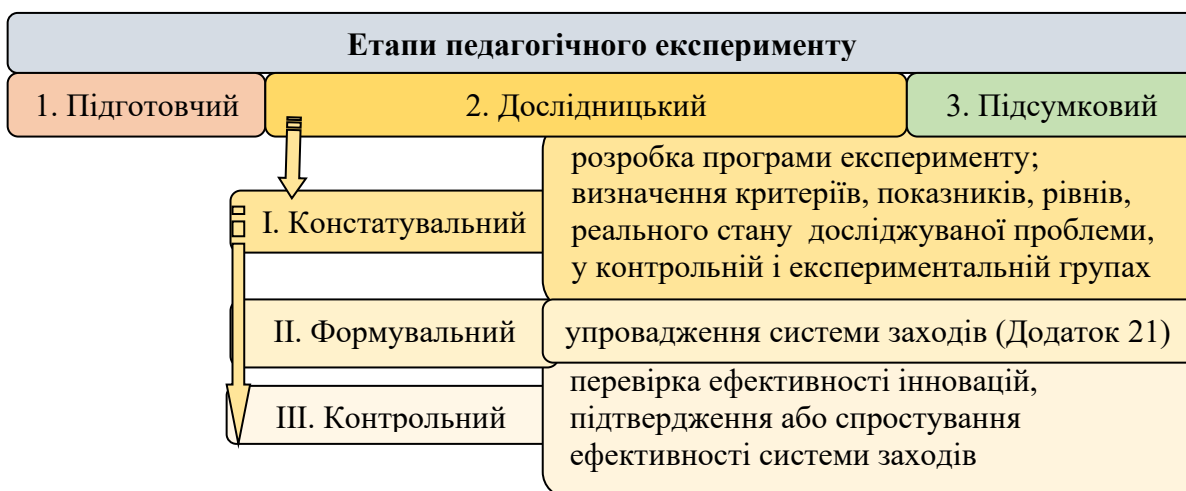

Рис.3.3.2. Структура педагогічного експерименту

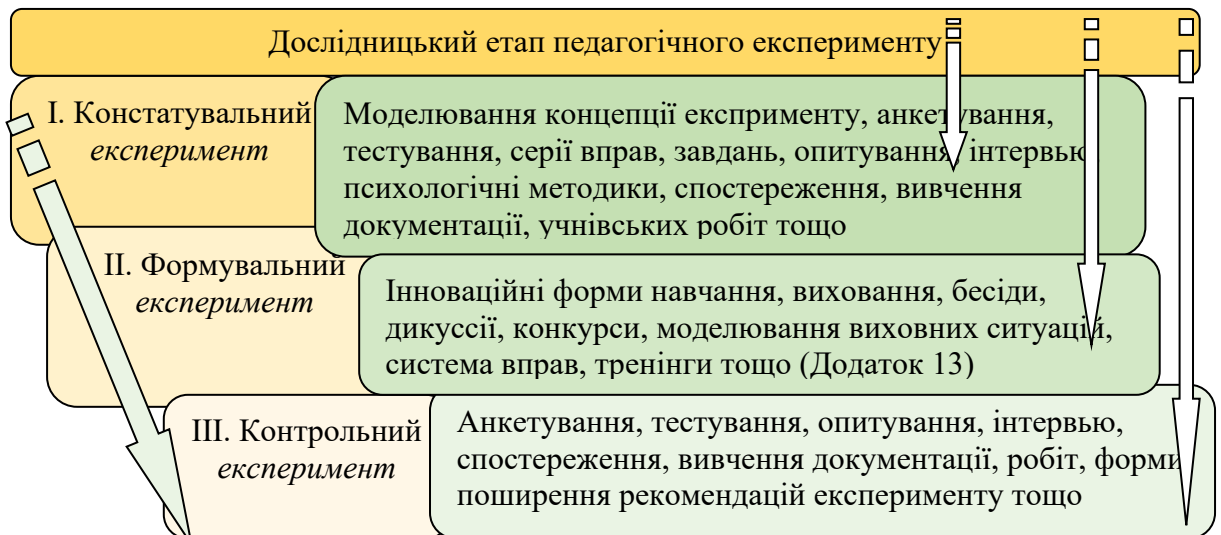

Рис.3.3.3. *Форми і методи дослідницького етапу педагогічного експерименту*

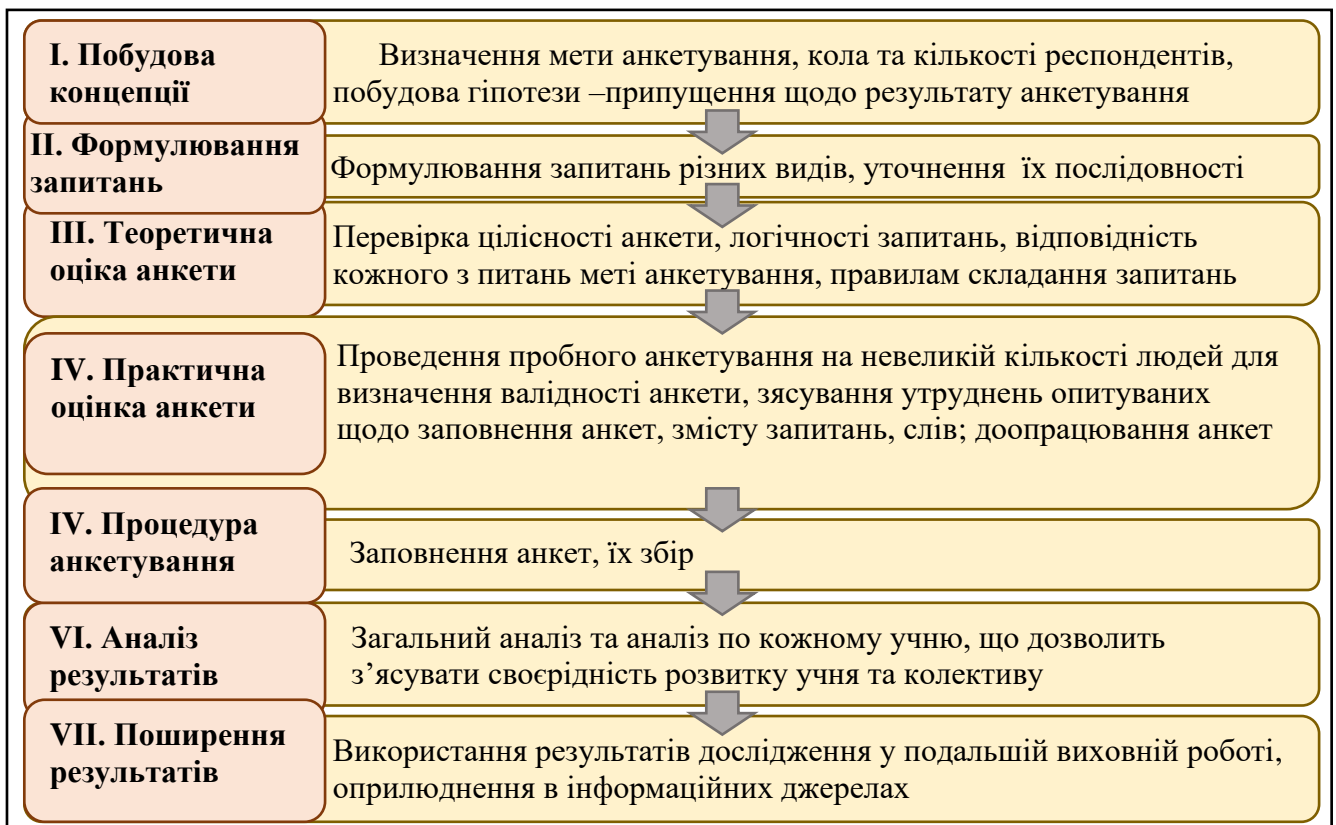

Рис. 3.3.4. *Алгоритм проведення анкетування*

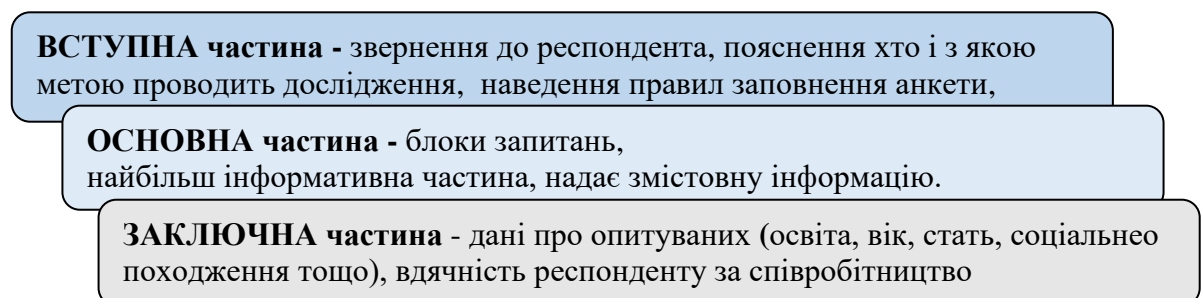

Рис. 3.3.5. *Структурні частини анкети*

Завдання 3. Ознайомтесь з вимогами до анкети і анкетування (Додаток 16)

Завдання 4. Експертиза якості анкети [7, с.12].

Визначте переваги, недоліки та сформулюйте рекомендації кожного структурного елементу анкети «Вивчення результатів навчальної практики майбутніх вчителів» (Додатки 17, 18).

Об'єкти аналізу	Недоліки	Позитивні якості	Рекомендації
Вступна частина анкети			
Основна частина анкети			
Заклучна частина анкети			
Послідовність запитань анкети			
Спосіб формулювання запитань (види запитань)			
Висновок			

Крок 3

Власний проект

Продуктивний етап

Завдання 5. Розробка анкети

1. Сформулюйте мету анкетування в рамках теми власного дослідження та проведення констатувального / контрольного експерименту.

2. Складіть перелік основних запитань анкети, відповіді на які дозволяють розкрити основну ціль анкетування. Використовуйте різні види запитань (завдання 1, Додаток 14).

3. Згрупуйте запитання відповідно до вимог (Додаток 16) та складіть анкету.

Мета дослідження:	
Вступна частина анкети:	
Основна частина анкети:	
I. Контактні запитання	
1.	
...	
II. Основні запитання	
1. Відкрите запитання	
2. Закрите запитання	
3. Напівзакрите запитання	
4. Запитання-меню	
5. Контрольне запитання	
6. Шкальне запитання	
...	
III. Заклучні запитання	
1.	
2.	
...	
Заклучна частина анкети:	
– дані про опитуваних	
– вдячність респонденту за співробітництво	

Завдання 6. Для проведення констатувального експерименту анкети готові. Подумайте над додатковими методами всебічного вивчення проблеми дослідження (опитування, психологічні методики, спостереження, вивчення документації, робіт учнів).

Спрогнозуйте та оцініть які результати Ви ймовірно отримаєте.

Завдання 7. Ознайомтесь з додатками 19-21 і дайте відповіді на запитання:

- Яка мета констатувального експерименту?
- Які методи використані в констатувальному експерименті?
- Яка мета формувального експерименту?
- Які методи використані в формувальному експерименті?
- Після проведення формувального експерименту було проведено порівняння результатів навчання у експериментальній та контрольній групах з метою оцінювання ефективності психолого-педагогічної програми. Яку назву має наведений етап педагогічного експерименту?

Завдання 8. Змодельуйте теоретичну модель педагогічного експерименту за темою дослідження.

Які методи констатувального експерименту було обрано Вами?

Які методи, форми виховання (бесіди, дискусії, конкурси, моделювання виховних ситуацій), система вправ дозволять покращити отримані дані?

	Етап педагогічного експерименту	Мета	Методи	Прогнозовані результати
1.	Констатувальний			
2.	Формувальний			
3.	Контрольний			

Завдання 9. Ознайомтесь з етичними основами проведення педагогічного експерименту (Додаток 22).

Які непередбачувані наслідки мав «Стенфордський тюремний експеримент» описаний нижче?

Чи були порушені етичні норми?

У 1971 році відомий психолог Філіп Зімбардо реалізував експеримент з "штучною в'язницею".

З метою вивчення поведінки і соціальних норм індивідуумів помістили в нетипові для них умови в'язниці і вони були вимушені грати ролі ув'язнених або наглядачів.

Для цього в підвалі факультету психології обладнали імітацію в'язниці, а студентів-добровольців у кількості 24 осіб розділили на "в'язнів" і "наглядачів".

- а) експеримент був запланований на два тижні, він був припинений достроково, всього через шість днів з етичних міркувань
- б) "ув'язнені" абсолютно вжилися у свої ролі і почали відчувати себе в справжній в'язниці, а "наглядачі" випробовували справжні садистські емоції і наміри стосовно "ув'язнених", а ще кілька днів тому були їх добрими друзями;
- в) на запитання, як їх звать, "ув'язнені" найчастіше називали свої номери, а не імена, а запитання, як вони збираються вибиратися з в'язниці, приводило їх у глухий кут;
- г) "ув'язнені" почали відчувати емоційні розлади, депресію, безпорадність

Завдання 10. Ознайомтесь з експериментом: «Експеримент з блакитноокими і кароокими».

Після вбивства Мартіна Лютера Кінга вчителька третього класу Джейн Еліот розділила своїх дітей на дві групи: за передні парти сіли діти з блакитними очима, їх вчитель хвалила, приділяла додаткову увагу. Дітям з карими очима слід було сидіти на задніх партах, носити спеціальні коміри, і їм частенько нагадували, що вони не такі розумні, як блакитнооки діти. Через тиждень вона поміняла групи місцями - тепер попереду сиділи карооки, а коміри носили блакитнооки. В результаті учні, серед яких не було жодного афроамериканця, сказали, що тепер вони набагато краще розуміють, що значить бути «чорним».

Чому на вашу думку був засуджений «Експеримент з блакитноокими і кароокими»?

- а) дітей поділили на групи за сумнівним, науково необґрунтованим показником: колір очей, який визначив - «кращий, гірший»;
- б) у дітей не питали згоди на участь;
- в) діти піддавалися глузуванням;
- г) вчитель навмисно безпідставно знижувала самооцінку дітей;
- д) експеримент отримав позитивні відгуки громадськості, а Еліот навіть стала вести курси з навчання толерантності.

Завдання 11. Ознайомтесь з експериментом американського соціального психолога, професора Корнельського університету Соломона Аша. Скажіть якою була мета експерименту?

Сутність цього експерименту полягала в тому, що досліджуваний повинен був порівняти довжину різних ліній в умовах, коли інші учасники експерименту («підставна група», рис. 3.3.3), знаходячись у змові з експериментатором, давали завідомо неправильні відповіді. Досліджуваний, таким чином, опинявся в ситуації, коли його думка суперечила неправильній, але одноставній думці інших людей.

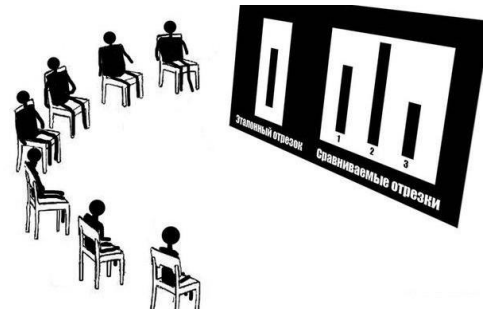

Рис. 3.3.6 Учасники експерименту Аша

- а) визначення соціального впливу, міри виявлення конформності людини, тиску групи на індивіда шляхом «підставної групи»;
- б) умінням зрозуміти через зовнішні дії людини її внутрішній світ, її розумові особливості, які відображаються в поведінці;
- в) силу волі людини, її темперамент;
- г) дослідження сприйняття особистістю себе самої, рівня самооцінки.

Завдання 12. Висловіть припущення, які твердження правильні за результатами експерименту американського соціального психолога, професора Корнельського університету Соломона Аша (завдання 11).

- а) 37 % досліджуваних виявили конформну поведінку, тобто підпорядкували свою думку думці групи;
- б) поведінка людини, її думки, оцінки, погляди суттєво залежать від вчинків, думок, оцінок, поглядів, інших людей;
- в) люди з низькою самооцінкою більш схильні до конформності, бо вони бояться бути знехтуваними або покараними групою;
- г) тенденція до конформності посилено діє в групі розміром 6-7 членів, при подальшому збільшенні групи рівень конформності знижується;
- д) люди, які відчувають сильну потребу в схваленні оточуючими, частіше виявляють конформність;

- е) чим референтніша група для особи, тим сильніше буде діяти тенденція до проявів конформності;
- ж) при збільшенні групи тенденція до конформності посилюється.

Завдання 13. Матеріали констатувального / контрольного експерименту доцільно візуалізувати, подавати у вигляді діаграм, гістограм. Проаналізуйте гістограму (рис. 3.3.7) і знайдіть правильні твердження:

- а) найбільше народжено в Україні дітей у 1986 році;
- б) найменше народжено у 2010 році;
- в) в Україні наявна тенденція на зменшення народжуваності;
- г) в Україні наявна тенденція на збільшення народжуваності.

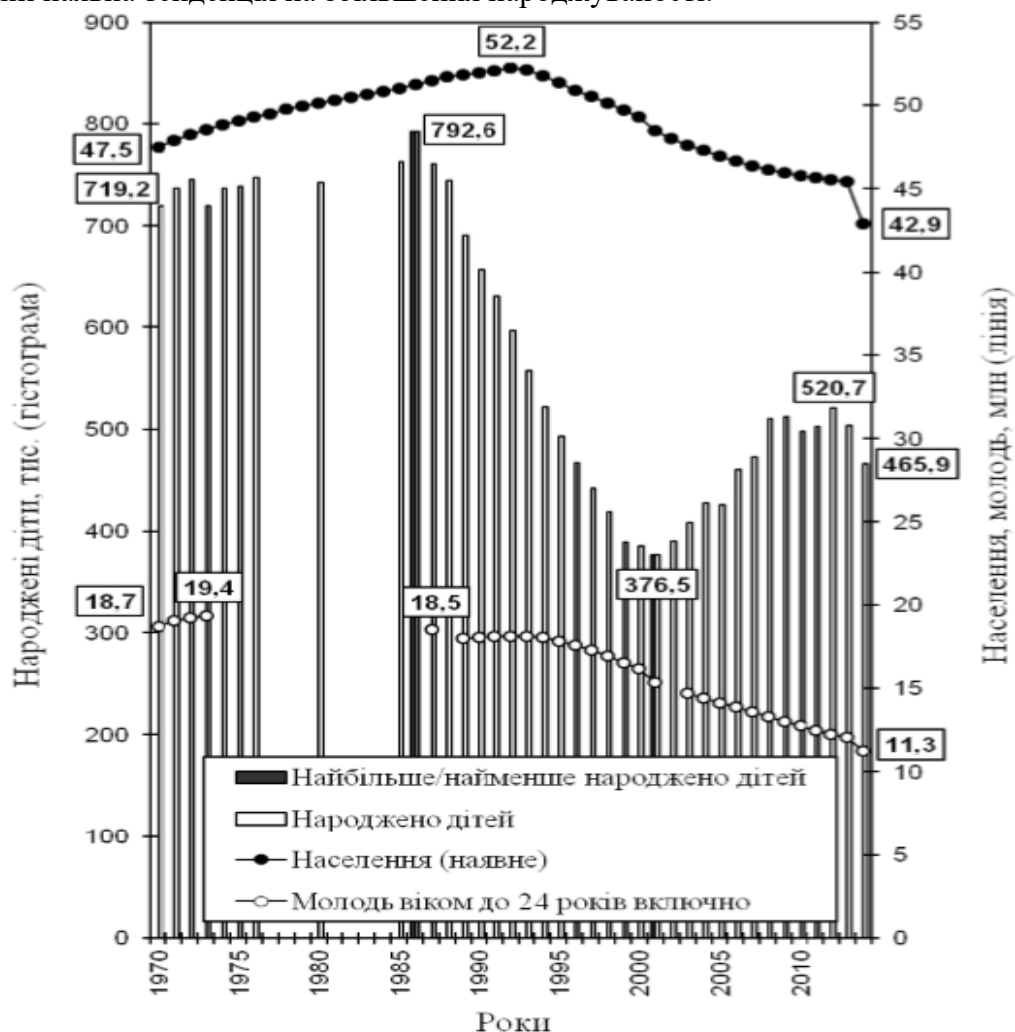

Рис. 3.3.7. Чисельність населення, молоді віком 0-24 років та народжених дітей в Україні в 1970-2014 рр. (у 2014 р. без окупованих АР Крим і м. Севастополя та частини зони АТО в Донецькій та Луганській областях) [9]

Завдання 13. Оберіть 3 діаграми (по одній з кожного додатку, додатки 19, 20, 21). Зробіть висновки за результатами діаграм.

Крок 4

Обговорення в творчих групах

Завдання 12. Об'єднайтесь у творчі групи за напрямами дослідження. Обговоріть у творчих групах проблему, яку обрали для анкетування, сформульовані запитання, додаткові методи вивчення проблеми, прогнозовані результати.

прогнозовані результати.

Завдання 13. Змоделюйте та запропонуйте для обговорення теоретичну модель педагогічного експерименту за темою дослідження (Додаток 12, рис. 12.2).

КОНСУЛЬТАЦІЯ 3

Структура роботи. Основний текст. Вступ. Висновки. Додатки.

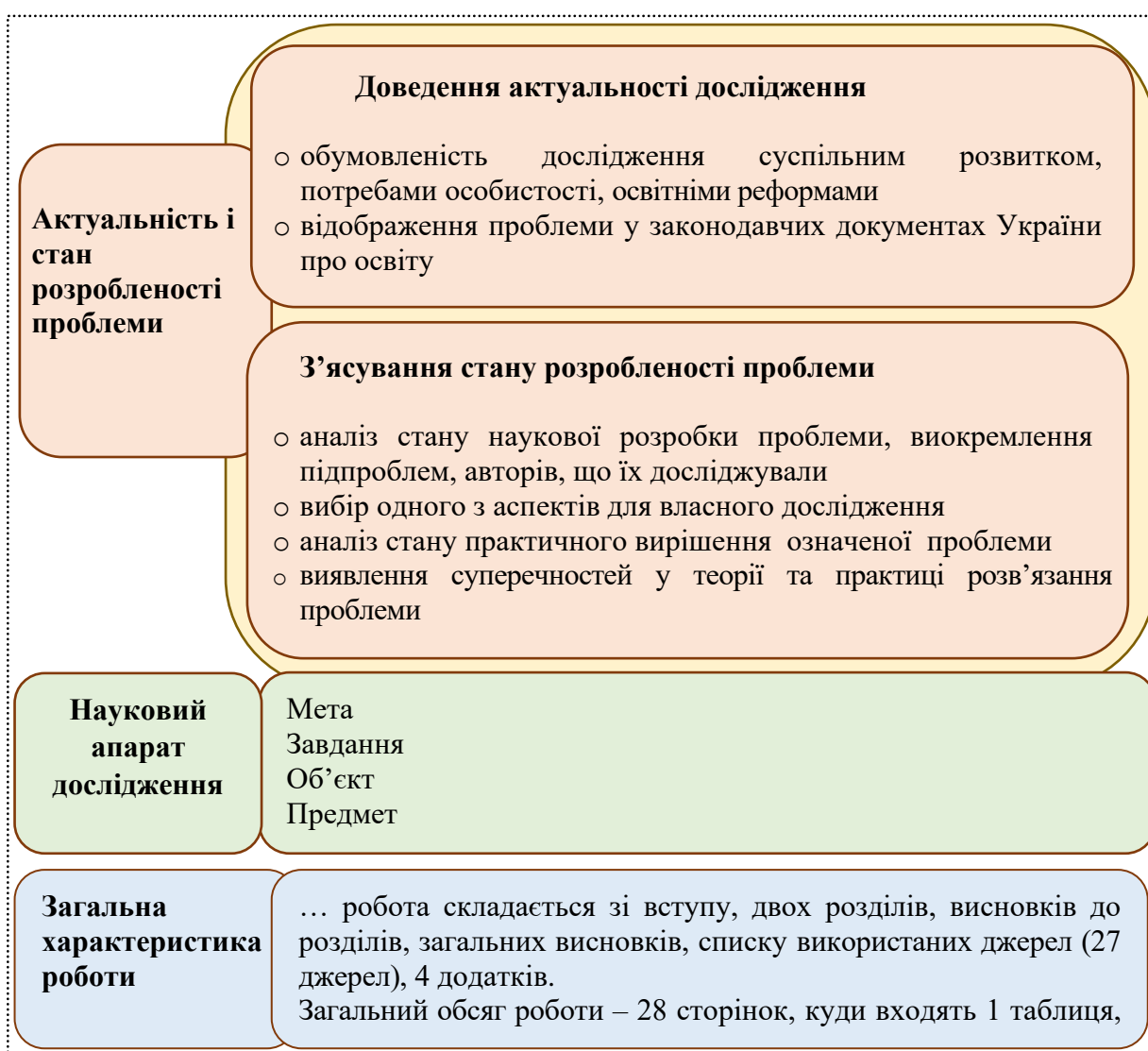
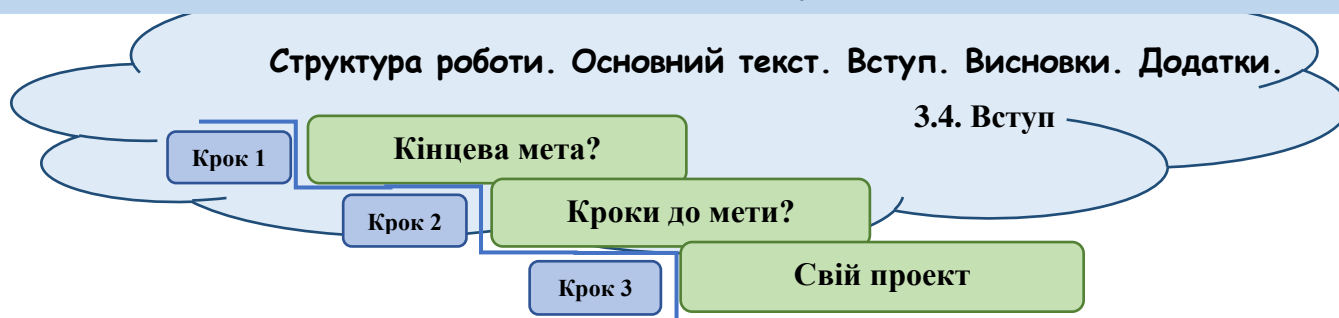

Схема 3.4.1. Структура вступу педагогічного дослідження

Завдання 1. Встановіть відповідність елементів вступу у поданому тексті:

1)	відображення проблеми у законодавчих документах України про освіту	А	Актуальність теми. Сучасний етап розвитку українського суспільства визначається глибокими соціальними перетвореннями, що сприяють утвердженню європейських цінностей, серед яких найважливішими є розвиток конкурентоспроможної, самодостатньої і впевненої в собі людини. Водночас зовнішні та внутрішні державні ускладнення, соціально-економічні негаразди негативно впливають на молоде покоління, викликаючи емоційне напруження, тривожність, невпевненість і зневіру. З огляду на це, виховання оптимістичного ставлення до життя у дітей та молоді постає одним із найважливіших завдань сучасної педагогічної науки.
2)	виявлення суперечностей у теорії та педагогічному процесі	В	Освітня орієнтація на виховання у дітей та учнівської молоді стійкості до життєвих труднощів, створення умов для їхньої самореалізації знайшла своє втілення у положеннях Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Закону України „Про освіту“, Концепції національної системи виховання, Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності, Основних орієнтирів виховання учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України.
3)	обумовленість актуальності дослідження суспільним розвитком, потребами особистості, освітніми реформами	С	У зв'язку з цим набуває значущості пошук ціннісних механізмів самоствердження дитини, розкриття потенціалу сучасних технологій виховання, спрямованих на утвердження цінності життя, виховання цілеспрямованості, віри у власні сили і можливості, окреслення життєвих перспектив, що і визначає виховання оптимістичного ставлення до життя.

Завдання 2. Встановіть відповідність між описом обумовленості актуальності дослідження та **темою** дослідження:

I.	Традиційна система навчання й виховання в загальноосвітній школі недостатньо сприяє формуванню психологічної готовності учнів до вибору професії, здобуття професійної освіти й наступної самодостатньої праці, тим паче - у ринкових умовах.	А.	Суспільно-педагогічні детермінанти підготовки дітей до школи в Україні: теорія і практика (1945 – 2017 рр.)
II.	В умовах сьогодення спостерігається стійка тенденція посилення уваги до проблеми підготовки дітей до школи, наступності і системності усіх освітніх інституцій. Складність цього процесу зумовлюється також тією обставиною, що в період спостерігається активне становлення особистості.	В.	Розвиток студентського самоврядування у вищих навчальних закладах України (1917 - 2010 рр.)

III.	Сучасний стан розвитку Української держави потребує подальшої демократизації всіх сфер життєдіяльності суспільства. Особливої уваги вимагає вища школа, адже студентство є виразником громадської думки, творцем цінностей сучасного і майбутнього, запорукою становлення громадянського суспільства. А отже, демократизація студентського життя, участь молоді в роботі органів студентського самоврядування, вироблення навичок працювати в команді, приймати рішення та відповідально виконувати їх впливають на процеси державотворення в країні.	С.	Підготовка старшокласників до вибору педагогічної професії в спільній діяльності школи і вищого педагогічного навчального закладу
------	---	----	---

Завдання 3. Встановіть відповідність між описом відображення проблеми у законодавчих документах України про освіту і темою дослідження:

I.	У Концепції фізичної освіти в 12-річній школі (2001 рік) підкреслено, що за наявності сприятливих умов для «збудження інтересу в школярів до предмету обов'язково створюватимуться умови для самостійної, творчої роботи учнів, подолання ними перепон на шляху до оволодіння знаннями».	А.	Розвиток інтересу до навчання фізики в учнів основної школи у позакласній роботі
II.	Провідні ідеї щодо ступеневої підготовки фахівців, які дозволяють переосмислити змістові орієнтири та процесуальні параметри професійної підготовки майбутніх учителів, базуються на положеннях законів України "Про освіту" (2017), "Про вищу освіту" (2014), Галузевої концепції розвитку неперервної педагогічної освіти (2013), Концепції розвитку освіти України на період 2015 – 2025 рр. (2014), Указу Президента України "Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року" (2013), проекту Концепції розвитку педагогічної освіти (2017).	В.	Розвиток студентського самоврядування у вищих навчальних закладах України (1917 - 2010 рр.)
III.	У Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.) студентське самоврядування визначено як невід'ємну частину громадського самоврядування вищих навчальних закладів, засіб захисту прав та інтересів студентів, можливість брати участь в управлінні вищим навчальним закладом.	С.	Теоретичні і методичні засади ступеневої підготовки майбутніх учителів початкової школи до проведення педагогічних досліджень

- Чим визначається, на вашу думку, повнота проведення даного виду аналізу?

Завдання 4. Встановіть відповідність між **аналізом стану наукової розробки проблеми** та **темою дослідження**:

I.	Педагогічні та психологічні підходи до формування індивідуальної готовності дитини до школи розроблялися такими вченими, як Ш. Амонашвілі, Л. Виготський, П. Гальперін, В. Давидов; С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський, та ін. Окремі аспекти готовності дітей до системного шкільного навчання знайшли своє трактування в працях О. Кононко, О. Проскури, О. Савченко та ін.	А.	Теоретичні і методичні засади ступеневої підготовки майбутніх учителів початкової школи до проведення педагогічних досліджень
II.	Науковцями проведено низку досліджень із проблем методології педагогічних досліджень (С. Гончаренко, В. Загвязинський, В. Краєвський, В. Полонський та ін.); підготовки майбутніх фахівців до науково-дослідної діяльності (П. Горкуненко, О. Приходько, Н. Яковлева та ін.); здійснення наукової діяльності у педагогічних закладах вищої освіти (В. Андреев, В. Моляко, В. Успенський та ін.).	В.	Суспільно-педагогічні детермінанти підготовки дітей до школи в Україні: теорія і практика (1945 – 2017 рр.)
III.	Обґрунтування сучасних вимог до підготовки майбутніх викладачів здійснили В. П. Андрущенко, Я. Я. Болюбаш, В. Г. Кремень; проблеми професійної підготовки студентів у вищих навчальних закладах (ВНЗ) розглядаються в працях А. М. Алексюка, Г. О. Козлакової, В. К. Майбороди, В. М. Манька, О. Г. Ярошенко. Діяльності викладача вищої школи присвячені праці О. І. Гури, О. Г. Мороза та ін.	С.	Формування вмień розв'язувати педагогічні задачі у майбутніх викладачів педагогіки в умовах магістерської підготовки

- *Схарактеризуйте переваги проведеного аналізу у наведених фрагментах.*

Завдання 5. Визначте, дослідженню якого об'єкта присвячена робота, якщо стан її розробленості дослідник подав таким чином:

Сучасними українськими вченими-педагогами проблема ----- виховання підростаючого покоління досліджувалася у різних аспектах: концептуальні основи виховання громадянина розробляли О.Вишневський, Т.Дерев'янка, О.Сухомлинська; формування громадянськості як провідної риси особистості досліджували О.Докукіна, М.Рудь; проблеми формування громадянських цінностей і ціннісних орієнтацій школярів обґрунтовано у працях Л.Корінної, Л.Крицької; процес формування громадянської позиції досліджувала Н.Нікітіна

Завдання 6. Розташуйте аналіз досліджуваної проблеми від загального до конкретного. Яка послідовність буде правильною: а) 1-2-3-4; в) 2-3-4-1, с) 3-4-1-2, d) 1-2-4-3?

- 1) дидактичні розробки щодо формування пізнавальної активності особистості (Л.П. Арістова, Ю.К. Бабанський, Б.П. Єсіпов, І.Я. Лернер, Г.І. Щукіна)
- 2) теоретичні основи активності навчання (Л.С. Виготський, Н.Ф. Талізін та ін.)
- 3) теоретичну базу дослідження проблеми розвитку пізнавальної активності становлять філософські праці про сутність теорії пізнання (І. Кант, Дж. Локк, П.Я. Гальперін та ін.)
- 4) окремі аспекти підготовки вчителя музики (Ж.М. Дебела, Г.М. Падалка)

Завдання 7. Встановіть відповідність між описом виявлених автором суперечностей у педагогічному процесі і теорії та темою дослідження:

I.	доцільність дослідження підтверджують виявлені суперечності між: – демократичними перетвореннями на законодавчому рівні та їх практичною реалізацією; – активністю студентів і обмеженими можливостями її гуманного особистісно цінного й суспільно значущого вияву; – соціальною потребою у фахівцях, що здатні працювати як керівником, так і підлеглим, та не сформованістю актуальної практики	A.	Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності
II.	суперечності між: – вимогами до підготовки майбутніх учителів математики, що постійно змінюються в сучасних умовах інформатизації освіти, та існуючим рівнем теорії і практики розвитку їх ІКТ-компетентності; – значенням самостійної роботи у формуванні професійної ІКТ компетентності майбутніх учителів математики та недостатнім рівнем методичного забезпечення самостійної роботи студентів у закладах вищої освіти (ЗВО).	B.	Розвиток студентського самоврядування у вищих навчальних закладах України (1917 - 2010 рр.)
III.	Аналіз результатів досліджень учених та результати вивчення практики засвідчують наявність суперечностей між - вимогами суспільства до професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи і рівнем їхньої готовності до формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності	C.	Формування ІКТ-компетентності майбутніх учителів математики

Завдання 5. Науковий апарат дослідження визначено наступним чином:
об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів математики,
предмет дослідження – формування ІКТ-компетентності майбутніх учителів математики
- Які напрями варто з'ясувати для визначення стану дослідження проблеми?

Крок 4

Обговорення в творчих групах

Завдання 6. Проаналізуйте додаток 27. Продумайте якими можуть бути ідеї для елементів вступу до вашого педагогічного дослідження.

Обговоріть у творчих групах власні ідеї.

Крок 3

Власний проект

Завдання 7. Допрацюйте отримані результати самостійно.

- Проаналізуйте обумовленість дослідження суспільним розвитком, потребами особистості, освітніми реформами.
- З'ясуйте як відображена проблема у законодавчих документах України про освіту.
- Опишіть стан розробленості проблеми, створіть огляд існуючих в науці точок зору на проблему.
- Сформулюйте суперечності у педагогічному процесі і теорії.

КОНСУЛЬТАЦІЯ 3

Структура роботи. Основний текст. Вступ. Висновки. Додатки.

3.5. Висновки

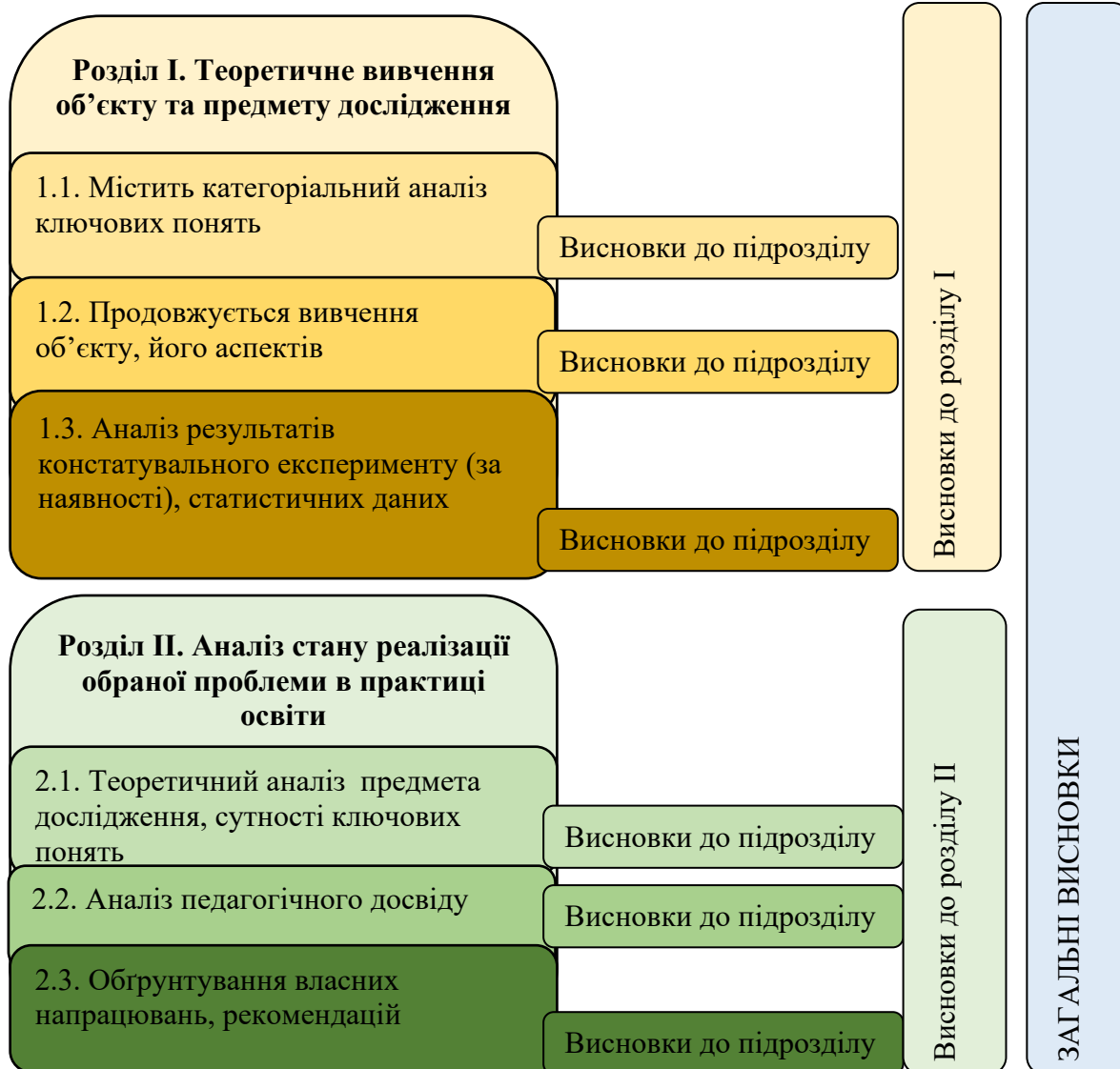
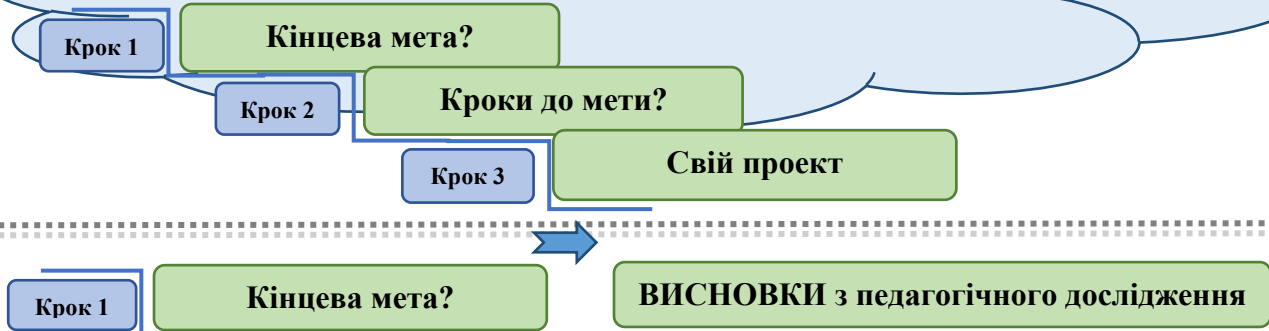

Рис. 3.5.1. Структура висновків у тексті педагогічного дослідження

Пошуковий етап

Завдання 1. Встановіть відповідність між висновками (до підрозділів, розділів, роботи)

педагогічного дослідження та їх завданнями:

I.	забезпечення <u>логічної цілісності розділів</u> завдяки зв'язкам між підрозділами у формі <u>вступів і висновків у кожному підрозділі</u>	A.	є змістовним розкриттям підпроблем, зазначених у завданнях дослідження оформлюються списком: номер, відповідно до номеру завдання, і коротка відповідь
II.	забезпечення <u>логічної цілісності роботи</u> , подання головних результатів дослідження за розділами у формі <u>висновків до розділу</u>	B.	коротка відповідь на запитання поставлене назвою підрозділу і перехід до теми наступного підрозділу
III.	<u>загальні висновки</u>	C.	розкриття проблем зазначених у назві кожного з підрозділів, відповідь на назву розділу

Завдання 2. Встановіть відповідність назв підрозділів та висновків до підрозділів:

I.	Компетентнісний підхід у підготовці вчителя з дидактичного менеджменту	D.	Здійснений нами порівняльний аналіз цілей спілкування менеджерів і педагогів виявляє однаковість цільової орієнтації у спілкуванні, але відмінності у змістовому наповненні (див. табл.1.3). Отже вчитель менеджер уявляється як постать, що поєднує риси вчителя-предметника, партнера у навчанні (як у грі), організатора і управлінця.
II.	Організація та проведення констатуючого експерименту	E.	Таким чином, компетентність дидактичного менеджменту відображає ступінь володіння іншими професійними компетентностями і забезпечує інтегративний характер як формування в учнів системи фізичних знань, так і професійного саморозвитку особистості педагога. Інтегративний характер дидактичного менеджменту розкрито у наступній главі цього розділу
III.	Етимологія поняття “дидактичний менеджмент” у контексті професійної діяльності і підготовки вчителя фізики	F.	Тому за формальними ознаками (визначені критерії, показники готовності, використання методу самооцінки у діагностуванні компонент готовності з ДМ) результати констатувального експерименту звісно не приголомшують поряд з тим приховують сухі дані статистики – відсутність бажання творити самостійно, наявність прихованої тривоги, що породжується невпевненістю у собі: а раптом не сподобається, а якщо це не правильно, не хочу виглядати гірше за інших тощо.

– Чи достатньою мірою назви підрозділів розкривають їх основні результати?

- Завдання 1.** Які з наведених нижче назв стовбців під номерами 1, 2 (таблиця 3.5.1) вірні:
- 1) Завдання дослідження → Загальні висновки
 - 2) Назви розділів → Загальні висновки;
 - 3) Назви підрозділів → Загальні висновки

Таблиця 3.5.1

Взаємозумовленість завдань підрозділів і загальних висновків наукової роботи

1	Основний зміст роботи	2
1	P1 1.1. ...	1
2	P2 2.1. 2.2	2
3	...	3

Крок 3

Власний проект

Продуктивний етап

Завдання 2. Користуючись отриманими знаннями сформулюйте висновки до підрозділів.

Сформулюйте назву підрозділу у питальній формі, дайте стисло і чітку відповідь.

У висновках варто закласти ідею наступного підрозділу. Тим самим забезпечується логічна цілісність розділів, завдяки сформульованим переходам між підрозділами у формі вступів і висновків у кожному підрозділі.

Завдання 3. Сформулюйте висновки до розділів як стисло і чітку відповідь на назву розділу у питальній формі, вміщуючи головні результати кожного підрозділу.

Завдання 4. Проаналізуйте додатки 28, 29. Змодельуйте загальні висновки.

Слідкуйте за чіткою відповідністю завдань дослідження, термінології та змісту висновків. Послідовно, відповідно до номеру завдання, нумеруйте відповідь на питання кожного завдання.

Сформулюйте стисло і чітко висновок-відповідь на кожне з поставлених завдань дослідження.

Крок 4

Обговорення в творчих групах

Завдання 5. Об'єднайтесь у творчі групи за напрямками дослідження.

Презентуйте у групах проекти трьох видів висновків.

Обговоріть отримані результати у творчих групах.

Допрацюйте отримані результати самостійно.

КОНСУЛЬТАЦІЯ 3

Структура роботи. Основний текст. Вступ. Висновки. Додатки.

3.6. Додатки

Крок 1

Кінцева мета?

Крок 2

Кроки до мети?

Крок 3

Свій проект

Крок 1

Кінцева мета?

Пакет додатків

Крок 2

Кроки до мети

Пошуковий етап

Додатками можуть бути:

- Результати ьрмінологічного аналізу ключових понять дослідження (додатки 10, 11, 12)
- Схеми, таблиці, графіки (додатки 11,12)
- Результати констатувального експерименту (Додаток 19)
- Методичні розробки виховних заходів, бесід, інтерактивного театру, психологічного тренінгу тощо (додатки 30-33)
- Методичні розробки батьківських зборів
- Поради учням, батькам
- Буклети (Додаток 31)
- Фрагменти нормативних документів про освіту

Крок 3

Власний проект

Продуктивний етап

Завдання 1. Проаналізуйте курсові роботи минулих років. Які матеріали автори включили у

висновки?

Завдання 2. Подумайте, які допоміжні, необхідні матеріали варто розмістити в додатках вашої роботи для необхідної повноти сприйняття результатів дослідження (таблиці, графіки за результатами експерименту, глосарій, ілюстрації, рекомендації щодо впровадження висновків роботи, методичні розробки виховних справ, фрагменти нормативних документів тощо).

Завдання 3. Позначте додатки літерами в алфавітному порядку: Додаток А, Додаток Б, Додаток В ... в правому верхньому кутку. По центру, на наступному рядку розмістіть назву додатку.

Крок 4

Обговорення в творчих групах

Об'єднайтесь у творчі групи за напрямками дослідження.

Обговоріть отримані результати у творчих групах.

КОНСУЛЬТАЦІЯ 4

Презентація результатів курсового дослідження

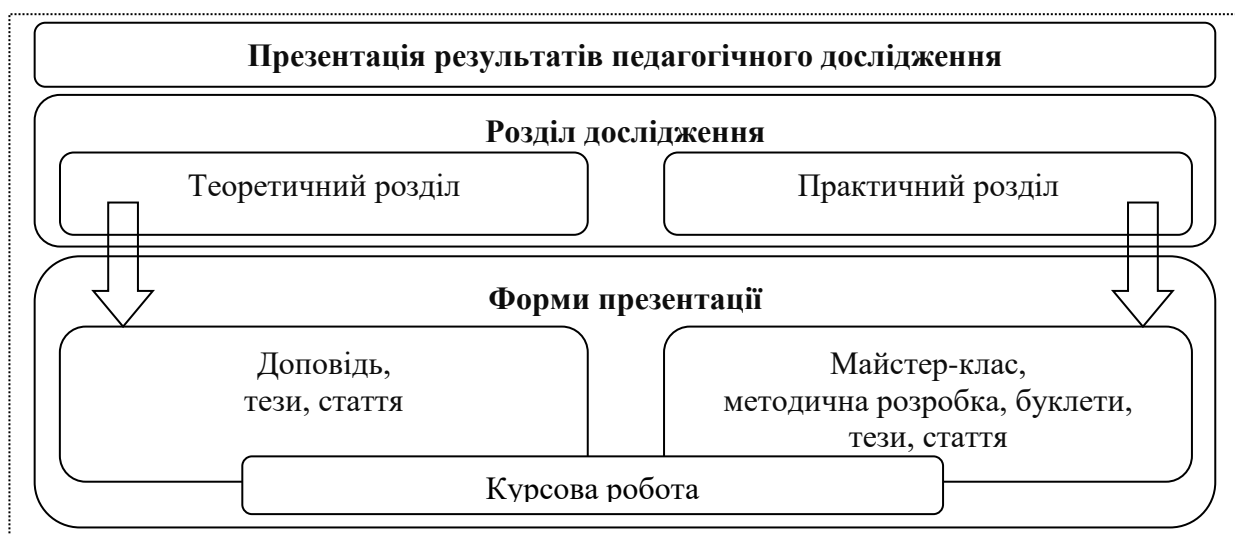
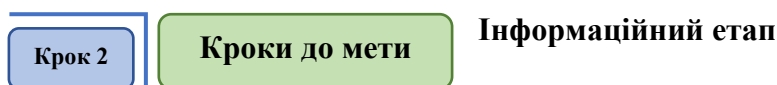
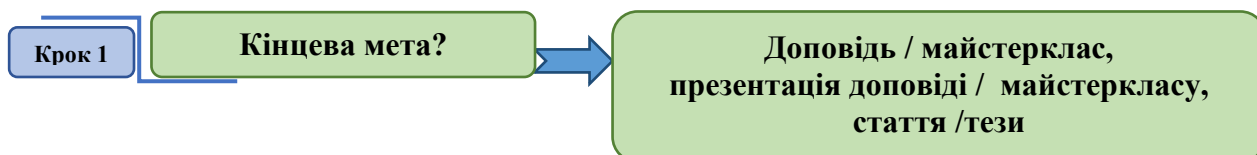
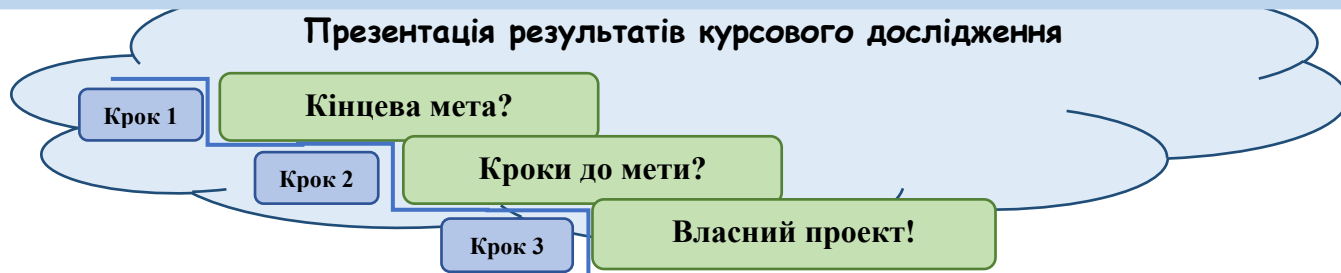

Схема 4.1. Форми презентації результатів курсового дослідження

Пошуковий / продуктивний етапи

Наступним етапом проведення дослідження є презентація та захист отриманих результатів.

Завдання 1. Проаналізуйте текст роботи за критеріями оцінювання її змісту (Додаток 6). Дайте характеристику роботи (Додаток 45).

Підготовка матеріалів до друку

Завдання 2. Ознайомтесь з додатком 34 «Структурні компоненти курсової роботи, доповіді, статті та тез». Зверніть увагу на структуру тез і статті. Знайдіть спільні елементи й те, що відрізняє означені наукові твори. Визначте зв'язок зі вступом та загальними висновками роботи. Проаналізуйте приклади тез та статті (Додатки 43-44). Подумайте над тим, які матеріали Ви хотіли би представити.

Користуючись електронним шаблоном статті та вимогами до неї (Додатки 42, 43) викладіть результати дослідження у формі статті.

Захист результатів дослідження

Завдання 3. Захист дослідження, як складова оприлюднення матеріалів наукової

роботи, відбувається у процесі роботи секції педагогічних досліджень студентської звітної наукової конференції (Додаток 35) та передбачає доповідь за результатами теоретичних здобутків (Додатки 38, 39) або майстер-клас за результатами практичного розділу (Додатки 32, 33).

Підготовка доповіді

Публічний захист передбачає виступ дослідника, ознайомлення аудиторії слухачів з основними результатами проведеного дослідження та відповідь на запитання.

Проаналізуйте додаток 37 «Структурні компоненти курсової роботи, доповіді, статті та тез». Зверніть увагу на структуру доповіді.

Завдання 4. Проаналізуйте структуру доповіді (Додаток 38) та наведений в додатку 39 приклад.

Підготуйте власну доповідь та оформіть у відповідності до запропонованого шаблону доповіді (Додаток 38).

Узгодьте текст з науковим керівником.

Презентація доповіді

Завдання 5. Процес викладу матеріалу і особливо процес сприйняття його аудиторією стає кращим за умови візуалізації матеріалу доповіді. Ознайомтесь з Додатками 40, 41. Створіть власну презентацію до доповіді. Зверніть увагу на наявність результатів діагностики.

Потренуйтеся доповідати і керувати презентацією.

Завдання 6. Ознайомтесь з критеріями оцінки захисту курсового дослідження (Додаток 7). Проведіть самооцінку власної доповіді у відповідності до критеріїв викладених у бланку захисту курсового дослідження (Додаток 8).

Запитання до виступу

Завдання 7. З метою підготовки до відповіді на запитання аудиторії дайте відповіді на запитання Додатку 5. Змоделюйте можливі запитання до свого дослідження, спробуйте дати відповідь на них.

Майстер-клас за результатами дослідження

Завдання 8. Проаналізуйте приклад майстер-класу на тему «Інтерактивні методи навчання старшокласників» (Додаток 33).

Якщо ваше дослідження має практичний матеріал, який можна презентувати студентам у вигляді майстер-класу, з метою формування в майбутніх вчителів умінь і навичок вашого дослідження, розробіть сценарій майстер-класу, оформіть у відповідності до запропонованого зразка оформлення майстер-класу презентації практичних результатів студентського педагогічного дослідження (Додаток 33). Узгодьте текст з науковим керівником.

Завдання 9. Проаналізуйте приклад презентації до проведення майстер-класу на тему «Як говорити, щоб діти слухали. Як слухати, щоб діти говорили» (Додаток 34). Створіть власну презентацію майстер-класу.

Завдання 10. На студентській звітній конференції присутні слухачі: студенти-дослідники та студенти молодших курсів. З метою популяризації отриманих результатів, які становлять зміст майстер-класу і залучення учасників вартих уваги є реклама. Проаналізуйте зразок анонсів майстер-класів (Додаток 36). Створіть рекламу власного майстер-класу.

Крок 4

**Обговорення в
творчих групах**

Обговоріть отримані результати у творчих групах.

Використані джерела

Посібники, підручники статті

1. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. – К.- Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2010. – 308 с. 4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник / С.У. Гончаренко. – 2-ге вид., доп., випр. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 552 с.
3. Дубасенюк О.А., Семенюк Т.В., Антонова О.Є. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності: Монографія. – Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2003. – 193 с.
4. Загвязинский В.И. Исследовательская деятельность педагога : учеб. пособие. – М. : Издательский центр «Академия », 2007. – 176 с.
5. Краевский В. В. Методология педагогики : Пособие для педагогов-исследователей. - Чебоксары: Изд-во Чуваш, ун-та, 2001. – 244 с.
6. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник / О.В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2003. – 192 с.
7. Лукіна Т.О. Технологія розробки анкет для моніторингових досліджень освітніх проблем: методичні рекомендації / Т.О.Лукіна . – Миколаїв: ОППО, 2012. – 32 с.
8. Науково-педагогічне дослідження : навчальний посібник для магістрантів / Укладачі: Н.Н. Чайченко, О.М. Семенов, Л.М. Артюшкіна, О.М. Рудь. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Суми : СОІППО, 2015. – 168 с.
9. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. — Київ : Педагогічна думка, 2016. — 448 с. — Бібліогр.: с. 21. — (До 25-річчя незалежності України).
10. Педагогічний експеримент : навч.-метод. посіб. / [укладач О. Е. Жосан]. – Кіровоград : Видавництво КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2008. – 72 с.
11. Сбруєва А.А., Кононенко М.П., Листопад О.В. , Рисіна М.Ю. Курсова робота з педагогіки: методичні основи організації дослідження та орієнтовна тематика. – Суми: Видавництво СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2009. – 140 с.

Автореферати дисертаційних робіт, матеріали яких використано в текстах консультацій

1. Барилко Є. О. Виховання патріотизму в учнів середніх шкіл США: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Є. О. Барилко ; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. — Луганськ, 2011. — 20 с.
2. Буйницька О. П. Розвиток інтересу до навчання фізики в учнів основної школи у позакласній роботі [Текст] : дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Буйницька Оксана Петрівна ; Національний пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. - К., 2008. - 204 арк.
3. Голова Н. І. Виховання відповідальності у старшокласників у процесі учнівського самоврядування: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Н. І. Голова ; Миколаїв. держ. ун-т ім. В.О. Сухомлинського. — Миколаїв, 2010. — 20 с.
4. Дяченко Н. О. Формування вмінь розв'язувати педагогічні задачі у майбутніх викладачів педагогіки на магістерському рівні [Текст] : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук : 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти / Дяченко Надія Олексіївна ; Ін-т вищої освіти НАПН України. – Київ, 2015. – 20 с.
5. Загороднюк Т. М. Виховання почуття корисності для іншого як моральної цінності підлітка: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Т. М. Загороднюк ; Ін-т пробл. виховання НАПН України. — К., 2011. — 19 с.

6. Кашук М. Г. Правове виховання старшокласників у виховній роботі загальноосвітньої школи (друга половина ХХ століття) [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Кашук Мар'яна Григорівна ; Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. - Дрогобич, 2016. - 20 с.
7. Кнорр Н. В. Підготовка старшокласників до педагогічної професії вчителя фізики в багатопрофільному ліцеї [Текст] : дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Кнорр Надія Валеріївна ; Херсонський держ. педагогічний ун-т. - Херсон, 1999. - 225 л.
8. Коломієць М. Б. Підготовка старшокласників до вибору педагогічної професії в спільній діяльності школи і вищого педагогічного навчального закладу [Текст] : автореферат дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 - теорія і методика виховання / М.Б. Коломієць ; СНУім.В.Даля; Наук.кер. д-р пед.наук Сидоренко В.К. - Луганськ, 2009. - 20 с.
9. Ляшенко О.І. Взаємозв'язок теоретичного та емпіричного у навчанні фізики [Текст] : дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 ; 13.00.02 / Ляшенко Олександр Іванович ; Акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки. - К., 1996. - 442 с.
10. Магрламова К. Г. Виховання в учнів ціннісного ставлення до природи як складової природоохоронної роботи в основній школі: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / К. Г. Магрламова ; Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. – Умань, 2011. – 20 с.
11. Малинівська Л. І. Формування відповідального ставлення до природи в учнів 5 - 9 класів сільської школи у процесі позакласної виховної роботи: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Л. І. Малинівська ; Миколаїв. нац. ун-т ім. В.О. Сухомлинського. — Миколаїв, 2011. — 20 с.
12. Мозуль І.В. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Інститут вищої освіти НАПН України. – Київ, 2017
13. Павлущенко Н. М. Гендерне виховання дітей молодшого шкільного віку: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Н. М. Павлущенко ; Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. — Т., 2011. — 20 с.
14. Пантюк, Т. І. Суспільно-педагогічні детермінанти підготовки дітей до школи в Україні: теорія і практика (1945–2017 рр.) [Текст] : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. д-ра пед. наук : 13.00.01 - загальна педагогіка та історія педагогіки / Пантюк Тетяна Ігорівна ; Житомирський держ. ун-т ім. І. Франка. – Житомир, 2018. – 44 с.
15. Петренко, С. І. Формування ІКТ-компетентності майбутніх учителів математики у процесі фахової підготовки [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – теорія і методика проф. освіти / С. І. Петренко ; науковий керівник О. В. Семеніхіна. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. – 20 с.
16. Сургай С.О. Естетичне виховання студентської молоді засобами масової інформації: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / С.О. Сургай ; Східноукр. нац. ун-т ім. В.Даля. — Луганськ, 2010. — 20 с.
17. Топчій І. В. Профілактика вживання підлітками психоактивних речовин у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / І. В. Топчій ; Ін-т пробл. вих. НАПН України. – К., 2011. – 20 с.
18. Трибулькевич К. Г. Розвиток студентського самоврядування у вищих навчальних закладах України (1917 - 2010 рр.) [Текст] : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Трибулькевич Катерина Георгіївна ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т вищ. освіти. - Київ, 2017. - 40 с.

19. Турчина Л. О. Педагогічні умови підготовки старшокласників до вибору професії в умовах профільного навчання: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Л. О. Турчина ; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. — Луганськ, 2011. — 20 с.
20. Шарко В.Д. Теоретичні засади методичної підготовки вчителя фізики в умовах неперервної освіти: дис... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Шарко Валентина Дмитрівна ; Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. - К., 2006. - 542 арк.
21. Шквир О.Л. Ступенева підготовка майбутніх учителів початкової школи до проведення педагогічних досліджень [Текст] : монографія / Шквир Оксана Леонідівна ; [наук. ред. О. А. Дубасенюк] ; Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. - Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2018. - 499 с. : рис., табл. - : с. 398-437.
22. Шквир О.Л. Теоретичні і методичні засади ступеневої підготовки майбутніх учителів початкової школи до проведення педагогічних досліджень [Текст] : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Шквир Оксана Леонідівна ; Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. - Житомир, 2018. - 40 с.

Інтернет ресурси

1. <http://www.mon.gov.ua> - офіційний сайт Міністерство освіти і науки України

Спеціалізовані інтернет-сайти дитячої літератури

2. <http://netiketka.4uth.gov.ua/online-security> - Нетикет
3. www.childbooks.blox.ua – веб-сайт „Книги для дітей”;
4. www.abetka.ukrlife.org – веб-сайт для дітей „Весела абетка”;
5. www.abetka-logopedka.org – веб-сайт „Світ дитини”
6. www.kazka.in.ua – веб-сайт „Українська казка”
7. [www.ae-lib.org.ua/ lit_child.htm](http://www.ae-lib.org.ua/lit_child.htm) – веб-сайт „Дитяча література”
8. www.levko.info – дитячий сайт „Левко”
9. www.mysl.lviv.ua – веб-сайт „Країна міркувань”

Освітньо-інформаційні ресурси

10. <http://osvita.ua> – веб сайт Освіта.ua
11. <http://teacher.at.ua> – веб-сайт “Вчитель вчителю, учням та батькам”
12. www.balachka.com – веб-сайт “Пиши українською”
13. <http://bibliyna-istoriya.org.ua> – веб-сайт “Біблійна історія”
14. <http://cikave.org.ua/pro-sajt> – веб-сайт “Цікаво про цікаве”
15. <http://www.ukr-tur.narod.ru> – веб-сайт “Світ географії та туризму”
16. www.akBooks.com.ua – веб-сайт “Академічна книгарня@онлайн”
17. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua> – український лінгвістичний портал “Словники України”
18. <http://www.idea-ukraine.org> – проект “Відкритий світ інформаційних технологій”.

Інтернет-сайти бібліотек та електронних бібліотек

19. <http://www.chl.kiev.ua> – веб-сайт Національної бібліотеки України для дітей
20. <http://www.nbuv.gov.ua> – веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (м. Київ)
21. <http://www.bukvoid.com.ua> – веб-сайт “Буквоїд”
22. <http://www.nplu.org> – веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України
<http://www.ukrbook.net> – веб-сайт Книжкової палати України імені Івана Федорова
23. <http://library.zntu.edu.ua/res-libr-el.html> – веб-сайт “Бібліотеки в мережі Internet”
24. <http://lyapota.boom.ru/lib.htm> – колекція посилань на кращі електронні бібліотеки
25. <http://www.loc.gov> – веб-сайт Бібліотеки Конгресу США
26. www.bnf.fr – Bibliotheque Nationale или BNF) — веб-сайт Національної бібліотеки Франції
27. www.bl.uk – веб-сайт Британської бібліотеки.

ДОДАТКИ

Додаток 1. План-графік консультацій з питань написання курсових робіт з педагогіки

Консультації		Дата	Основні питання	Підготовка студента до консультації
Установча консультація	1 тиждень		<ol style="list-style-type: none"> 1. Критерії оцінювання курсової роботи. 2. План-графік курсової роботи. 3. Вибір теми курсової роботи, її обґрунтування 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підготувати портфоліо курсового дослідження (папку з файлами); 2. Роздрукувати і вкласти у папку: <ol style="list-style-type: none"> 1) критерії оцінювання курсового дослідження; 2) сітку плану-графіку курсового дослідження; 3. Продумати тему дослідження
Перша Загальна консультація			<ol style="list-style-type: none"> 1. Список літератури (25 джерел) 2. Науковий апарат дослідження. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Обрати тему дослідження 2. Опрацювати тренінг-консультацію №1
Індивідуальні консультації			<ol style="list-style-type: none"> 1. Бібліографічні пошуки 2. Зміст проблеми, яка вивчається 	
Друга Загальна консультація	3 тижні		<ol style="list-style-type: none"> 1. Структура курсової роботи. <ul style="list-style-type: none"> – Вступ – Перший розділ. – Термінологічний аналіз. – Концепція другого розділу. – Методики проведення експериментального дослідження (Констутувальні, формувальні та контрольні матеріали). – Висновки 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сформувати список використаної літератури (25 джерел) 2. Визначити науковий апарат дослідження 3. Скласти робочий план курсової роботи

			– Додатки 2. Робочий план курсової роботи	
Індивідуальні консультації			1. Робочий план курсової роботи 2. Зміст проблеми, яка досліджується 3. Методика констатувального експерименту 4. Індивідуальні запитання	
Третя Загальна консультація	3 тижні		1. Вступ 2. Висновки 3. Оформлення курсової роботи	1. Робочий зміст курсової роботи 2. Перший розділ. 3. Термінологічний аналіз ключових понять 4. Концепція другого розділу 5. Методики проведення експериментального дослідження (Констатувальні, формульовані та контрольні матеріали)
Індивідуальні консультації			1. Зміст проблеми, яка вивчається. 2. Оформлення результатів констатувального експерименту 3. Вступ 4. Висновки 5. Оформлення роботи 6. Індивідуальні запитання	
Четверта Загальна консультація			1. Апробація результатів дослідження – Презентація та захист наукових результатів курсової роботи. – Доповідь, презентація. – Майстер-клас – Тези, статті	1. Вступ 2. Висновки 3. Чорновий варіант курсвої роботи
Готові курсові роботи подаються на перевірку				
Індивідуальні консультації			1. Написання доповіді та тез 2. Підготовка майстер-класу, презентацій. 3. Індивідуальні запитання.	
			НАУКОВА СТУДЕНТСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ	
Захист курсової роботи				

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 2. Об'єднання у творчі групи у відповідності до напрямку дослідження

	Модуль I. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ
Група 1.	Педагогіка в системі наук про людину
	Методологія і методи педагогічного дослідження
	Розвиток, соціалізація та виховання особистості
	Вікові, індивідуальні особливості розвитку школярів та їх урахування у навчально-виховному процесі
	Педагогічний процес як система і цілісне явище. Закономірності і принципи педагогічного процесу
	Модуль II. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВИХОВАННЯ
Група 2.	Виховання в цілісному педагогічному процесі
	Зміст виховання
	Педагогічні основи громадянського та національного виховання
	Моральне виховання
	Розумове виховання
	Екологічне виховання
	Трудове виховання і профорієнтація учнів. Економічне виховання
	Естетичне виховання
Фізичне виховання	
Група 3.	Загальні методи виховання
Група 4.	Форми та засоби виховання
	Форми виховної роботи
Група 5.	Виховання особистості в колективі
	Дитячі громадські організації
Група 6.	Самовиховання та перевиховання
	Педагогічні основи перевиховання
Група 7.	Родинне виховання особистості
	Педагогічні основи діяльності класного керівника
	Класний керівник та його робота з батьками
	Спільна робота школи, сім'ї і громадськості у вихованні дітей
	Модуль III. ТЕОРІЯ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ
Група 8.	Навчання в цілісному педагогічному процесі
	Закономірності і принципи навчання
Група 9.	Зміст освіти як фундамент базової культури особистості
Група 10.	Методи і засоби навчання
	Методи активного навчання у сучасній школі
Група 11.	Організаційні форми навчання у сучасній школі
	Форми організації класно-урочної системи навчання
	Шляхи та засоби диференціації та індивідуалізації процесу навчання
Група 12.	Педагогічна діагностика результатів навчально-пізнавальної діяльності школярів
	Контроль та оцінка знань у досвіді вчителів-новаторів та вчителів з предмету спеціалізації
Група 13.	Сучасні технології навчання

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 3. Складові оцінювання педагогічного дослідження

- 1) Оцінка *процесу* розробки (самостійність, динаміка, якість проміжних результатів, відображається послідовно у відповідності до плану виконання курсового дослідження та критеріїв поданих у Додатку 6 «Критерії оцінювання змісту курсової роботи»);
- 2) Оцінка *змісту* роботи відображає якість, креативність кінцевого результату у відповідності до критеріїв поданих у Додатку 6 «Критерії оцінювання змісту курсової роботи»;
- 3) Оцінка рівня сформованості дослідницьких *умінь* (уміння визначати науковий апарат дослідження; створення списку джерел, написання різних видів висновків; проведення категоріально-понятійного аналізу) (Додаток 4);
- 4) Оцінка *захисту* основних наукових результатів дослідження (Додаток 7 «Критерії оцінки захисту курсового дослідження»).

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 4. Завдання для оцінки рівня сформованості дослідницьких умінь за результатами проведення педагогічного дослідження

- Завдання 1.* Визначити науковий апарат педагогічного дослідження: ...
- Завдання 2.* Дайте відповідь на запитання: Які інформаційні джерела можуть скласти список літератури до курсової роботи? У якій кількості?
- Завдання 3.* Поясніть особливості наукового методу проведення термінологічного аналізу, анкетування, педагогічного експерименту;
- Завдання 4.* Які види висновків існують у курсовій роботі? За якими вимогами вони пишуться?

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 5. Завдання для підготовки до захисту курсової роботи

Підготуйтеся до відповіді на запитання у ході захисту результатів проведеного педагогічного дослідження:

- Завдання 1.* Які суперечності Ви планували вирішити у дослідження?
- Завдання 2.* Назвіть провідних дослідників обраної проблематики.
- Завдання 3.* Які перспективи подальшого наукового пошуку у контексті обраного педагогічного дослідження?
- Завдання 4.* Які основні здобутки проведеного дослідження?
- Завдання 5.* Сформулюйте можливості практичного використання отриманих результатів дослідження.
- Завдання 6.* Сформулюйте зауваження до проведеного дослідження (до процесу чи до результатів).
- Завдання 7.* Сформулюйте поради молодим дослідникам.

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 6. Критерії оцінювання змісту курсової роботи

№	Критерії	Показники	Бали	
1.	ТЕМА КУРСОВОЇ РОБОТИ	<ul style="list-style-type: none"> – відповідність проблематиці, запропонованої кафедрою педагогіки для курсового дослідження (тема може бути уточнена на основі поданих кафедрою або запропонованою студентом і погоджена керівником); – самостійність у виборі 	2	
2.	СПИСОК ВИКОРИСТАНИ Х ДЖЕРЕЛ	<ul style="list-style-type: none"> – достатня кількість джерел (25-30); – наявність: фундаментальних дослідження з проблеми; сучасних (останні 5 років) наукових праць (монографії, дисертаційні дослідження, наукові статті) з обраної проблеми (75%); підручників (10-20%) 	10	
3.	ЗМІСТ	<ul style="list-style-type: none"> – цілісне розкриття змісту теми у розділах та підрозділах; – відповідність завдань та підрозділів, цілісність, логічність розкриття поставлених завдань; – самостійне чітке структурування, виділення окремих частини роботи; – лаконічність формулювання назв розділів і підрозділів; – обсяг підрозділів, доцільність їх виділення; – наявність практичної частини 	5	
4.	ВСТУП	1. Доведення актуальності дослідження	<ul style="list-style-type: none"> – обумовленістю суспільним розвитком, реформуванням в освіті, потребами суспільства, особистості, школи; – виявленими суперечностями у педагогічному процесі, практиці і теорії; – акцентованістю у законодавчих документах України про освіту; – власний погляд в контексті суміжних досліджень 	10
		2. З'ясування стану розробленості проблеми	<ul style="list-style-type: none"> – наявність аналізу <u>стану</u> наукової розробки обраної проблеми, виокремлення підпроблем із зазначенням авторів, що їх досліджували та аналіз стану практичного вирішення означеної проблеми; – вибір одного з аспектів для власного дослідження, формулювання проблеми на основі виявлених суперечностей 	
	3. Науковий апарат:			
	<i>Мета</i>	– відображення сутності <u>теми</u> роботи, об'єкта та предмета дослідження, спрямованість на результат		
	<i>Завдання</i>	– повнота розкриття мети дослідження		
<i>Об'єкт</i>	– точність виокремлення в темі роботи педагогічного процесу (процес навчання, виховання тощо) чи явища (освітня система, педагогічна концепція, ідея тощо)			
<i>Предмет</i>	– актуальне, творче виокремлення з об'єкту дослідження аспекту, способу його розгляду			

5.	Основний ЗМІСТ	<ul style="list-style-type: none"> – повнота та глибина розкриття завдань дослідження; – проведення термінологічного аналізу, визначення сутності ключових понять; – якість та новизна основних результатів дослідження; – порівняння різних точок зору в теоретичному та практичному вирішенні проблеми; – дотримання вимог коректного цитування; – зв'язок із шкільною практикою: відображення особливостей розв'язання проблеми в практиці та наявність перспектив впровадження висновків в навчально-виховний процес школи; – самостійність, наявність власної наукової позиції з проблеми дослідження <p>Робота <i>дослідницького</i> характеру передбачає організацію, проведення та аналіз експерименту в період педагогічної практики.</p>	25
6.	ВИСНОВКИ	<p>Наявність висновків:</p> <ul style="list-style-type: none"> – забезпечення логічної цілісності розділів завдяки зв'язкам між підрозділами у формі вступів-анотацій і висновків у кожному підрозділі; – забезпечення логічної цілісності роботи, подання головних результатів дослідження за розділами у висновках до розділів; – загальні висновки, як розкриття основних результатів дослідження у чіткій відповідності до завдань дослідження, логічне змістовне розкриття підпроблем, зазначених у завданнях дослідження. 	10
7.	ДОДАТКИ	<ul style="list-style-type: none"> – наявність практичних матеріалів: запозичених, репродуктивних; вдосконалених, уточнених; авторських; – підтвердження матеріалами додатків теоретичних висновків роботи; – посилання у змісті роботи на додатки, відповідне оформлення. 	10
8.	ОФОРМЛЕННЯ	<ul style="list-style-type: none"> – достатній обсяг (25-30) сторінок; – правильно оформлені посилання, цитати; – науковий стиль викладу матеріалу; – виділення структурних частин роботи з нової сторінки, абзаців, пронумеровані сторінки; – оформлення літературних джерел за сучасними вимогами 	5
ЗАХИСТ			40
ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА			100

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 7. Критерії оцінювання захисту курсового дослідження

I.	Доповідь
	1. Зміст доповіді
	1) Лаконічність, точність, сучасність, науковість, практична спрямованість, стилістичне та орфографічне оформлення тексту доповіді 2) Композиція доповіді: – вступ, який покликаний психологічно ввести слухачів у процес сприйняття доповіді, розкриває суперечності на розв’язання яких спрямоване дослідження; – повнота розкриття завдань досліджень; – обґрунтування ключових понять, переконливість наведених фактів, прикладів, їх теоретичне узагальнення; – вичерпність матеріалу, логічна завершеність розгляду порушених питань, формулювання висновків, висунення перспектив
	2. Візуалізація інформації
	1) <i>Доцільність використаної</i> у процесі доповіді наочності, поданої у презентації, таблицях, схемах, методичних розробках тощо: – відповідність кількості, наочності обсягу доповіді; – відображення наукового апарату дослідження, сутності ключових категорій, авторських схем, таблиць, діаграм, процесу наукового пошуку (динаміки гіпотез, передбачень); – фото та відео звіт практичного впровадження отриманих результатів 2) <i>Оформлення</i> : – виважені, доцільні для сприйняття розміри, кольори, шрифти, анімація, регламентований час демонстрації; – дотримання вимог до використання дошки (раціональність, охайність, сприйнятливність); 3) <i>Поєднання зі словом, проблемність у застосуванні</i> передбачає: – обґрунтування, словесний аналіз та супровід результатів, які демонструються; 4) <i>Обґрунтованість часу сприйняття</i> , потребує узгодженості змісту доповіді з наочністю, яку демонструють
3. Майстерність у викладенні матеріалу	
– дотримання логічності та послідовності викладу; уміння взаємодіяти з аудиторією, володіти її увагою	
II.	Відповіді на запитання
	– наявність власної наукової позиції з проблеми дослідження та вміння її відстоювати; – вільне володіння матеріалом, правильність, ґрунтовність, глибина знань, – доказовість та аргументованість у роз’ясненні нових термінів та понять

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 8. Бланк оцінювання захисту курсового дослідження

Критерії захисту курсового дослідження		Зауваження	Бали
I. Доповідь	1. Зміст доповіді		
	1) Лаконічність, точність, сучасність, науковість, практична спрямованість; 2) Композиція доповіді: – вступ, який покликаний психологічно ввести слухачів у процес сприймання доповіді, розкриває актуальність обраної проблеми, історію питання, аналіз суспільної практики, стан її розробленості; – повнота розкриття завдань досліджень, логічна завершеність їх розгляду; – обґрунтування базових понять, переконливість наведених фактів, прикладів, їх теоретичне узагальнення; – вичерпність порушених питань, формулювання висновків, висунення перспектив означеної проблеми		
	1. Візуалізація інформації:		
	1) <i>Доцільність використаної</i> у процесі доповіді наочності, поданої у презентації, таблицях, схемах тощо: – відповідність кількості, доцільності наочності обсягу доповіді; – відображення наукового апарату, сутності ключових категорій, авторські схеми, таблиці, діаграми; – фото та відео звіт практичного впровадження отриманих результатів. 2) <i>Оформлення, що передбачає</i> реалізацію закономірностей візуалізації інформації у відповідності до презентації наукових результатів та з урахуванням потреб лекційної аудиторії: – виважені, доцільні, комфортні для сприйняття розміри, кольори, шрифти, анімація, час демонстрації; – логічна завершеність одиниці наочності, раціональність, охайність використання дошки; 3) <i>Поєднання зі словом, проблемність у застосуванні:</i> – обґрунтування, словесний аналіз та супровід результатів, які демонструються; – використання проблемних запитань-відповідей, концентрації уваги аудиторії на важливіших фрагментах;		
	2. Майстерність у викладенні матеріалу: – дотримання логічності та послідовності викладу, виділення головної думки та висновків, – взаємодія з аудиторією, володіння її увагою;		
II.	– наявність власної наукової позиції з проблеми дослідження та вміння її відстоювати; – вільне володіння матеріалом, правильність, ґрунтовність, глибина знань; – доказовість та аргументованість у роз'ясненні нових термінів та понять, залучення прикладів з практики.		

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 9. Приклади оформлення джерел у списку використаної літератури (APA Style)

APA Style - розроблений Американською асоціацією психологів, пропонується використовувати при описі використаних джерел, якщо ви вивчаєте суспільні науки. "Manual of the American Psychological Association", 6th ed. (Washington, DC: APA, 2010).

КНИГИ

Одного автора - Bernstein, T. M. (1965). *The careful writer: A modern guide to English usage* (2nd ed.). New York, NY: Atheneum.

Електронна книга - Anderson, C.A., Gentile, D.A., & Buckley, K.E. (2007). *Violent video game effects on children and adolescents: Theory, research and public policy*. doi:10.1093/acprof:oso/9780195309836.001.0001.

Два автора - Beck, C. A. J., & Sales, B. D. (2001). *Family mediation: Facts, myths, and future prospects*. Washington, DC: American Psychological Association.

Якщо праці одного і того ж року, того ж автора –

McLuhan, M. (1970a). *Culture is our business*. New York, NY: McGraw-Hill.

McLuhan, M. (1970b). *From cliché to archetype*. New York, NY: Viking Press.

Від трьох до семи авторів - Kernis, M. H., Cornell, D. P., Sun, C. R., Berry, A., Harlow, T., & Bach, J. S. (1993). There's more to self-esteem than whether it is high or low: The importance of stability of self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65, 1190-1204.

Більше ніж сім авторів - Miller, F. H., Choi, M. J., Angeli, L. L., Harland, A. A., Stamos, J. A., Thomas, S. T., . . . Rubin, L. H. (2009). Web site usability for the blind and low-vision user. *Technical Communication*, 57, 323-335.

Колективний автор - American Psychological Association. (1972). *Ethical standards of psychologists*. Washington, DC: American Psychological Association.

Редактори (без автора) - Gibbs, J. T., & Huang, L. N. (Eds.). (1991). *Children of color: Psychological interventions with minority youth*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Редактор і автор - Plath, S. (2000). *The unabridged journals*. K. V. Kukil (Ed.). New York, NY: Anchor.

Стаття з журналу - Mellers, B. A. (2000). Choice and the relative pleasure of consequences. *Psychological Bulletin*, 126, 910-924. Klimoski, R., & Palmer, S. (1993). The ADA and the hiring process in organizations. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 45(2), 10-36.

Стаття із збірника - Bjork, R. A. (1989). Retrieval inhibition as an adaptive mechanism in human memory. In H. L. Roediger III, & F. I. M. Craik (Eds.), *Varieties of memory & consciousness* (pp. 309-330). Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Стаття з довідника або енциклопедії - Guignon, C. B. (1998). Existentialism. In E. Craig (Ed.), *Routledge encyclopedia of philosophy* (Vol. 3, pp. 493-502). London, England: Routledge.

Анотація до дисертації – Yoshida, Y. (2001). *Essays in urban transportation*. Dissertation Abstracts International, 62, 7741A. Оpubлікована дисертація - Lastname, F. N. (Year). Title of dissertation. (Doctoral dissertation). Retrieved from Name of database. (Accession or Order Number).

Стаття з електронного журналу - Cooper, A., & Humphreys, K. (2008). The uncertainty is killing me: Self-triage decision making and information availability. *E-Journal of Applied Psychology*, 4(1). Retrieved from <http://ojs.lib.swin.edu.au/index.php/ejap/>

Електронні книги - De Huff, E. W. (n.d.). *Taytay's tales: Traditional Pueblo Indian tales*. Retrieved from <http://digital.library.upenn.edu/women/dehuff/taytay/taytay.html>

Додаток 10. Основні підходи до визначення сутності поняття „компетентність”

Експерти	Визначальні поняття	Ґрунтується на:	Умови формування
Равен Дж., [№ джерела у списку літератури]	Специфічна здібність, розуміння відповідальності за свої дії, є особистісними якостями людини	Вузькоспеціальних знаннях, особливого роду предметних навичках, способах мислення	Ріст компетентності пов'язаний з системою цінностей, створенням „розвиткового” середовища
Дахін О. [№]	Освітня компетентність – здатність учня здійснювати складні культуровідповідні види діяльності, сформована особистісна якість”	Ключовій частині загальнопредметного змісту освіти, реальна, стосується особистості, існує „тут і зараз”; з нею можуть відбуватися афективні трансформації, має емоційне забарвлення	Наявність особистісно орієнтованого навчання, оскільки стосується особистості учня і формується в процесі виконання ним визначеного комплексу дій
Хуторський А. [№]	Сукупність особистісних якостей учня, володіння відповідною компетенцією, здатність виконувати складні культуровідповідні види діяльності	Сукупності ціннісно-сутнісних орієнтацій, знань, умінь, навичок, здібностей, особистісному ставленні до відповідної компетенції, предмета діяльності, здатності учня виконувати складні культуровідповідні види діяльності	Зумовлені досвідом діяльності у певній соціально та особистісно значущій сфері
Матеріали семінару „Компетентнісний підхід до формування навчальних програм 5-го класу з базових дисциплін для 12-річної школи”	Багатовимірне утворення, що належить до загальногалузевих особистісних та суспільних потреб. спеціально структурований комплекс якостей особистості, інтегрована характеристика якості особистості, „результативний блок”	Комбінації взаємовідповідних пізнавальних відношень і практичних навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, знань та умінь, всього того, що можна мобілізувати для активної дії	Через досвід, знання, вміння, ставлення, поведінкові реакції

[Коваленко Наталія Володимирівна Формування самоосвітньої компетентності учнів основної школи сільської місцевості дис ... канд. пед. наук / Н. В. Коваленко спеціальність 13.00.09 Інститут педагогіки АПН України, дата захисту дисертації: 22.09.09, 292 стор].

Додаток 11. Приклад термінологічного аналізу ключових понять дослідження

Визначення поняття „компетентність” міжнародними експертами

	Експерти	Визначення
1.	Міжнародної комісії Ради Європи	Спроможність особистості сприймати індивідуальні й соціальні потреби та задовольняти їх; комплекс ставлень, цінностей, знань і навичок
2.	Країн Європейського Союзу	Здатність застосовувати знання й уміння, навчальні досягнення у нових ситуаціях
3.	ЮНЕСКО	Поєднання знань, умінь, цінностей і ставлень, застосовуваних у повсякденні; поняття, засноване на ставленні до цінностей та вмінні застосовувати знання
4.	Департаменту технічної освіти та професійної підготовки	Здатність ефективно й творчо застосовувати знання та вміння в міжособистісних стосунках, ситуаціях, що передбачають соціальну взаємодію з іншими людьми (подібно до взаємодії у професійних ситуаціях)
5.	Міжнародної ради стандартів професійної підготовки, ефективності й інструкції (IBSTPI)	Набуті знання, вміння, навички, ставлення та навчальні досягнення
6.	Програми „Визначення та відбір компетентностей: теоретичні й концептуальні засади” (DeSeCo)	Поєднання взаємопов’язаних пізнавальних ставлень і практичних навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, знань і вмінь з метою їх мобілізації для здійснення активної дії

[Коваленко Наталія Володимирівна Формування самоосвітньої компетентності учнів основної школи сільської місцевості дис ... канд. пед. наук / Н. В. Коваленко спеціальність 13.00.09 Інститут педагогіки АПН України, дата захисту дисертації: 22.09.09, 292 стор]

Додаток 12. Схематичне зображення сутності ключових понять дослідження

Рис. 12.1. Структура самоосвітньої компетентності особистості (модель якості)
 [Коваленко Наталія Володимирівна Формування самоосвітньої компетентності учнів
 основної школи сільської місцевості дис ... канд. пед. наук / Н. В. Коваленко спеціальність
 13.00.09 Інститут педагогіки АПН України, дата захисту дисертації: 22.09.09, 292 стор]

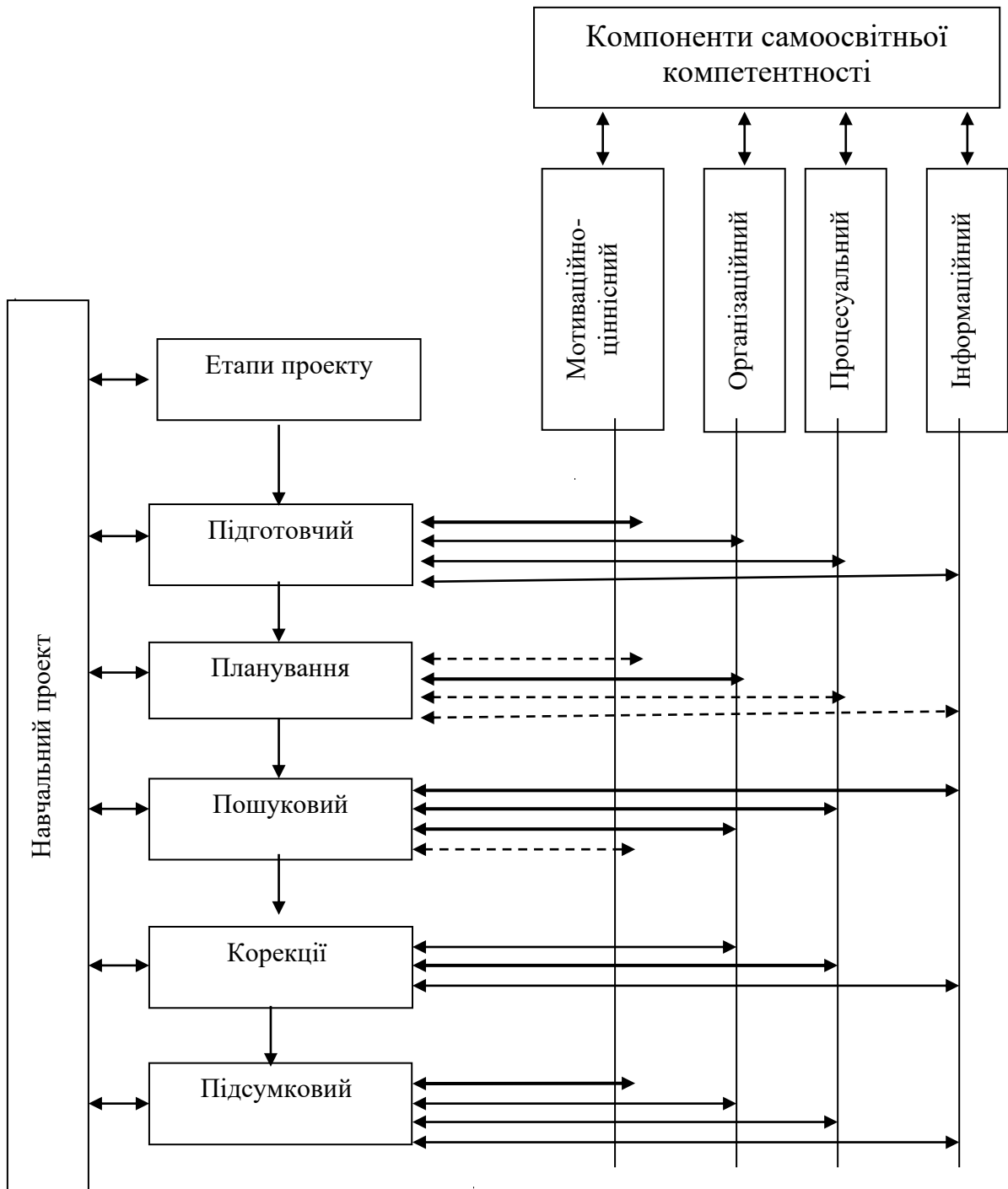

Рис. 12.2. Структурно-логічна схема формування самоосвітньої компетентності особистості у процесі виконання навчального проєкту (модель процесу).

[Коваленко Наталія Володимирівна Формування самоосвітньої компетентності учнів основної школи сільської місцевості дис ... канд. пед. наук / Н. В. Коваленко спеціальність 13.00.09 Інститут педагогіки АПН України, дата захисту дисертації: 22.09.09, 292 стор]

Додаток 13. Види та групи освітніх інновацій

Таблиця 13.1

ВИДИ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ [10]			
Освітні інновації			
Такі, що створені давно, рекомендовані Міністерством, але в даному закладі не запроваджені	Такі, які щойно створені, пройшли апробацію і рекомендовані Міністерством	Такі, які щойно створені (експеримент завершився) і проходять апробацію	Такі, що знаходяться в стадії розробки в експериментальному режимі
Можна використовувати в будь-якому закладі	Можна використовувати в будь-якому закладі	Можна використовувати в експериментальних навчальних закладах	Можна використовувати в експериментальних навчальних закладах

Таблиця 13.2

ГРУПИ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ [10]				
Педагогічні інновації в:				
змісті навчання і виховання	формах і методах навчання і виховання	технологіях навчання і виховання	змісті, формах, методах управління	структурі та технологіях управління
Державні стандарти освіти; сучасні концепції виховання; авторські навчальні плани, програми, підручники	Діалогові, “активні”, “інтерактивні”, дистанційні форми і методи навчання, виховання; нова система оцінювання навчальних досягнень учнів тощо	Розвивальні, модульнорозвивальні, диференційовані, комп’ютерні, телекомунікаційні, індивідуально орієнтовані, алгоритмізовані, проектні, рейтингові технології тощо	Модернізовані управлінські функції; державногромадські форми управління; економічні методи управління тощо	Гімназії, ліцеї, коледжі, колегіуми, навчально-виховні комплекси тощо

Додаток 14. Види запитань анкети

Запитання за предметним змістом	про факти	вік, стать, освіта, соціальне становище респондента тощо; інформація про соціальні явища, про стан справ в колективі, про поведінку і дії самого респондента
	про знання	рівень поінформованості респондента, знань в певній галузі можуть містити завдання, експериментальні і ігрові ситуації
	про думку респондента	фіксують факти, побажання, очікування, плани на майбутнє і можуть торкатися будь-яких проблем і особистості самого респондента
	про мотиви	викликають суб'єктивне уявлення про мотиви своєї діяльності

Запитання за логікою	основні запитання	становлять більшу частину анкети, є основою побудови висновків про явища, що вивчаються
	запитання — фільтри	для того, щоб відсіяти некомпетентних осіб при опитуванні з проблем дослідження або ж для того, щоб виділити частину респондентів із всього масиву за мовною ознакою
	контрольні запитання	служать для перевірки стійкості, правдивості і несуперечливості відповідей, визначення їх достовірності і щирості зазвичай розташовуються в анкеті на деякій відстані як від основного, так і один від одного різновидом контролю може бути повторне запитання із збереженням тих же умов
	запитання, які наводять на думку	допомагають респонденту у правильному осмисленні основного запитання, знайти точну відповідь

За своєю психологічною функцією	контактні	служать встановленню контакту з респондентом, створюють інтерес до дослідження, надихають взяти в ньому участь. Як правило, це перше або одне з перших запитань анкети, яке за формою повинно бути простим і торкатися самого респондента, ніби налаштовувати його на зацікавлену участь в анкетуванні
	буферні	як правило, починаються із загальної формули: "Як Ви думаєте?" — і далі йде опис нової проблеми. Мета — перевести увагу респондента з однієї проблеми на іншу
	прямі	спрямовані на виявлення ставлення респондента щодо проблеми, яка вивчається, її оцінку з власної позиції
	опосередковані	дозволяють респонденту ніби приховати свою власну позицію і посилити критичний акцент своїх висловлювань. Респондент відповідає від імені колективу, в безособовій формі. Такі запитання ставляться й тоді, коли прямі не зручно ставити або є пересторога, що на них не буде одержана щира відповідь

За характером відповідей	відкриті	передбачають вільну форму відповіді: "Скажіть, будь ласка, що могло б сприяти підвищенню Вашого інтересу до політики?"
	закритого типу	Дихотомічні (відповіді «так», «ні»)
		Альтернативні (задані варіанти відповіді, обрати один)
		Неальтернативні, питання-меню (задані варіанти відповіді, обрати можна кілька)
	напів-закритого типу	Задані варіанти відповіді, останній варіант відкритий «Інше», «Власна думка», «Вкажіть інші види занять»
	шкальні	відповідь на це запитання дається у вигляді шкали, в якій необхідно відмітити той або інший показник

За формою запитання	шкала Лайкерта	вираження міри згоди чи незгоди з якимось твердженням
	семантичний диференціал	відповіді-шкала розрядів між двома протилежними поняттями
	шкала важливості	відповіді-шкала розрядів між оцінкою «дуже важливо» та «зовсім неважно»
	оціночна шкала	відповідь-оцінка від «2» до «5» або від «1» до «100»
	неструктуровані питання	потребують текстової відповіді
	тематичний апперцепційний	створення оповідання за малюнком
	підбір словесних асоціацій	
	завершення речення чи оповідання	

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 15. Етапи проведення анкетування у закладі освіти

I етап.	Розробка документів	(положення, правила) про порядок анкетування в навчальному закладі, у якому чітко сформульована мета дослідження, визначені робоча група та відповідальні особи за розробку 8 анкет, встановлено порядок проведення експертизи, апробації анкети, графік анкетування, обробки результатів
II етап.	Розробка анкет	підготовка першого варіанта анкети, проведення семантичної експертизи, ранжирування запитань анкети, визначення їх вагових коефіцієнтів, її апробація, коригування анкети
III етап.	Вибір шкали для обробки результатів анкетування.	З цією метою доцільно провести оцінювання одного й того самого об'єкта в різних шкалах з різним кроком (у різну кількість балів $t = 1, 2, 5$ тощо). Потім обирається та з них, яка дає найменше значення дисперсії, тобто розсіювання даних. Експериментальні перевірки показують, що при оцінюванні певних якісних характеристик педагогів, учнів, тобто особистостей варто застосовувати 10-бальну шкалу, у якій 9-10 балів відповідає ситуації, коли та чи інша якість проявляється завжди, 8-9 балів – проявляється в основному тощо.
IV етап.	Проведення самого анкетування та збір даних.	
V етап.	Обробка результатів анкетування методами математичної статистики, узагальнення інформації, формулювання висновків, побудова прогнозів та рекомендацій.	

* Лукіна Т.О. Технологія розробки анкет для моніторингових досліджень освітніх проблем: методичні рекомендації / Т.О.Лукіна . – Миколаїв: ОППО, 2012. – 32 с.

Додаток 16. Вимоги до анкети і анкетного опитування

1. Запитання анкети повинні відповідати завданням і програмі оцінки.
2. Запитання анкети структуруються відповідно до правил розвитку теми, а саме: прості запитання, які стосуються подій, фактів, ставляться спочатку, далі йдуть запитання, що розкривають думки, оцінки, потім - ще більш складні (вибір рішень, відповіді у вільній формі про думки) і, нарешті, в останній третині анкети - знову відносно прості запитання.
3. На початку анкети зазвичай ставлять запитання, мета яких - встановити довіру і взаєморозуміння між респондентом та інтерв'юером. Добре допомагають у цьому запитання типу: "Якої ви думки про ...". Розрахунок робиться на те, що більшість людей люблять висловлювати свою думку.
4. Початкові запитання повинні бути цікавими, простими і не дратувати.
5. Загальні запитання повинні передувати конкретним.
6. При формулюванні запитань анкети необхідно виконувати такі правила:
 - *однозначність* - мова йде про однакове розуміння змісту запитання респондентами. Дуже важливим є визначеність понять та їхня конкретність. Іноді запитання анкети містять у собі два, а то й більше запитань, що є недоцільним і заважає отримати об'єктивну інформацію;
ясність всіх формулювань запитань, їхня недвозначність:
 - ✓ у закритих запитаннях чіткість варіантів відповіді;
 - ✓ у відкритих запитаннях достатній простір для відповіді;
 - ✓ ненав'язливість запитання, відсутність у ньому якого-небудь натяку на відповідь;
 - ✓ наявність контрольних запитань по основній темі
 - *стислість* - чим довше запитання, тим важче респондентові зрозуміти його зміст. Якщо запитання довге, то поки респондент дочитає його до кінця, він забуде початок;
 - *валідність* - міра відповідності запитання анкети проблемі, що вивчається. Запитання можуть бути прямі та непрямі. Валідність запитання визначається точністю переведення показника в запитання.
 - Вибір словесної формулювання запитання:
 - ✓ визначте тему з позицій: хто, що, де, коли, чому і як (шість w);
 - ✓ використовуйте прості слова, відповідні словниковому запасу респондента;
 - ✓ не використовуйте невизначені слова: як звичайно, нормально, часто, регулярно, випадково, іноді і ін.
 - ✓ уникайте прихованих альтернатив, не виражених відкрито в запитанні;
 - ✓ уникайте запитань, які наштовхують респондента на відповідь;
 - ✓ використовуйте позитивні і негативні твердження;
7. Попереднє тестування:
 - завжди проводьте попереднє тестування;
 - зробіть невелику вибірку для попереднього тестування - 15-30 респондентів;
 - протестуйте всі аспекти анкети, включаючи зміст запитань, використовувані слова, узгодженість, форму і розташування, складність запитань і інструкції;
 - респонденти, опитувані при попередньому тестуванні, повинні бути схожі за характеристиками на залучаються до фактичного дослідження;
 - використовуйте протокольний аналіз і співбесіду для визначення проблем з анкетною;
 - зробіть після кожної значної переробки анкети ще одне тестування з новою вибіркою.

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 17. Анкета вивчення результатів навчальної практики студентів-майбутніх вчителів

Шановні студенти!

Ваші відверті відповіді, думки дуже важливі для подальшої організації практики!

№	Запитання	Відповіді	
		Так	Ні
1.	Чи Ви отримали задоволення від практики?	Так	Ні
2.	Хотіли б продовжити практику?	Так	Ні
3.	Чи були Ви сильно завантажені роботою?	Так	Ні
4.	Чи хотіли би Ви повторити практику?	Так	Ні
	а) наступного тижня		
	б) через тиждень		
	в) через місяць		
	г) через рік		
5.	Які види діяльності, стосунки, ситуації в школі дозволили відчувати себе вчителем?		
6.	Вам сподобалось бути вчителем?		
	а) дуже сподобалось	Так	Ні
	б) швидше сподобалось, ніж ні	Так	
	в) байдуже ставлення	Так	
	г) швидше не сподобалось, ніж сподобалось	Так	
	д) професія не подобається	Так	
	е) не встиг (ла) відчувати себе вчителем	Так	
	ж) не можу відповісти (не визначився)	Так	
7.	Що, на Вашу думку, найважливіше у професії вчителя?		
8.	Що, на Вашу думку, найскладніше у професії вчителя?		
9.	Чи були у Вас конфліктні ситуації з учнями класу?	Так	Ні
10.	Спілкування з вчителем було комфортним?	Так	Ні
11.	На основі спостережень та взаємодії з учнями початкової і основної школи, поміркуйте, чи готові Ви зараз до практики в основній школі?	Так	Ні
12.	Практика в основній школі можлива чи неможлива, оскільки:		
	а) відчувати себе вчителем	легше	важче
	б) завоювати авторитет	легше	важче
	в) керувати роботою учнів	легше	важче
	г) зацікавити учнів виховною діяльністю	легше	важче
	д) діти переходять по кабінетам	легше	важче
	е) різні вчителі викладають	легше	важче
власна думка			
13.	Учні початкової школи:		
	а) прийняли мене безумовно вчителем	Так	Ні
	б) я відчував (ла) себе авторитетним дорослим	Так	Ні
	в) впевнили у професійному виборі	Так	Ні
	г) підвищили професійну самооцінку	Так	Ні
	д) взаємодія з маленькими дітьми не сприяла професійному зростанню	Так	Ні
14.	Чи змінили би Ви зараз свій професійний вибір?	Так	Ні

15.	Якщо з наступного понеділка розпочиналась практика до здійснення яких завдань, не готові?				
16.	Які види роботи виявились найскладнішими?				
17.	Які види роботи надихнули Вас, принесли задоволення?			15	
18.	До яких видів підготувались під час проведення фрагментів виховних заходів на заняттях з педагогіки?		16		
	а) Розробка виховного заходу	18	17	15	
	• вибір теми	18	17	15	
	• визначення завдань	18	17	15	
	• підбір змісту	18	17	15	
	• вибір методів роботи	18	17	15	
	• структурна чіткість виховного заходу	18	17	15	
	б) Проведення виховного заходу	18	17	15	
	• проблемне повідомлення теми	18	17	15	
	• проведення фронтальної бесіди	18	17	15	
	• організація змагальних видів роботи	18	17	15	
	• підведення підсумків	18	17	15	
	• власна відповідь	18	17	15	
	в) Організації дозвілля учнів на перервах	18	17	15	
	г) Проведення рухливих хвилинок в ході уроку	18	17	15	
	д) Організація конкурсу дитячої творчості	18	17	15	
	е) Власна відповідь	18	17	15	
19.	Які форми навчання з педагогіки, на Вашу думку, найбільше сприяють опануванню матеріалу предмета? (розподіліть, будь ласка, 100 % між поданими формами)				
	а) лекційні заняття				
	б) семінари (доповіді студентів + обговорення проблем)				
	в) практичні заняття з тренінг-фрагментами				
	г) навчальна практика				
	д) самостійна робота				
	е) курсова робота				
	Власна відповідь				
20.	Чи змінить практика Ваше ставлення до подальшого навчання у виші				
	а) Буду ретельніше вивчати методики навчання		Так	Ні	
	б) Хочу навчитись керувати процесом навчання учнів		Так	Ні	
	в) Хочу навчитись керувати роботою групи учнів		Так	Ні	
	г) Хочу навчитись формувати моральні переконання учнів		Так	Ні	
	д) Вплив оцінюю як не значний		Так	Ні	
	е) Думаю, не вплине зовсім		Так	Ні	
	Власна думка		Так	Ні	
21.	Чи підтвердили Ви бажання бути вчителем після практики?			Так	Ні
22.	Чи виявились корисними на шляху Вашого професійного зростання:			Так	Ні
	а) Конференція в школі				
	б) Листування та консультації				
	в) Відеозапис власного заходу				
	г) Взаємостереження				
23.	Яка гра подобалась дітям? Яка фізкультхвилинка?				

Додаток підготовлено укладачем

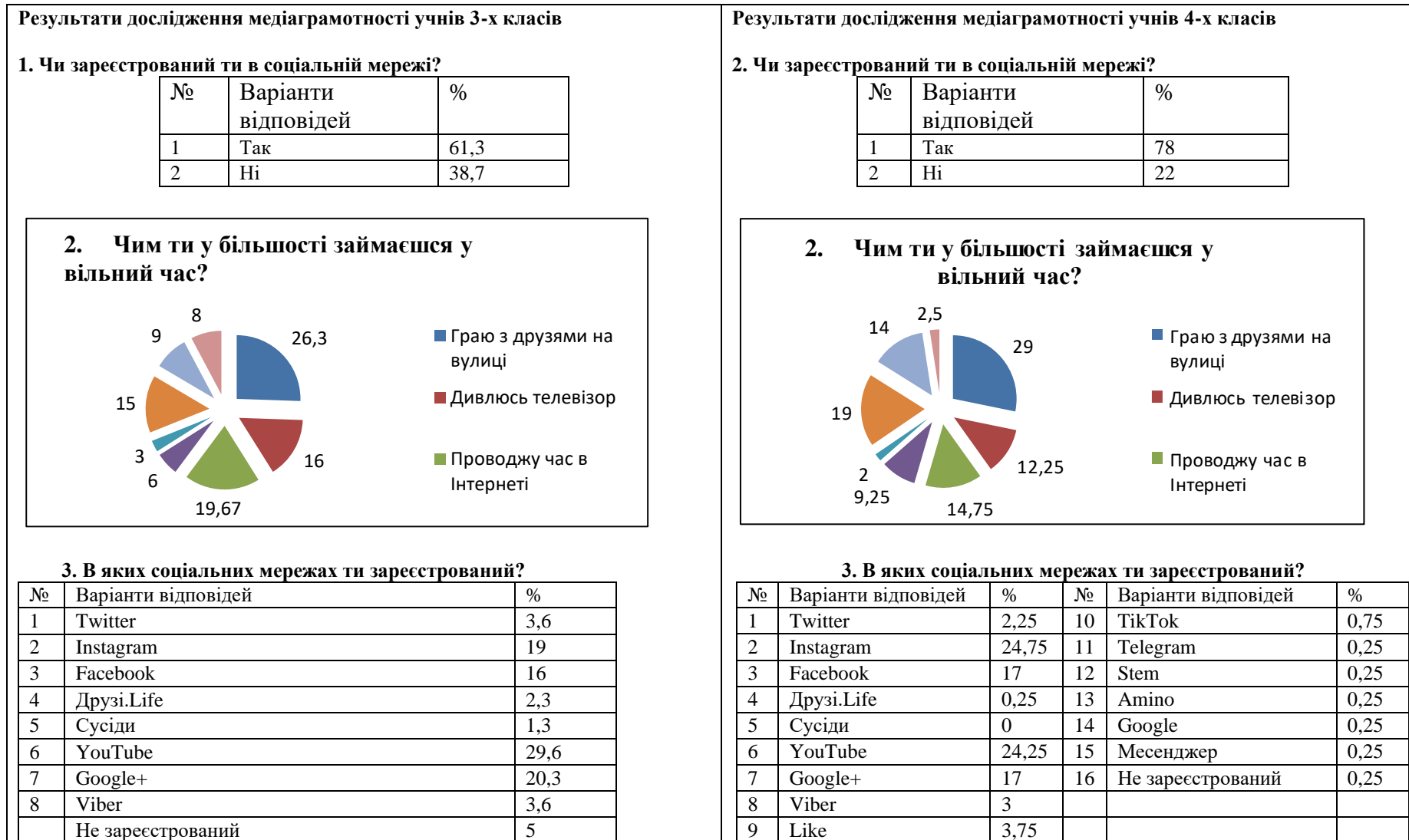
Додаток 18. Анкета дослідження медіаграмотності учнів

Шановний учень!

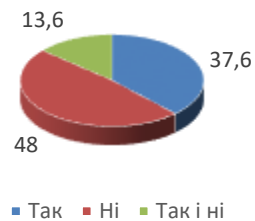
Просимо тебе відповісти на подані нижче запитання.

- 1. Чи зареєстрований ти в соціальній мережі?**
а) так б) ні
- 2. Чим ти у більшості займаєшся у вільний час?**
а) граю з друзями на вулиці д) читаю журнали
б) дивлюсь телевизор е) відвідую різні секції
в) провожу час в Інтернеті ж) допомагаю батькам
г) читаю книжки з) інше _____
- 3. В яких соціальних мережах ти зареєстрований?**
а) Twitter д) Сусіди
б) Instagram е) YouTube
в) Facebook ж) Google +
г) Друзі.Life з) інший варіант _____
- 4. У соціальних мережах ти підписаний під справжнім ім'ям?**
а) так б) ні в) так і ні
- 5. Чи однакові паролі у твоїх соціальних мережах?**
а) так б) ні
- 6. Оціни від 1 до 10, наскільки твій реальний образ відповідає віртуальному?**
Не відповідає 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 точно відповідає
- 7. Скільки часу ти проводиш в соціальних мережах?**
Напиши в хвилинах чи годинах: _____
- 8. В інтернеті ти: (можна обрати декілька відповідей)**
а) спілкуєшся з друзями е) слухаєш музику
б) ведеш свій блог ж) дивишся мультфільми
в) дивишся різні шоу-програми з) переглядаєш різні соцмережі
г) читаєш і створюєш пости и) цікавишся новинами науки
д) шукаєш інформацію к) власна відповідь _____
- 9. Чи будеш ти користуватись соціальними мережами, якщо вони стануть не безкоштовними?**
а) так, незалежно від ціни в) важко сказати
б) так, якщо ціна буде прийнятною г) ні
- 10. Які медіапродукти ти створював?**
а) презентації д) пости в Instagram
б) картинки е) відео в YouTube
в) відеоролики ж) інше _____
г) пости в Facebook

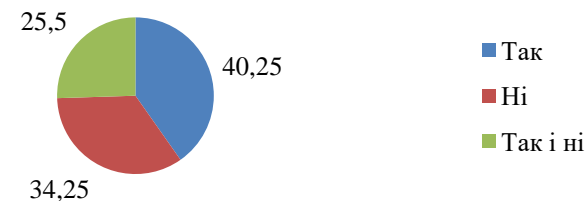
Додаток 19. Результати дослідження медіаграмотності учнів 3-4- класів

4. У соціальних мережах ти підписаний під справжнім ім'ям?

4. У соціальних мережах ти підписаний під справжнім ім'ям?

5. Чи однакові паролі у твоїх соціальних мережах?

№	Варіанти відповідей	%
1	Так	24,3
2	Ні	75,6

5. Чи однакові паролі у твоїх соціальних мережах?

№	Варіанти відповідей	%
1	Так	10
2	Ні	21

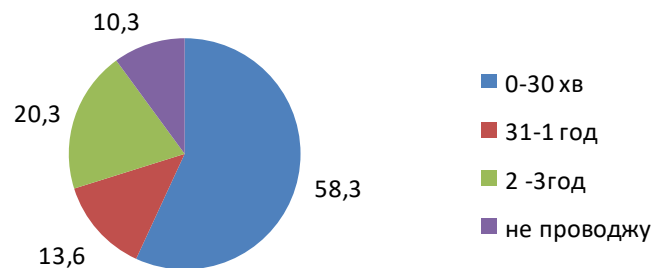
6. Оціни від 1 до 10, наскільки твій реальний образ відповідає віртуальному?

№	Варіанти відповідей	%
1	Не відповідає (1-5)	26
2	Відповідає (6-10)	74,3

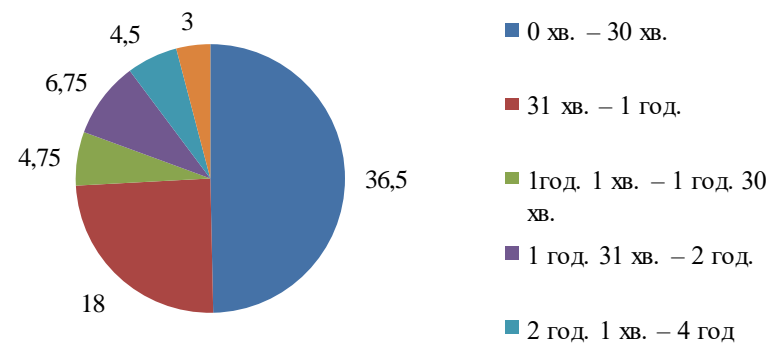
6. Оціни від 1 до 10, наскільки твій реальний образ відповідає віртуальному?

№	Варіанти відповідей	%
1	Не відповідає (1-5)	48
2	Відповідає (6-10)	52

7. Скільки часу ти проводиш в соцмережах?

7. Скільки часу ти проводиш в соціальних мережах?

8. В інтернеті ти ... ?

№	Варіанти відповідей	%
1	Спілкуєшся з друзями	14
2	Ведеш свій блог	9
3	Дивишся різні шоу-програми	15
4	Читаєш і створюєш пости	7
5	Шукаєш інформацію	12
6	Слухаєш музику	16,67
7	Дивишся мультфільми	15
8	Переглядаєш різні соцмережі	4,67
9	Цікавишся новинами науки	5,33
10	Власна відповідь. Поробки	0,33
11	Власна відповідь. Граю в ігри	1
12	Власна відповідь. Співаю	0,33
13	Власна відповідь. Дивлюсь кіно, кліпи	0,67

9. Чи будеш ти користуватися соцмережами ,якщо вони стануть не безкоштовними?

№	Варіанти відповідей	%
1	Так, незалежно від ціни	4,6
2	Так, якщо ціна буде вміру	8
3	Важко сказати	37,6
4	Ні	49

10. Які медіа продукти ти створював?

№	Варіанти відповідей	%
1	Презентації	12
2	Картинки	21
3	Відеоролики	13,3
4	Пости в Facebook	10,3
5	Пости в Instagram	17,6
6	Відео в YouTube	16
7	Інше	3

8. В інтернеті ти ... ?

№	Варіанти відповідей	%
1	Спілкуєшся з друзями	18
2	Ведеш свій блог	7,5
3	Дивишся різні шоу-програми	12,5
4	Читаєш і створюєш пости	5,25
5	Шукаєш інформацію	13,75
6	Слухаєш музику	18,25
7	Дивишся мультфільми	8,75
8	Переглядаєш різні соцмережі	7,5
9	Цікавишся новинами науки	3,75
10	Власна відповідь	3,75

9. Чи будеш ти користуватися соціальними мережами, якщо вони стануть не безкоштовними?

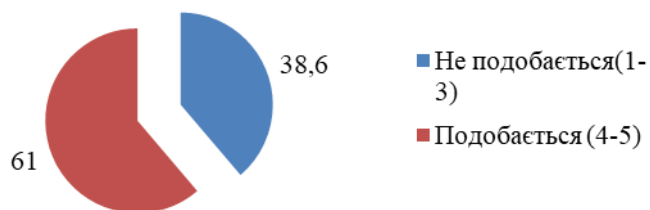
№	Варіанти відповідей	%
1	Так, незалежно від ціни	7
2	Так, якщо ціна буде прийнятною	12,75
3	Важко сказати	35,25
4	Ні	45,25

1

10. Які медіапродукти ти створював?

№	Варіанти відповідей	%
1	Презентації	13,25
2	Картинки	14,25
3	Відеоролики	17,25
4	Пости в Facebook	8,75
5	Пости в Instagram	23,25
6	Відео в YouTube	17
7	Просто зареєстрований	4,25
8	Музику	0,25

11. Чи подобається тобі створювати медіа продукти?

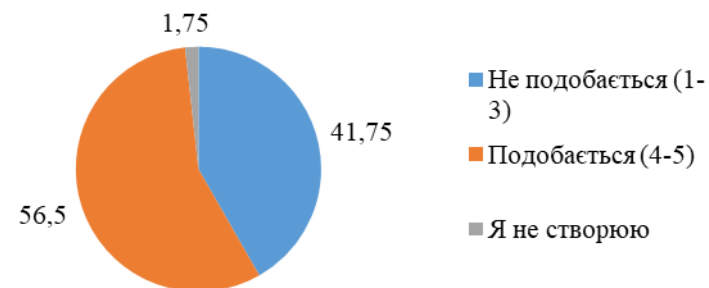
12. Чи важлива для тебе оцінка медіа продукту ?

№	Варіанти відповідей	%
1	Товаришів з класу	15,3
2	Друзів	23
3	Вчителів	6,3
4	Батьків	21,6
5	Незнайомих	1,6
6	Ні, не важлива	29
7	Власна відповідь	3,6

13. Коли ти в інтернеті, то нікому не маєш давати:

№	Варіанти відповідей	%
1	Своє прізвище, адресу, телефон	83,6
2	Номери прикладів з матем.	6,3
3	Імена домашніх улюбленців	5
4	Назви своїх улюблених книжок чи мультфільмів	5,3

11. Чи подобається тобі створювати медіапродукти?

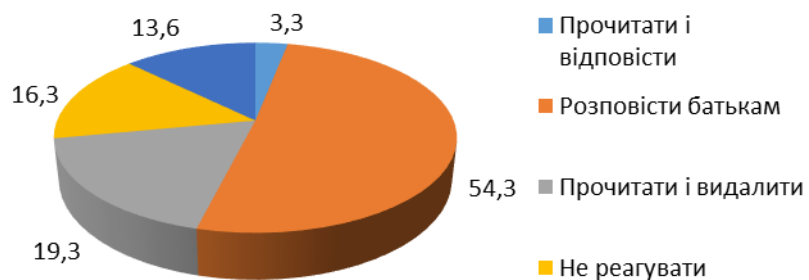
12. Чи важлива для тебе оцінка медіапродукту...?

№	Варіанти відповідей	%
1	Товаришів класу	16,25
2	Друзів	25,5
3	Вчителів	6,75
4	Батьків	22,75
5	Незнайомих	2,25
6	Ні, не важлива	22,25
7	Не викладаю	1,75
8	Не знаю	1,75

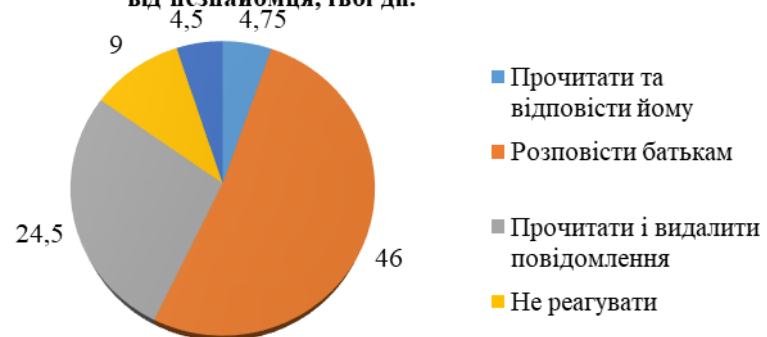
13. Коли ти в Інтернеті, то нікому не маєш давати:

№	Варіанти відповідей	%
1	Своє прізвище, адресу, телефон	87
2	Номери прикладів з математики	4
3	Імена своїх домашніх улюбленців	6
4	Назви своїх улюблених книжок чи мультиків	3

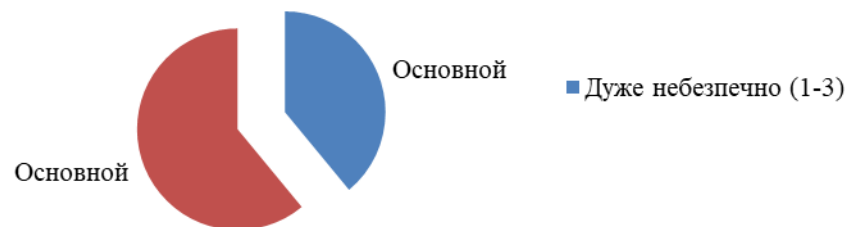
14. Ти отримав повідомлення у Viber чи на Facebook від незнайомця, твої дії?

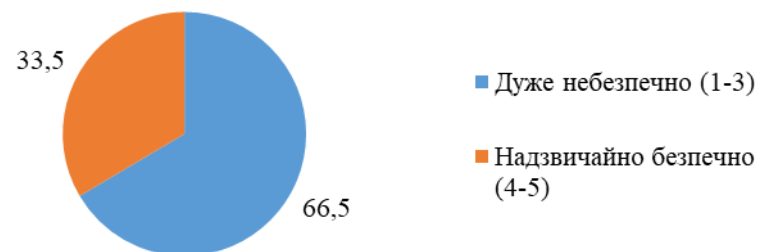
14. Ти отримав повідомлення у Viber чи на Facebook від незнайомця, твої дії:

15. Визнач в балах, наскільки безпечно ти відчуваєш себе в інтернеті?

15. Визнач в балах, наскільки безпечно ти відчуваєш себе в Інтернеті?

16. Подивись на символи літер алфавіту і обери ті, які з них тобі знайомі.

№	Варіанти відповідей	%
1	Apple	9,33
2	Bluetooth	5,67
3	CocaCola	3,57
4	D&G	1,67
5	EBAY	1,33
6	Facebook	11
7	Google	11,33
8	HP	4
9	icq	1
10	Jaguar	4
11	Kodak	1
12	LG	6,33
13	Windows	7
14	NOKIA	6
15	Однокласники	1,33
16	PUMA	5,67
17	Quick meals	1,33
18	ROLEX	1,67
19	Skype	8,33
20	Twitter	2
21	UFO	0,67
22	VK	3,67
23	Wikipedia	1,33
24	The X Factor	6,33
25	Yahoo	1,67

16. Подивись на символи літер алфавіту і обери ті, які з них тобі знайомі

№	Варіанти відповідей	%
1	Apple	7,75
2	Bluetooth	6,25
3	CocaCola	7,5
4	D&G	1,5
5	EBAY	2,25
6	Facebook	7,75
7	Google	8,5
8	HP	4,25
9	icq	0,75
10	Jaguar	0,75
11	Kodak	1,25
12	LG	5,25
13	Windows	6,5
14	NOKIA	6,75
15	Однокласники	0,75
16	PUMA	5,75
17	Quick meals	1
18	ROLEX	1,25
19	Skype	6,5
20	Twitter	2,75
21	UFO	0,75
22	VK	5
23	Wikipedia	2,25
24	The X Factor	5
25	Yahoo	2

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 20. Матеріали для аналізу результатів дослідження. Діаграми. Загальна середня освіта України

1. Проаналізуйте діаграму (рис. 20.1) і знайдіть правильні твердження:
 - а) загальна кількість денних загальноосвітніх навчальних закладів (державних, комунальних, приватних) України за ступенями і видами на початок 2015/16 навчального року становила більше 17 тисяч;
 - б) шкіл України розташованих в місті близько на 6 тисяч більше ніж шкіл розташованих в селі;
 - в) серед усіх шкіл України найбільша кількість ЗНЗ I-III ступенів;
 - г) ЗНЗ I-III ступенів розташовано більше в містах України на 1536 заклад.

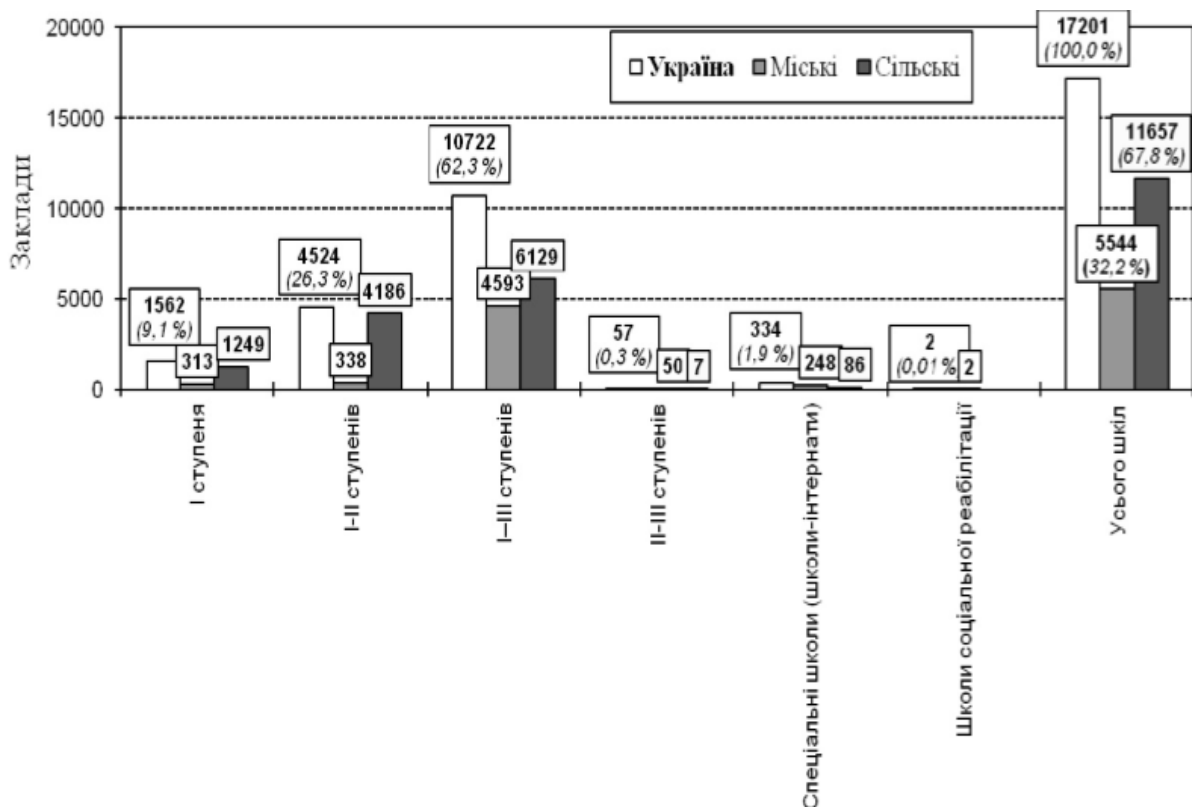

Рис.20.1 Розподіл денних загальноосвітніх навчальних закладів (державних, комунальних, приватних) України за ступенями і видами на початок 2015/16 навчального року (без окупованих АК Крим і м. Севастополя та частини зони АТО в Донецькій і Луганській областях)

2. Проаналізуйте діаграму (рис. 20.2) і знайдіть правильні твердження:
 - а) загальна кількість учнів у денних загальноосвітніх навчальних закладах (державних, комунальних, приватних) України різних ступенів і видів на початок 2015/16 навчального року становила 3749600 чоловік (майже 3,5 мільйони);
 - б) учнів, що навчаються у загальноосвітніх закладах I-III ступенів сільської місцевості на 1504000 більше ніж у тих, які розташовані у місті;
 - в) кількість учнів що навчаються в ЗНЗ I-II ступенів більша в селі;
 - г) найбільше учнів навчається у ЗНЗ I-III ступенів.

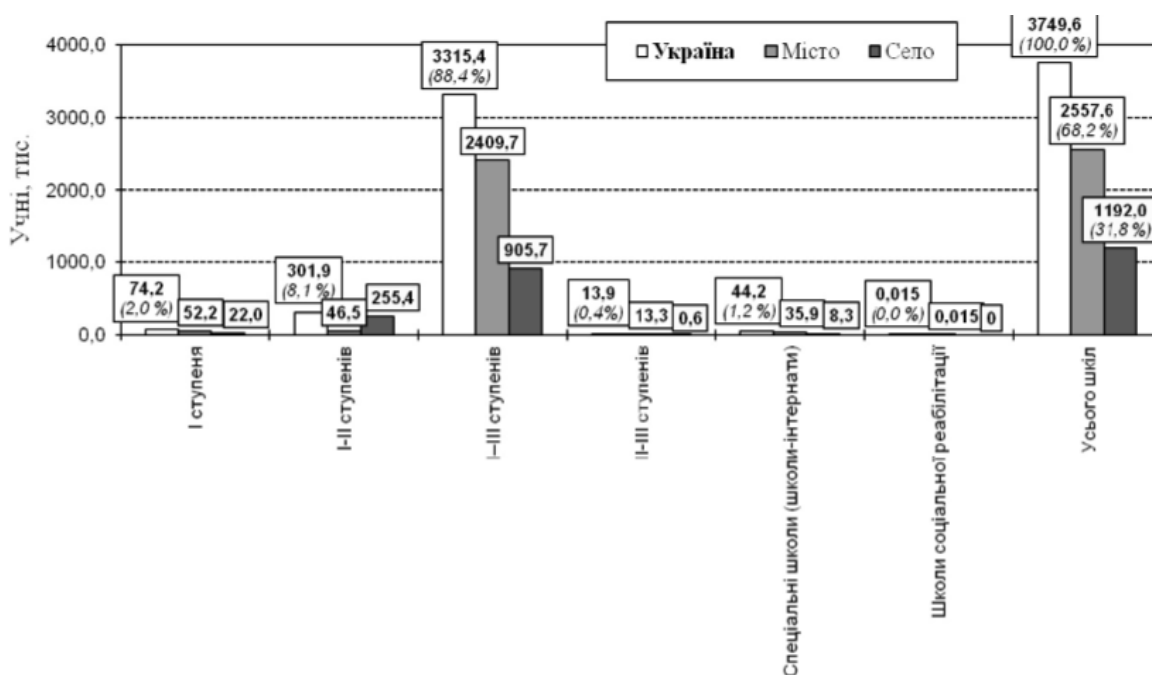

Рис. 20.2. Розподіл учнів у денних загальноосвітніх навчальних закладах (державних, комунальних, приватних) України різних ступенів і видів на початок 2015/16 навчального року (без окупованих АК Крим і м. Севастополя та частини зони АТО в Донецькій і Луганській областях)

3. Проаналізуйте діаграму (рис. 20.3) і знайдіть правильні твердження:
- в сільській місцевості працюють 10 колегіумів;
 - навчально-виховних комптексів України розташованих в місті більше ніж розташованих в селі;
 - серед усіх шкіл України найбільша кількість належить ліцеям;
 - гімназій розташовано більше в містах України.

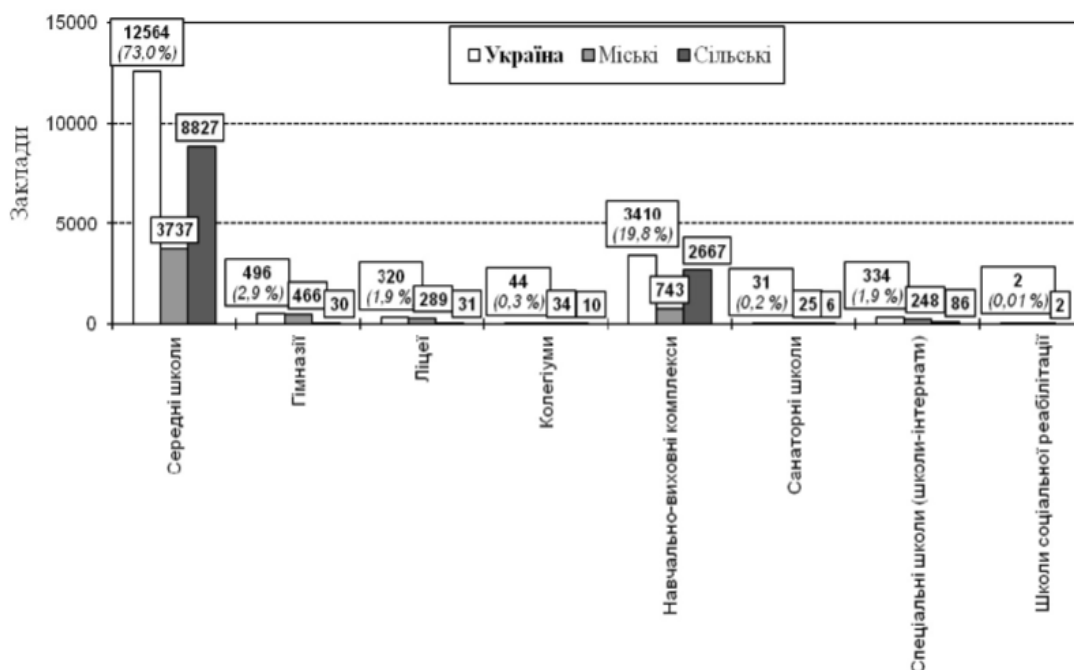

Рис. 20.3 Розподіл денних загальноосвітніх навчальних закладів (державних, комунальних, приватних) України за видами на початок 2015/16 навчального року (без окупованих АК Крим і м. Севастополя та частини зони АТО в Донецькій і Луганській областях)

4. Проаналізуйте гістограму (рис. 20.4) і знайдіть правильні твердження:
- Середня кількість учнів в одному денному загальноосвітньому навчальному закладі в Україні становила 218 учнів на початок 2015/16 навчального року;
 - Середня кількість учнів в одному денному загальноосвітньому навчальному закладі в Україні у містах була меншою ніж у селах на початок 2015/16 навчального року;
 - найбільша середня кількість учнів в одному колегіумі була найбільша серед усіх видів навчальних закладів на початок 2015/16 навчального року;

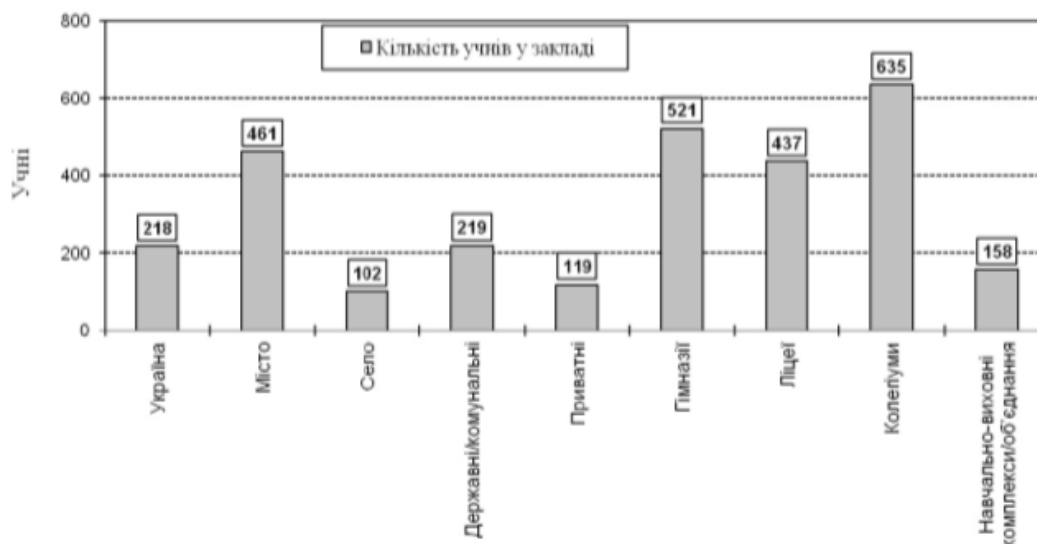

Рис. 20.4 Середня кількість учнів в одному денному загальноосвітньому навчальному закладі в Україні, містах і селах, державної комунальної та приватної власності, зокрема гімназіях, ліцеях, колегіумах, навчально-виховних комплексах/об'єднаннях, на початок 2015/16 навчального року (без окупованих АК Крим і м. Севастополя та частини зони АТО в Донецькій і Луганській областях)

5. Найбільш привабливими для українців станом на початок 2015/16 навчального року були колегіуми. Проаналізуйте діаграму (рис. 20.5) і знайдіть правильні твердження щодо середньої кількості учнів в одному класі денних загальноосвітніх навчальних закладів в Україні станом на початок 2015/16:

- в містах була менша ніж в селах;
- в містах складала більше 25 учнів;
- в селах складала менше 25 учнів;
- відповідає законодавству України.

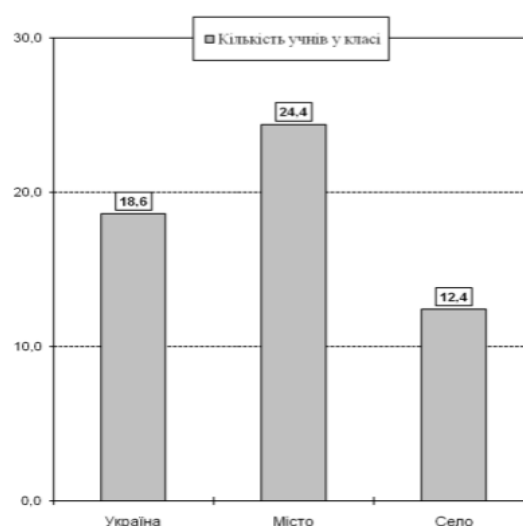

Рис. 20.5 Середня кількість учнів в одному класі денних загальноосвітніх навчальних закладів в Україні, містах в селах (без учнів спеціальних класів у загальноосвітніх навчальних закладах та учнів спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) на початок 2015/16 навчального року) (без окупованих АК Крим і м. Севастополя та частини зони АТО в Донецькій і Луганській областях)

6. Проаналізуйте діаграму (рис. 20.6) і знайдіть правильні твердження щодо розподілу випускників 9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів за формами здобуття подальшої освіти в Україні у 2014-2015 рр.:
- не здобували освіти 20 %;
 - перейшли до 10 класу 3% ;
 - вступили до ВНЗ 40 %;
 - у 1999 році більшість учнів продовжили навчання у школі.

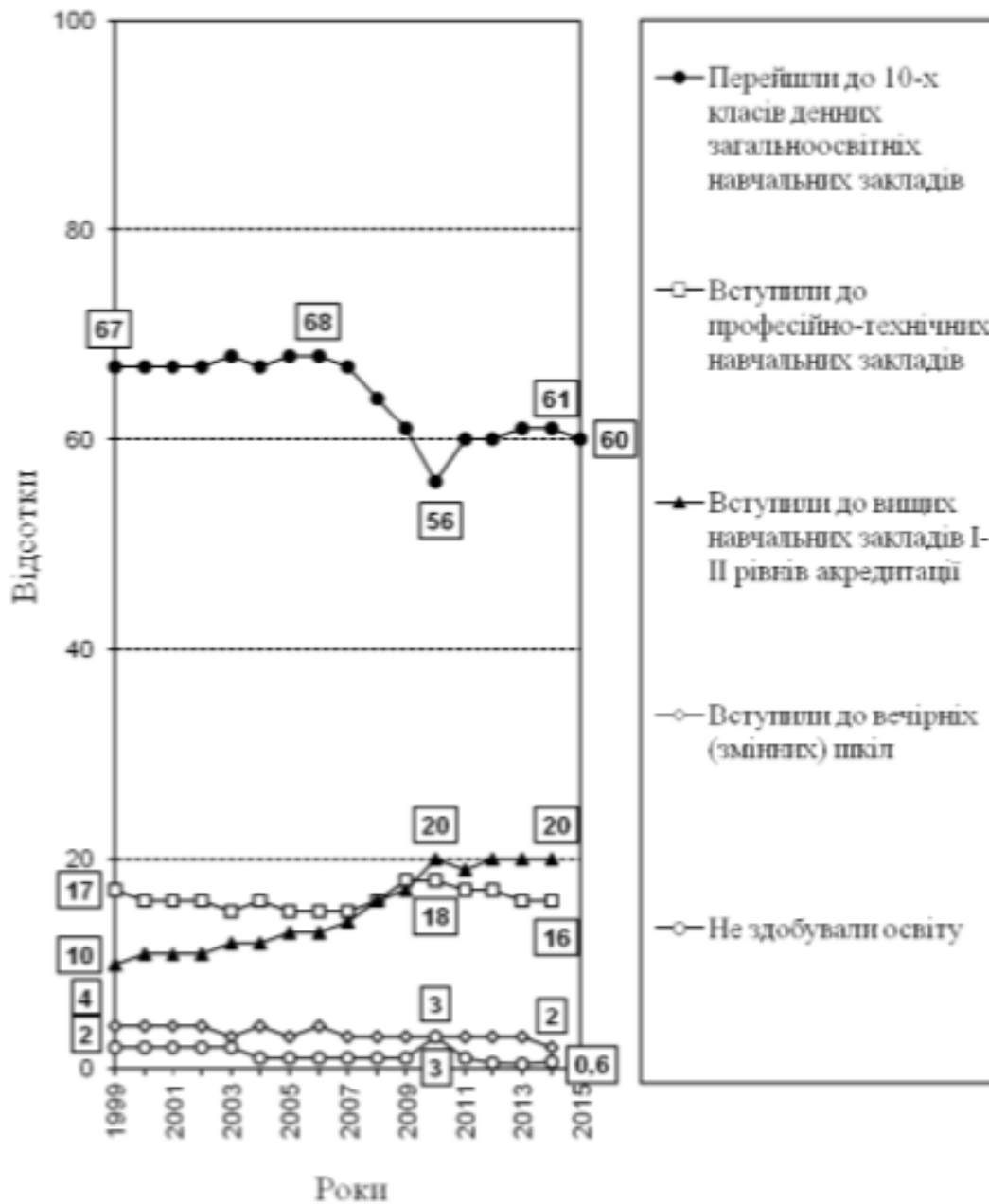

Рис. 20.6 Розподіл випускників 9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів за формами здобуття подальшої освіти в Україні (у 2014-2015 рр. без окупованих АК Крим і м. Севастополя та частини зони АТО в Донецькій і Луганській областях)

7. Проаналізуйте діаграму (рис. 20.7) і знайдіть правильні твердження щодо організації підвезення дітей до денних загальноосвітніх закладів (на початок 2015/16 навчального року в Україні):

- в Україні проблема з підвезення дітей вирішена повністю;
- в Україні 11 % дітей потребують підвезення;
- в місті для більшої частки дітей, які проживають на відстані 3 км. від закладу і перебувають підвезення не організовано підвезення;
- в селі для більшої частки дітей, які проживають на відстані 3 км. від закладу і перебувають підвезення не організовано підвезення.

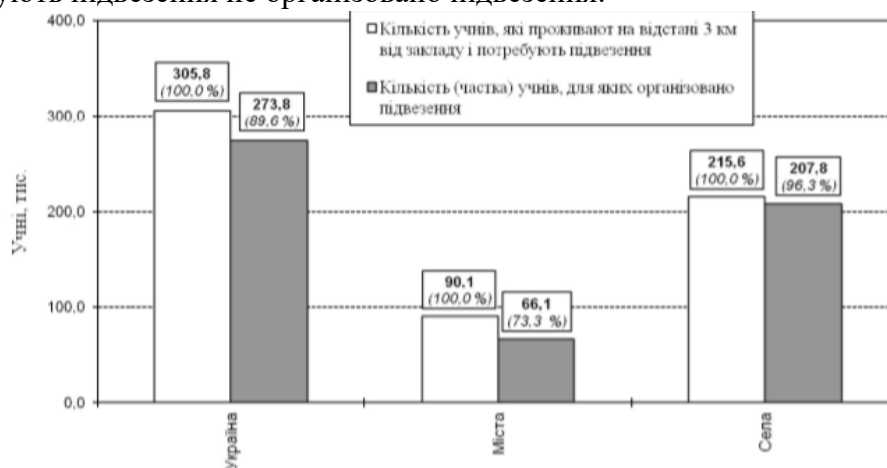

Рис. 20.7 Організація підвезення дітей до денних загальноосвітніх закладів (без спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів)) на початок 2015/16 навчального року в Україні (без окупованих АК Крим і м. Севастополя та частини зони АТО в Донецькій і Луганській областях)

- Проаналізуйте діаграму (рис. 20.8) і знайдіть правильні твердження:
 - в Сумській, Волинській, Запорізькій, Луганській, Миколаївській, Одеській області не було організовано підвезення 0,3 відсотка дітей до денних загальних навчальних закладів на початок 2015/16 навчального року в регіонах України;
 - організація підвезення дітей до денних загальних навчальних закладів на початок 2015/16 навчального року в регіонах України найкраще була організована в Харківській, Хмельницькій та Кропивницькій областях;
 - серед областей України на початок 2015/16 навчального року найменше потребували підвезення в Луганській області;
 - найбільше на початок 2015/16 навчального року потребували підвезення учні Львівської області.
- Проаналізуйте діаграму (рис. 20.9) і знайдіть правильні твердження:
 - кількість медалей за результатами участі унів України в міжнародних учнівських олімпіадах за період 1993-2015 рр. з математики найбільша;
 - кількість медалей за результатами участі унів України в міжнародних учнівських олімпіадах за період 1993-2015 рр. найменша з історії;
 - з біології найбільше бронзових медалей;
 - золотих медалей більше з математики.
- Проаналізуйте діаграму (рис. 20.10) і знайдіть правильні твердження:
 - Україна входить до країн, у яких за усіма предметами не менше 500 балів у дослідженні PISA 2012;
 - найвищий бал отримали учні Китаю;
 - українські школяри отримали менше ніж 474 бали;
 - Україна не брала участь у дослідженні PISA 2012.

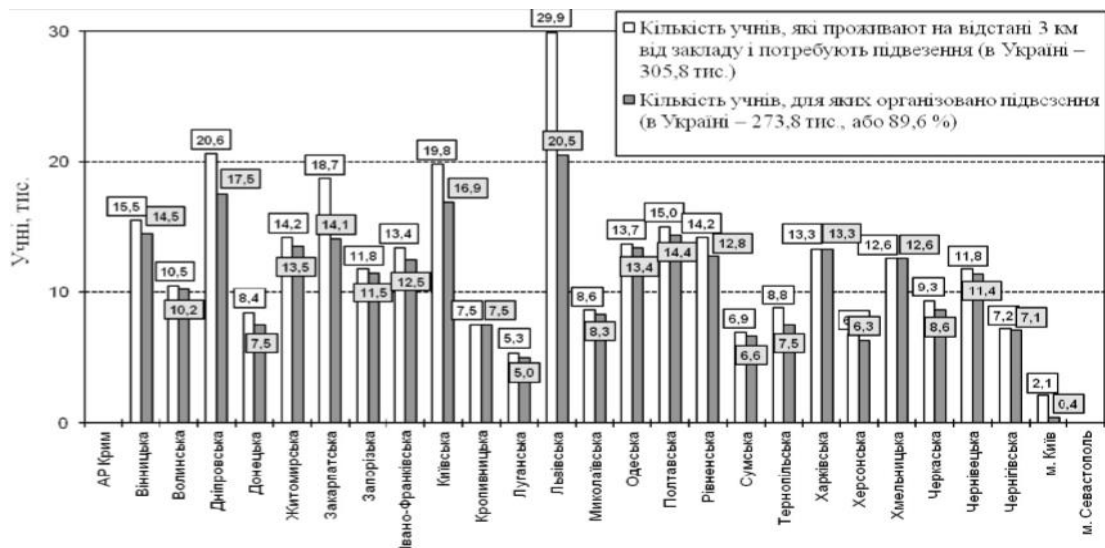

Рис. 20.8 Організація підвезення дітей до денних загальних навчальних закладів (без спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів)) на початок 2015/16 навчального року в регіонах України (без окупованих АР Крим і м.Севастополя та частини зони АТО в Донецькій і Луганській областях)

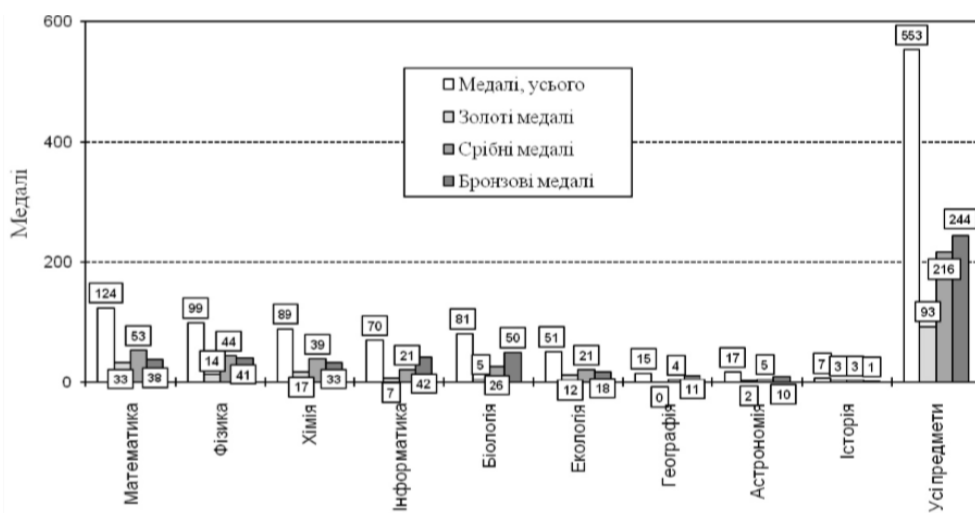

Рис. 20.9 Кількість медалей за результатами участі учнів України в міжнародних учнівських олімпіадах за період 1993-2015 рр. за предметами (за цей період кількість предметів збільшилась з п'яти до дев'яти)

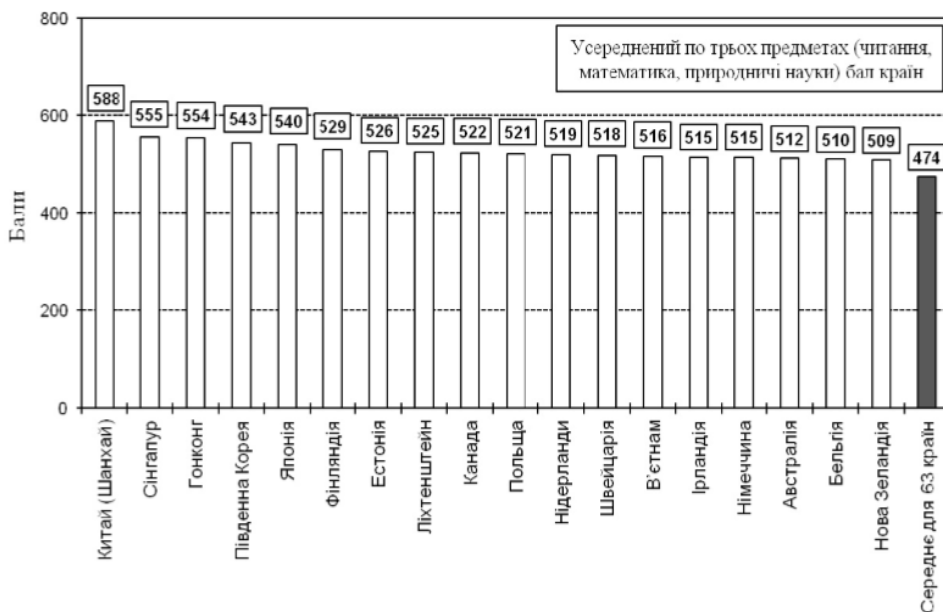

Рис. 20.10 Країни, у яких за всіма предметами (читання, математика, природничі науки) не менше 500 балів, та середнє для 63 країн за результатами обстеження 15-річних учнів за Програмою міжнародного оцінювання учнів (PISA) 2012 р.

Додаток 21. Приклад педагогічного експерименту.

Резнік С.М. Організація педагогічного експерименту з розвитку лідерського потенціалу студентів в умовах інформаційного суспільства. – Електронний ресурс. [Режим доступу]. – http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/33586/1/2017_Reznik_Orhanizatsiia_pedagogichnoho_eksperymentu.pdf

В рамках педагогічного дослідження «Розробка методології розвитку лідерського потенціалу національної гуманітарнотехнічної та управлінської еліти в інформаційному суспільстві», що проводиться кафедрою педагогіки і психології управління соціальними системами ім. академіка І. А. Зязюна, було розроблено психолого-педагогічну програму розвитку лідерського потенціалу, перевірка ефективності якої здійснювалась за допомогою педагогічного експерименту.

Метою констатувального експерименту було визначення структури лідерського потенціалу, рівнів і критеріїв їх фактичної сформованості, аналіз процесу формування лідерського потенціалу протягом навчання студентів у вищому навчальному закладі й визначення основних завдань підвищення його ефективності.

В експерименті брало участь 417 студентів та 18 викладачів. В експерименті взяли участь студенти таких факультетів НТУ «ХП»: фізикотехнічного, технології органічних речовин, машинобудівний, інтегровані технології та хімічна техніка, енергомашинобудівний факультет, а також соціально-гуманітарних технологій.

Методами дослідження були анкетування, спостереження, опитування, психологічного тестування, метод експертних оцінок, самооцінка.

Серед методик психологічного тестування використовувались: «Методика діагностики мотивації на досягнення успіху» (Т. Елерса), «Опитувальник термінальних цінностей» (І. Сенін), методика «Комунікативні та організаторські схильності (КОС-2)» (В. Синявський, Б. Федорішин), тест на емоційний інтелект «ЭМИн» (Д. Люсін).

Наступним етапом дослідження був **формувальний експеримент**, метою якого було обґрунтування та розробка психолого-педагогічної програми розвитку лідерського потенціалу студентів вищого технічного навчального закладу.

Для кожного етапу психологопедагогічної програми було підготовлено комплекс вправ, практичних ситуацій, ігор. Зміст практичних завдань був спрямований на розвиток кожного компонента структури лідерського потенціалу і відповідав їх характеристиці.

Для перевірки ефективності психолого-педагогічної програми, у якій реалізована сукупність педагогічних умов, технологій і методів цілеспрямованого поетапного формування лідерського потенціалу, вона була впроваджена в реальний навчальний процес. Із цією метою після констатувального експерименту було утворено експериментальну (219 осіб) та контрольну (198 осіб) групу з приблизно однаковим рівнем розвитку лідерського потенціалу (табл. 1).

Таблиця 1

Рівень сформованості лідерського потенціалу у студентів на констатувальному етапі експерименту

Групи	Рівень сформованості					
	Високий		Середній		Низький	
	к-ть	%	к-ть	%	к-ть	%
Експериментальна						
Контрольна	44	20,1	91	41,6	84	38,4
	41	20,7	82	41,4	75	37,9

Після проведення формувального експерименту було проведено порівняння результатів навчання у експериментальній та контрольній групах з метою оцінювання ефективності психолого-педагогічної програми, розробленої та реалізованої в навчальному процесі НТУ «ХП». Оцінювання результатів дослідно-експериментальної роботи проводилося відповідно до виділених критеріїв та показників з використанням тих же методів дослідження, що й на констатувальному етапі дослідження.

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 22. Етичні основи педагогічного дослідження.

Етичні вимоги до організації та проведення психолого-педагогічних досліджень – це необхідні складові професійної культури дослідника.

Дослідник має забезпечувати конфіденційність психодіагностичної інформації, отриманої від випробуваного на основі особистої довіри. Дослідник повинен бути достатньо інформативним і тактовним, не маніпулювати учасниками дослідження. Професійна етика полягає і у необхідності пред'явлення результатів діагностики самому респондентові, педагогам, батькам. Дослідник не має розглядати респондентів як об'єктів вивчення, зобов'язаний захищати їх від шкоди, яка може бути завдано їм в результаті експерименту. Досліджувані по можливості не повинні ставитися в такі умови, коли їх свідомо вводять в оману.

Слід враховувати, що на результати тестування можуть вплинути взаємовідношення психолога і респондентів. Має сенс викликати інтерес у випробовуваних до анкетування, однак не слід вдаватися безпосередньо перед його проведенням до мотивації, наприклад, похвалою чи, навпаки, осудженням, так як це – відхилення від стандартних умов. У той же час до заохочень можна вдаватися заздалегідь, наприклад, на уроці, що передує діагностичним дослідженням. Це активізує, позитивно налаштовує і заспокоює учнів. Даючи інструкцію або зачитуючи завдання, варто брати до уваги швидкість своєї промови, інтонацію голосу, паузи, вираз обличчя.

Стан емоційного комфорту при дослідженні важливий сам по собі. Відомо, наприклад, що показники інтелектуальних тестів знаходяться в прямій залежності від емоційного стану піддослідних. Так, А. Анастасі наводить приклад, коли при інших рівних умовах у класі, де перед тестуванням діти писали твори на тему "найгірше, що трапилося зі мною", показники були набагато гірше, ніж у класі, де темою було: "найкраще, що трапилося зі мною".

Діяльність підлітка безпосередньо перед діагностичною процедурою також може вплинути на виконання завдання, підсумкові характеристики і висновки особливо, якщо ця діяльність викликає втому, підвищене збудження або агресію.

Однією з перших етичні стандарти психологів в 1963 р опублікувала Американська психологічна асоціація (American Psychological Association). Потім у цей документ неодноразово вносилися поправки (див. Додаток 1).

Співзвучні цим стандартам основні положення Етичного кодексу Британського товариства психологів, опубліковані в 1990 р. У ньому визначаються такі етичні принципи для дослідників.

1. Дослідники завжди повинні враховувати етичні та психологічні наслідки для учасників досліджень.

2. Дослідники зобов'язані інформувати учасників експерименту про цілі дослідження і отримати їх згоду, яку ті дають на основі повної інформації.

3. Приховування інформації або введення в оману учасників неприпустимо.

4. Після закінчення досліджень з їх учасниками повинна бути проведена бесіда, щоб вони повністю розуміли суть виконаної роботи.

5. Дослідники повинні звернути увагу учасників експерименту на те, що у них є право в будь-який момент відмовитися від подальшої роботи.

6. Всі отримані дані повинні вважатися конфіденційними, якщо попередня домовленість не встановлює протилежне.

7. Дослідники зобов'язані захистити учасників досліджень від фізичної та психологічної шкоди.

8. Дослідження, засновані на спостереженнях, повинні поважати приватне життя і психологічне благополуччя людей, які є об'єктами вивчення.

Додаток укладений укладачем

Додаток 23. Рекомендації до стилю наукової роботи

Аспекти	Поради
Стиль наукової мови	Стиль писемної наукової мови - безособовий монолог, якому характерні зрозумілість, легкість, лаконічність, вільні переходи від речення до речення, зовнішня простота
	Варто уникати науково-популярного стилю та стилю наукового звіту, необгрунтованої експресивності
	Прагнути до стислих розповідних речень Відмовитись від висунення риторичних запитань
	Не використовувати форми другої особи займенників однини. Авторське "я" поступається значущості й вагомості наукових явищ, які досліджуються. Краще замінити: <i>я переконаний – цілком зрозуміло, що; ми вважаємо – вважається, що....</i> Використовувати безособові форми (<i>досліджено, розглянуто, проаналізовано</i>)
Мовні засоби наукового стилю	Застосування наукових і спеціальних термінів, схем, таблиць, графіків, абстрактних (часто іншомовних) слів, наукова фразеологія (стійкі термінологічні словосполучення), цитати, посилання; Уникання емоційно-експресивних синонімів, суфіксів, багатозначних слів, художніх тропів
Назви	Стислість назв, чітке відображення головної думки
Цитування	Визначити провідні роботи з теми дослідження
	Гендерною „пасткою” можна вважати й використання займенників „він” чи „вона”
	Аргументувати думки цитатами ґрунтуючись на логіці дедукції (зазначити основну ідею, а після неї підтвердити висновками дослідників), або індукції (навести факти і у кінці узагальнити).
	При цитуванні джерел використовуються такі словосполучення: Автор писав / пише: „...”; Як твердив / твердить...; Згідно з уявленням...; За словами...; На думку...; Як справедливо зазначив / зазначає...; Учений так характеризує (описує, подає)...; Автор наголошує на...; З точки зору автора...; Автор виділяє (пропонує, рекомендує, вважає, стверджує, підкреслює)...” і т.д.
	Ініціали ставлять перед прізвищем Надати значної уваги викладу власних думок
Засоби текстового зв'язку в науковій праці	<p>Логічність викладу: варто структурувати текст, подавати його переліками думок, положень, використовуючи різні види переліків: <i>спочатку, на початку, спершу, потім, далі, нарешті; по-перше, по-друге, по-третє; на першому етапі, на другому етапі;</i></p> <p>Послідовність викладу можна передати такими словосполученнями: <i>по-перше, по-друге, по-третє; з одного боку, з іншого боку; насамперед, передусім, спочатку; також, тепер, даної, водночас; нарешті, на закінчення, наостанку.</i></p> <p>Ступінь вірогідності: <i>очевидно, безумовно, без сумніву, безперечно, напевне, певно, певна річ, звичайно, (як) відомо, мабуть.</i></p> <p>Послідовність у часі: <i>спочатку, потім, тепер, насамперед, перш ніж, після того як, одночасно, наприкінці.</i></p> <p>Причина і наслідок, умова і наслідок: <i>оскільки, тому, відтак, таким чином, отже, внаслідок, в результаті, поза як; завдяки тому, що; у</i></p>

	<p>зв'язку з тим, що; через те, що; зважаючи на те, що, з огляду на те, що; з огляду на викладене вище; це залежить від того, що.</p> <p>Зіставлення, протиставлення: так само, як і; як..., так і; проте, але, навпаки, в той самий час, однак, втім.</p> <p>Доповнення, уточнення: водночас, зокрема, крім того, щоправда, наприклад, як-от, цебто, разом з тим, точніше, зауважмо.</p> <p>Узагальнення, висновок: отже, таким чином, відтак, узагальнюючи сказане; з розглянутого можна зробити такі висновки; зважаючи на викладене вище, звідси, звідси висновок, підсумовуючи.</p> <p>Ілюстрація до сказаного: наприклад, так, проілюструємо це на; наведемо (подамо) кілька прикладів, опишемо кілька випадків, коли.</p> <p>Перехід до нової думки: перейдемо до, ще одне, розглянемо.</p>
Основний текст	Уникати двозначності, неточності, розмиті визначення, захоплення епітетами <i>надзвичайний, неймовірний, катастрофічний, добрий, гарний, рідкий, значний, видатний</i>
	Аргументувати, підтверджувати висновки фактами чи даними
	Забезпечувати логічні зв'язки між частинами висловлювань, використовувати наприклад: <ul style="list-style-type: none"> • словосполучення: <i>наведені результати дають підстави стверджувати, як показав аналіз, на підставі отриманих даних, підсумовуючи сказане, звідси впливає, що тощо; див. наведений нижче перелік;</i> • словосполучення, що допомагають послідовно, логічно пов'язати між собою окремі елементи наукового тексту: <i>крім цього; з іншого боку; у свою чергу; у даному разі; по-перше (по-друге, по-третє тощо); описаний вище; наведені результати; на підставі отриманих даних; як показали дослідження</i>
	Перелік елементів, позицій слід починати з нового рядка, відокремлюючи їх одне від одного крапкою з комою
Висновки	Не варто у висновках наводити цитати, краще ґрунтуватися на власних дослідженнях

Галузинська Л.І. Науменко Н.В., Колосюк В.О. Українська мова (за професійним спрямуванням): навч. посібник. / Л.І. Галузинська, Н.В.Науменко, В.О.Колосюк – К.: Знання, 2008. – 430с.

Структуризація тексту:

Вище, нижче <...>.
Врешті (урешті), зрештою <...>.
Далі <...>.
Деякі додаткові зауваги щодо/стосовно
Зупинімося на <...>.
Зупинімося докладніше на
Наведемо декілька прикладів <...>.
Надалі, в подальшому, згодом <...>.
Наприкінці <...>.
Нарешті, перейдімо до <...>.
Необхідно зупинитися <...>.
Необхідно розглянути <...>.
Основні переваги цього методу
полягають у <...>.

Останніми роками, за останні роки <...>.
Перспективи дослідження полягають
у/зумовлено <...>.
Перш ніж перейти до <...>, звернімося до
<...>.
По-перше (а) по-друге, <...>.
Потім <...>.
Разом з тим <...>.
Розглянувши <...>, перейдімо до <...>.
Розгляньмо <...>.
Розгляньмо такі випадки, як-от <...>
Спочатку, насамперед, передусім,
щонайперше, якнайперше <...>.
Ще раз, знову <...>.

Опис, ствердження, доповнення, уточнення:

З одного боку, <...>, а з іншого — <...>.
Зокрема (переважно у сполученні з
іменником, уживають для підкреслення,
виокремлення чогось з-поміж
однотипного).
Особливо <...>.
Переважно, здебільшого <...>.

При цьому <...>.
При чому <...>.
Разом з тим <...>.
Так само і <...>.
Як-от (сполучник, який уживають
переважно при переліку — уточнює
конкретизує сказане раніше) <...>.

Вказівка на причиново-наслідкові зв'язки:

Адже (сполучник, який уживають на
початку підрядного речень стоїть після
головного). Бо (сполучник, який указує
на відношення причиновості, що
пов'язані як головне і підрядне речення,
його вживають звичайно на початку
підрядного речення, іноді після першого
слова в підрядному реченні).
До того ж <...>.
З цієї причини <...>.
Завдяки тому, що <...>.
Завдяки цьому <...>.
Залежно від <...>.
Згідно з <...>.
Однак (незважаючи на щось)
Окрім того <...>.

Оскільки <...>, то <...>.
Отже, <...>.
Проте (незважаючи на щось) <...>.
Тим часом <...>.
Тимчасом як <...>.
Тоді як <...>.
Тому (внаслідок чого-небудь) І тому
<...>.
Тому що <...>,
У зв'язку з <...>.
У результаті <,,>.
Унаслідок <...>.
Через те, що <...>.
Через це <...>.
Якщо то <...>.
Втім [утім], а втім (незважаючи на щось)

Доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри прикладної лінгвістики
Національного університету "Львівська політехніка" Олена ЛЕВЧЕНКО, виокремлює
низку типових "слів-маркерів", які відповідають операціям наукового мислення та
слугують логічності, чіткості викладу тексту.

Припущення:

Припустімо, що <...>, тоді <...>.
Вважаймо (уважаймо, що),

Переважно, здебільшого <...>.
При цьому <...>.

Цитування, наведення прикладів:

За даними [Г. Іваненка],
За повідомленням [Г. Іваненка],
На думку [Г. Іваненка], <...>.
На мою/нашу думку, <...>.
Наприклад (вставне слово, яке уживають при переліку, уточненні, при поясненні слова в реченні: вводить у речення слова, що слугують для ілюстрації, пояснення попереднього викладу), <...>.
Прикладом слугує <...>.
Такий <...>, як <...>.
У випадку <...>.
У разі <...>.
Як пише/стверджує [Г, Іваненко], <...>.
Класифікація, порівняння й зіставлення: <...>. а <...> <...> але <...>.

Аналогічно <...>.
З одного боку, з другого боку, <...>.
Зіставлення засвідчує <...>.
Із порівняння виходить, що <...>.
Подібно <...>.
Порівняно з <...>.
Разом з тим <...>.
Так само, як і <...>.
Також <...>.
Тимчасом, як <...>.
Тоді як <...>.
У такий же спосіб <...>.
Як порівняти <...>, то <...>.
Якщо <...>, то <,,>.

Оцінка:

Без сумніву, <...>.
Безперечно, <...>.
Безсумнівно, <...>
Безумовно, <...>.
Звичайно, <...>.

Зрозуміло, <...>.
Ймовірно, <...>.
Мабуть, <...>.
Можливо <...>.
На жаль, <...>.

Не викликає жодних сумнівів <...>.
Очевидно, що <...>.
Певна річ, <...>.

Узагальнення, підсумовування:

[Здійснений аналіз], дає змогу дійти висновку, що <...>.
Наприкінці відзначмо, що <...>.
Нарешті <...>.
Отже, <...>.
Отримані результати свідчать про <...>.
Підсумовуючи <...>.

Так (у значенні вставного слова уживають на початку речення, перед ілюстрацією, поясненням до попереднього висловлення),
Таким чином, <...>.
У результаті <...>.
У такий спосіб <...>.

Джерело: Радейко Роман (2018) Слова-маркери для логічного викладу наукового тексту. Блог науковця, Асоціація докторів філософії України. Режим доступу: <http://aphd.ua/slova-markerydliia-lohichnoho-vykladu-naukovoho-tekstu/>
При підготовці даного матеріалу використано навчальний посібник Науковий стиль: культура мовлення: навчальний посібник. - Львів: Видавництво Львівської політехніки. – 2012. – 204 с.

Додаток 24. Приклад оформлення титульної сторінки курсової роботи

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка

Кафедра педагогіки

КУРСОВА РОБОТА
з навчальної дисципліни «Педагогіка»

1.1.1 (№ теми) **НАЗВА РОБОТИ**

Виконав (ла):

Студент (ка) групи _____

(ПП)

Перевірив:

(науковий ступінь, вчене звання наукового керівника)

(ПП наукового керівника)

Оцінка _____

Суми 20__

Додаток 25. Загальна структура тексту педагогічного дослідження

	Структурні елементи курсової роботи	Можлива кількість сторінок	
1.	Титульна сторінка	1	
2.	Зміст	1	
3.	Вступ	2	Загальний обсяг основного тексту - 25-30 сторінок
4.	Перший розділ – Теоретична частина	≈ 8 - 10 (2- 3 підрозділи)	
5.	Висновки до першого розділу	1	
6.	Другий розділ – Практична частина	≈ 11- 14 (2-3 підрозділи)	
7.	Висновки до другого розділу	1	
8.	Висновки	2	
9.	Список використаних джерел	2-3	
10.	Додатки	Кількість сторінок визначається їх змістом	

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 26. Приклад оформлення змісту курсової роботи

Зміст	
Вступ	
Розділ I.	№ сторінки
1.1.	№ сторінки
1.2.	№ сторінки
1.3.	№ сторінки
Висновки з першого розділу	№ сторінки
Розділ II.	№ сторінки
2.1	№ сторінки
2.2	№ сторінки
Висновки з другого розділу	№ сторінки
Висновки	
Список використаних джерел	№ сторінки
Додатки	№ сторінки
Додаток А. Назва	№ сторінки
Додаток Б. Назва	№ сторінки

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 27. Приклад вступу у тексті педагогічного дослідження

Приклад вступу педагогічного дослідження «**Формування готовності майбутнього вчителя до навчальної педагогічної практики**» Логвін Анастасії, студентки Фізико-математичного факультету Сумського державного університету імені А.С.Макаренка

Доведення актуальності дослідження	обумовленість дослідження суспільним розвитком, потребами особистості, освітніми реформами	<p style="text-align: center;">Актуальність і ступінь дослідження проблеми. Сучасні умови розвитку суспільства, освіти і науки потребують поліпшення стратегії підготовки майбутніх педагогів, вдосконалення традиційної системи навчання. Наявна система підготовки педагогічних кадрів повинна оновити цілі, технології та зміст, щоб бути більш продуктивною, відповідати концептуальним засадам реформування школи викладеним у концепції «Нова українська школа» [3].</p> <p>У професійній педагогічній підготовці, становленні майбутнього вчителя навчальна педагогічна практика стає першою можливістю безпосереднього знайомства з особливостями професії, вирішальним чинником їх професійної ідентифікації, дозволяє впевнитись у зробленому професійному виборі, закласти підґрунтя професійної компетентності, спонукає до подальшого відповідального вивчення дисциплін.</p>
	відображення проблеми у законодавчих документах України про освіту	<p>Нормативні засади організації навчальних та виробничих практик подано у «Положенні про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України». Педагогічними університетами розроблено програми практик, методичні рекомендації їх реалізації. Відповідно до “Положення про проведення практики студентів Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка” (2013 р.), наскрізна практика включає такі види: навчальна (спеціальні фахові, педагогічні); виробнича [34, с. 23].</p> <p>Актуальність дослідження зумовлюється необхідністю підготовки висококваліфікованих учителів, важливістю практики у системі професійної підготовки вчителя, створення системи підготовки майбутнього вчителя до практики, відповідальністю усіх суб’єктів за якість освітнього процесу. Участь в обговоренні та вирішенні питань удосконалення навчального процесу, науково-дослідної роботи визначена як право осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах (Закон України "Про вищу освіту [1].</p> <p>Отже, умовою підвищення ефективності підготовки майбутніх вчителів є формування професійної педагогічної готовності студентів до педагогічної практики.</p>

З'ясування стану розробленості проблеми	Методологічні основи вищої педагогічної освіти висвітлено у дослідженнях А. Алексюка, О. Антонової, В. Бондаря, С. Вітвицької, О. Дубасенюк, М. Євтуха, І. Зязюна, Г. Іванюк, О. Пехоти, А.Троцько та інших. Місію педагогічної практики у системі професійної педагогічної підготовки розвинуто у дослідженнях О. Абдулліної, Г. Коджаспірова, В. Кан-Каліка, С. Кульневич, П. Решетнікова, В. Сластьоніна та ін.	
Виявлення суперечностей у педагогічній теорії та практиці	Аналіз праць, вивчення стану готовності майбутніх вчителів до навчальної педагогічної практики уможливили виявлення низки суперечностей між: - значенням практики у системі професійної підготовки вчителя і недостатнім рівнем готовності майбутнього вчителя до практики; - важливістю першої педагогічної практики у становленні майбутнього вчителя і страхом очікування, невпевненістю майбутніх вчителів, що перешкоджає результатам практики.	
Науковий апарат дослідження	Мета, завдання дослідження	<p>Мета дослідження полягає у обґрунтуванні сутності та структури готовності майбутніх вчителів до навчальної педагогічної практики та визначення педагогічних умов підвищення ефективності підготовки майбутніх вчителів до здійснення завдань практики.</p> <p>Мету дослідження конкретизовано у дослідницьких завданнях:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) схарактеризувати сутність та структуру поняття «готовність майбутнього вчителя до навчальної педагогічної практики»; 2) розробити та провести констатувальний експеримент з метою з'ясування стану готовності студентів першого та другого курсів педагогічних ЗВО до проходження навчальної педагогічної практики; 3) виявити педагогічні умови продуктивної підготовки студентів до навчальної педагогічної практики.
	Об'єкт, предмет	<p>Об'єкт дослідження: процес формування готовності майбутнього вчителя до навчальної педагогічної практики.</p> <p>Предмет дослідження: педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх вчителів до навчальної педагогічної практики.</p>
	<p>Практичне значення отриманих результатів дослідження визначається розробленими рекомендаціями практичного значення, що сприятимуть професійній самоідентифікації майбутніх вчителів; окремі наукові положення, висновки можуть бути використані в системі педагогічної освіти.</p>	
	<p>Експериментальна база: Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, Сумська загальноосвітня школа I-III ступенів № 26 (5, 8 та 10 класи).</p>	
	<p>Загальна характеристика наукової роботи: робота складається з вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (27 джерел), 4 додатків. Обсяг роботи – 28 сторінок, куди входять 1 таблиця, 1 рисунок.</p>	

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 28. Взаємозв'язок завдань педагогічного дослідження та загальних висновків у тексті педагогічного дослідження

Приклад відповідності завдань та висновків в педагогічному дослідженні «**Формування готовності майбутнього вчителя до навчальної педагогічної практики**» Логвін Анастасії, студентки Фізико-математичного факультету Сумського державного університету імені А.С.Макаренка

	Завдання	ВИСНОВКИ
1)	проаналізувати сутність та структуру поняття «готовність майбутнього вчителя до навчальної педагогічної практики»	<p>Педагогічна практика в молодшій школі є одним з найважливіших етапів підготовки вчителя до практичної діяльності в загальноосвітніх закладах різних рівнів. Вона є зв'язком між теоретичним навчанням і майбутньою самостійною роботою у школі. У ході практики закріплюються та поглиблюються теоретичні знання, набуті в процесі вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу, виробляються професійні уміння й навички, розвивається педагогічне мислення і творчі здібності, інтенсифікується процес формування професійно-особистісних якостей.</p> <p>Готовність майбутнього вчителя до навчальної педагогічної практики розглянуто як здатність студентів ефективно здійснювати завдання, які ґрунтуються на теоретико-методичній підготовці, професійній мотивації, ціннісних орієнтаціях студентів.</p> <p>Структурними <i>складовими</i> готовності визначено: мотиваційно-ціннісну (передбачає ідентифікацію студента з професією педагога, позитивне ставлення до професії, мотивацію та стійкі наміри розвиватись у педагогічній діяльності, альтруїзм); операційну (комплекс психолого-педагогічних знань, методична готовність до здійснення завдань практики); рефлексивну (самоаналіз, самооцінка власної педагогічної діяльності).</p> <p>Аналіз результатів дослідження, дозволяє дійти висновку, що поняття готовності до професії педагога являє собою складну, інтегровану систему властивостей, знань та досвіду особистості. Професійна готовність до педагогічної діяльності поєднує в собі усвідомлення ролі педагогічної професії в суспільстві, соціальну відповідальність, намагання</p>

		самостійно та творчо вирішувати професійні задачі, установку на актуалізацію наявних знань
2)	провести констатувальний експеримент з метою з'ясування стану готовності студентів першого та другого курсів до проходження навчальної педагогічної практики	Констатувальний експеримент виявив достатній рівень ідентифікації другокурсників з професійною педагогічною спільнотою, так 76% опитаних студентів виявили прагнення до організації виховної роботи у період практики. Дослідження чинників, що сприяють їх професійному зростанню виявили: 36% опитаних респондентів вважають важливим чинником підготовки до практики безпосередню роботу з аудиторією, 47% - досвід публічних виступів, 11% проведення зустрічей із професіоналами
3)	визначити педагогічні умови продуктивної підготовки студентів до навчальної педагогічної практики	Аналіз наявної системи підготовки, вивчення думки аудиторії студентів дозволили сформулювати педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя до навчальної практики з метою формування їх готовності ефективно здійснювати завдання практики: формування практичних умінь, набуття досвіду роботи з аудиторією (проведення рухливих ігор, інтелектуальних конкурсів серед одногрупників); публічні виступи (захист робіт на конференціях і регулярні доповіді на звичайних лекціях); проведення навчальних конференцій (зустріч з досвідченими вчителями, спостереження за їх роботою та аналіз провідного досвіду); аналіз відеодосвіду провідних учителів; навчання через дослідження (розробляти, впроваджувати у період практики та виявляти ефективність дидактичних, виховних інновацій студентів, наприклад збірки методичних матеріалів студентів до організації виховного тижня у школі).

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 29. Приклад взаємозв'язку завдань та загальних висновків педагогічного дослідження

Приклад завдань та загальних висновків (скорочено) педагогічного дослідження Мозуль І.В. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Інститут вищої освіти НАПН України. – Київ, 2017

Відповідно до мети визначено такі **завдання** дослідження:

1. На основі аналізу інформаційних джерел з'ясувати й обґрунтувати предметну природознавчу компетентність як особистісну якість молодшого школяра;
2. Розкрити сутність і структуру готовності майбутніх учителів початкової школи до формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності;
3. З'ясувати практичний стан і виявити педагогічні умови підготовки студентів до формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності;
4. Теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити методику підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності.

ВИСНОВКИ

У дослідженні здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення наукового завдання теорії і методики професійної освіти – підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності.

На підставі результатів проведеного дослідження сформульовано такі висновки.

1. На основі аналізу наукових джерел з'ясовано, що набуття учнями системи знань, умінь і навичок з природознавства, ціннісних орієнтацій та складників екологічної культури спрямовано на формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності як результату навчання природознавства.

Предметна природознавча компетентність молодшого школяра характеризує його здатність розв'язувати доступні соціально й особистісно значущі практичні та пізнавальні задачі, пов'язані з реальними об'єктами природи у сфері відносин «людина–природа».

Природознавчу компетентність як інтегровану, комплексну якість утворюють ціннісний, знаннєвий, діяльнісний складники

2. Розкрито сутність і структуру готовності майбутніх учителів початкової школи до формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності.

З'ясовано, що готовність майбутнього вчителя початкової школи до формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності – це набута під час навчання особистісна якість, що проявляється у взаємодії мотиваційних настанов, засвоєних педагогічних і природничих знань, сформованих умінь використовувати їх у

навчанні природознавства та комунікативних умінь і здатності до їх реалізації у процесі формування природознавчої компетентності молодших школярів.

У її структурі виділяють мотиваційний, змістовий, процесуальний, комунікативний компоненти, які перебувають у єдності і взаємодії.

3. З'ясовано практичний стан і виявлено педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності.

Виявлено педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя початкової школи до формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності: використання активних форм організації навчання (дискусій, рольових ігор, тренінгів, проєктів); організація групової навчальної діяльності студентів; розроблення і впровадження навчальної дисципліни «Навчання природознавства в сучасній початковій школі»; залучення студентів до самостійної пізнавальної діяльності, спрямованої на формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності; орієнтація завдань педагогічної практики на формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності.

4. Експериментальну методику обґрунтовано з урахуванням теоретичних засад професійної підготовки майбутніх учителів, загальнодидактичних і методичних закономірностей освітнього процесу, із застосуванням діяльнісного і компетентнісного підходів, вона охоплює мету професійної підготовки (формування у процесі навчання готовності студента як якості, що забезпечує здатність до природознавчо-педагогічної діяльності в школі); ґрунтується на активних формах організації навчання студентів, моделюванні майбутньої діяльності з формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності, оптимальному використанні індивідуальної, групової, фронтальної роботи студентів.

Інтегрованим чинником підготовки майбутніх учителів початкової школи за експериментальною методикою є навчальна дисципліна «Навчання природознавства в сучасній початковій школі», яка сприяє розширенню і поглибленню методичних знань, підготовці до формування природознавчої компетентності молодших школярів.

Експериментальна перевірка обґрунтованої методики підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності засвідчила суттєві зміни у рівнях сформованості готовності студентів до означеної діяльності. Відбулося зменшення кількості студентів з елементарним рівнем сформованості усіх компонентів готовності до формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності: для мотиваційного компонента – на 19,1%, змістового – на 20,2%, процесуального – на 33,5%, комунікативного – на 21,7%. Здійснене дисертаційне дослідження не вичерпує всіх аспектів висвітленої теми. Перспективними для подальшого наукового пошуку вважаємо дослідження, спрямовані на вивчення функцій різних видів природознавчої діяльності у процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи, створення освітнього середовища, сприятливого для підготовки студентів до професійної природознавчої діяльності, розвиток готовності учителів початкової школи до формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності в інститутах післядипломної педагогічної освіти.

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 30. Зразок оформлення методичної розробки виховного заходу

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка

Кафедра педагогіки

Методична розробка
виховного заходу на тему:

«ПОВАГА І САМОПОВАГА. ВИБІР І ДОСЯГНЕННЯ МЕТИ»

Напрямами виховання:
Ціннісне ставлення до себе

Для учнів 5 класів

Розробили:
Студенти _____ групи
ППП

Суми _____

Мета уроку: ознайомити учнів з поняттями «повага» і «самоповага», розвивати практичні навички постановки та досягнення мети, виовувати повагу до власних досягнень і досягнень товаришів.

Завдання уроку:

Навчальна складова: учні пояснюють, що означають поняття «повага» та «самоповага»; називають справи, гідні поваги; називають приклади короткострокових і довгострокових цілей; демонструють уміння ставити короткострокові цілі та розробляти план досягнення мети.

Розвиваюча складова: формувати емпатію в міжособистісних відносинах, розвивати навички спілкування.

Виховна складова: виховувати в дітей людяність, гуманізм у стосунках, доброзичливість, повагу до себе і людей.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Вид уроку: урок - тренінг

Методи організації навчальної діяльності: групові, фронтальні, індивідуальні

Методи й прийоми: вправа «Вільний мікрофон», метод «незакінченого речення»,

Обладнання: карта, рядки вірша, коробка з речами учнів, малюнки емоцій.

План уроку

I. НАВЧАЛЬНО-МОТИВАЦІЙНИЙ ЕТАП. 88

1.1. організація початку заняття. 88

1.2. психологічне налаштування учнів до роботи на уроці. повідомлення плану уроку. 88

1.3. мотивація навчальної діяльності. повідомлення теми і мети уроку. 89

II. ОПЕРАЦІЙНО-ПІЗНАВАЛЬНИЙ ЕТАП. 89

2.1. сприйманн й усвідомлення навчального матеріалу. 89

2.1.1 інформаційне повідомлення. 89

2.2 закріплення навчального матеріалу, формування знань, умінь та навичок. 90

2.2.1. гра «кому це належить?» 90

2.2.2. вправа “ угадай емоцію.” 90

здоров’язберігаюча руханка 91

2.2.3. вправа „комплімент”91

III. РЕФЛЕКСІЙНО-ОЦІНЮВАЛЬНИЙ ЕТАП. 91

3.1. підсумок уроку.

3.2. вірш

3.3. вправа «чарівна скринька» 92

Перебіг уроку

I. Навчально-мотиваційний етап.

1. Організація початку заняття. Перевірка готовності учнів до уроку.

2. Психологічне налаштування учнів до роботи на уроці. Повідомлення плану уроку.

Світ навколо нас... різноманітний! Сьогодні ми досліджуватимемо одну але дуже важливу його частину. Отже, розпочинаємо цікаву подорож у царину людської душі.

Сьогодні нас чекає незвичайний урок – урок-квест. У ході уроку ми будемо грати у ігри, дізнаватись один про одного та шукати скарби, сховані у класній кімнаті (додаток 4).

Для пошуку скарбів нам треба давати відповідь на запитання, грати, і найактивніший учасник буде шукати частинку кладу. Найактивнішого учня попросимо обирати вчителя. Частинок 10.

Якщо правильно виконаєм завдання, знайдемо усі приховані скарби, маємо відтворити вірш видатного українського поета Василя Симоненко. В кінці квесту зазирнемо у чарівну скриньку і побачимо там найціннішу людину у світі.

Хто це може бути? Отже, почнемо, а для того щоб з'ясувати тему уроку давайте прослухаємо притчу.

3. Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми і мети уроку.

Притча „Ворона та Павич” (інсценування)

Послухайте притчу «Ворона та павич» та подумайте

- Що є в характері павича є такого, чого немає у ворони?

У парку царського палацу на гілку апельсинового дерева сіла чорна Ворона. У цей час по різнобарвному квітнику гордо прогулювався Павич. Побачивши його, Ворона прокаркала: „І звідкіля у нашому парку така жаклива птаха? Погляньте-но, які в неї страшні пір'я – який жакливий синій колір. Ще й хвоста тягає за собою”.

Ворона замовкла в очікуванні. Павич через якусь хвилину сумно посміхнувся і відповів: „Гадаю, в словах твоїх правди немає, а все погане, що ти сказала, можна пояснити непорозумінням. Ти бачиш тільки погане і закриваєш очі на мою красу. Те, що ти назвала жакливим – мій хвіст, мої пера, моя хода – саме цим я подобаюся людям найбільше”.

Запитання до обговорення притчи:

Що ж є в характері павича такого, чого немає у ворони? (поважне відношення до себе і до ворони)

Чи усвідомлює павич свої позитивні сторони?

Він поважає себе за них?

Чи поважає Ворона павича?

Чи поважає павич ворону?

Кожна людина має знати позитивні риси характеру, досягнення, вміння свої та інших людей і поважати за те себе та інших людей.

Сьогодні на уроці ми з'ясуємо сутність понять «повага», «самоповага» знайдемо способи, які допоможуть розвивати повагу до інших людей та самоповагу.

Отже, спочатку дізнаємось таке повага і знайдемо перший скарб.

II. Операційно-пізнавальний етап.

2.1. Сприймання й усвідомлення навчального матеріалу.

2.1.1 Інформаційне повідомлення.

Учень 1. – Як ви думаєте, що таке повага? (відповіді дітей).

Повага – позитивне ставлення оточуючих людей до людини, засноване на визначенні її чеснот.

Учень 2. – Як ви думаєте, що значить поважати один одного? (відповіді дітей).

Поважати – означає своїми словами, вчинками чи поведінкою виявляти розуміння значущості, цінності кого-небудь або чого-небудь.

Учень 3. Важливо, щоб наша повага охоплювала три напрями:

повагу до **себе**;

повагу до **інших** людей, їхньої праці;

повагу до світу **природи**, навколишнього середовища, усього, що створено руками людини.

Поважати себе це поважати особисті почуття, думки, відповідно оцінювати свої вчинки, не дозволяти іншим зневажати їх, знецінювати, нехтувати ними (ситуація 1).

Учениця 1. Я маю собаку. Кожного ранку гуляю з нею. Я поважаю себе за те що навіть коли хочу спати іду гуляти з собакою

Поважати інших означає ставитися до них, навіть до тих, кого не знаємо, як до гідних і таких, які мають рівні з нами права. У цьому – суть золотого правила: «Чини з іншими так, як хочеш, щоб чинили з тобою» (ситуація 2).

Учениця 2. Я не слухаю музику, яку на слухає Даша. Але я поважаю Дашу. В неї є власні смаки.

Повага до всього розмаїття життя виключає жорстокість до тварин і закликає нас із турботою ставитися до навколишнього середовища, від якого залежить життя. У цю сферу входить також повага до неживого світу – того, що створено природою і руками людей (ситуація 3).

Учениця 3. Квіти це чудо. Вони веселі коли ростуть, зрізані у вазі вони дуже сумні.

Отже, що таке повага?

Що означає поважати?

Кого або що варто поважати?

Молодці. Першим шукати скарб буде... Ольго Миколаївно, підкажіть хто був найактивнішим і найвихованішим...

На карті зображений план нашого класу.

Місце кладу вказано зіркою. Шукач скарбів може взяти підказку іншого учня, того кого попросить сам. Проте зберігайте тишу. Поважайте один одного! Молодець! Зберігай скарб до кінця уроку.

2.2 Закріплення навчального матеріалу, формування знань, умінь та навичок.

2.2.1. Гра «Кому це належить?»

– Для того щоб поважати людину **варто більше знати про неї**. Зараз перевіримо, як добре ми знаємо один одного.

На перерві учні нашого класу поклали до цієї коробки власні речі. Я буду доставати речі а ви будете відгадувати власника.

Господар не може підказувати чи відгадувати. Піднімайте руку якщо маєте ідею.

Пам'ятайте про скарби і карту)). Найактивніший і найінтелігентніший буде шукати скарб.

(На перерві учні кладуть будь-який предмет до коробки так, щоб інші не бачили і один предмет ведучого, класного керівника. Ведучий дістає по одному предмету і запитує:)

Кому належить ця річ?

(Усі, крім власника, відгадують. Той, хто відгадав, пояснює, чому він вважає, що ця річ належить певній людині)

Молодці, відгадали всіх власників, ви уважні один до одного. Хто буде шукати наступний скарб. Отже, скарб на карті тут, де він схований у класі? Учні класу можуть дати підказку про місце скарбу у класі, якщо учень, який його шукає, попросить про неї.

2.2.2. Вправа “ Угадай емоцію.”

У спілкуванні людей повага дуже важлива. Ми поважаємо думки один одного, намагаємось розуміти дії. Важливо і з повагою ставитись до емоцій іншої людини, правильно їх розуміти.

Спробуємо навчитись.

Хто бажає першим вгадати емоції класу?

(Учасник виходить перед класом).

Ти відвернешся, я буду показувати іншим учасникам картку із зображенням емоції і буду за допомогою міміки показує її. Ви, клас повторюєте цю емоцію, при цьому **не**

вимовляючи ні звуку.

Потім ти повернешся, уважно придивившись до обличчя дітей і вгадаєш, яку емоцію вони відтворюють.

Наступну емоцію відгадуватиме наступний учень.

Дякую за вашу роботу!

Шукаємо скарб. Хто буде шукати. Скарб тут. Зберігай до кінця уроку.

Здоров'язберігаюча руханка «Пантоміма»

(Надати можливість учням відпочити і продемонструвати повагу один до одного)

Запропонуйте дітям стати в коло. Охочі по черзі продовжують фразу: «Я поважаю товариша поруч за те що він ...» й показують пантомімою за що. Інші діти повторюють пантоміму і вгадують те, що хотіли сказати.

2.2.3. Вправа „Комплімент”

- Як ви розумієте слово „комплімент”?

Комплімент – це особлива форма похвали, прояв захоплення зовнішнім виглядом людини, її манерами, вдало сказаним словом, вчинком тощо

Подумайте який комплімент можна сказати товаришу?

Про вміння: „Мені дуже подобається, як ти в'яжеш”, „Де ти навчилася так чудово плести з бісеру?”, „Ти малюєш, наче художник”, „Де ти навчився так чудово танцювати?”, „Я б із задоволенням навчився грати на гітарі, так як ти”...

Учень 1: Міша, „Ти малюєш, наче художник”

Щодо характеру: порядність, інтелектуальність, чесність, ввічливість, відповідальність, кмітливість, щирість, щедрість, доброта, скромність, стриманість, надійність, впевненість, активність, сміливість, почуття гумору, справедливість, повага до старших, готовність прийти на допомогу;

Учень 2: Катя мені подобається твоє почуття гумору

Про зовнішність: „Яке в тебе чудове волосся!”, „Твої очі голубі як небо!”, „У тебе дуже мила посмішка!”, „Видно, що ти займаєшся спортом. Ти завжди зібраний і підтягнутий!”, „На тебе завжди приємно подивитися!”

Учень 3: Ваня, „Видно, що ти займаєшся спортом. Ти завжди зібраний і підтягнутий!”

- А тепер спробуємо зробити компліменти один одному.

Вам роздають цифри (Додаток 5). У класі є дві однакових цифри. По черзі я буду запрошувати учнів з однією цифрою підвестись і сказати один одному комплімент. Будьте щирі! Придивіться до друзів, і ви побачите: у кожного є чому повчитися!

Хто бажає першим?

Запитання для обговорення:

- Яке враження справила на вас ця вправа?
 - Чи було складно говорити комплімент?
 - Що ви відчували, коли комплімент говорили вам?
 - Як ви вважаєте, для чого ми виконували цю вправу?
- Карта. Шукаємо скарби. Хто зробим найкращий комплімент?
- ІІІ. Рефлексійно-оцінювальний етап.

3.1. Підсумки

- Що таке повага? Що таке самоповага?
- Які вчинки варті поваги?

Отже, сьогодні на уроці ми говорили про цінність кожного з нас, про повагу до кожного. Досить образно сказав у своєму вірші про індивідуальність людини український поет Василь Симоненко.

Просимо учнів які шукали скарби вийти до дошки. Вишикуйтесь, будь ласка, відповідно номерів. Прочитайте виразно по черзі рядки.

3.1. Вірш

*Ти знаєш, що ти – людина?
Ти знаєш про це чи ні?
Усмішка твоя – єдина,
Мука твоя – єдина,
Очі твої – одні,
Більше такого не буде.
Завтра, на цій Землі,
Інші ходитимуть люди,
Інші любитимуть люди:
Добрі, ласкаві і злі,
Але такого не буде –
Єдиний ти на Землі!*

Поважати інших означає ставитися до них, навіть до тих, кого не знаємо, як до гідних і таких, які мають рівні з нами права.

У цьому – суть золотого правила: «Чини з іншими так, як хочеш, щоб чинили з тобою». Повага до всього розмаїття життя виключає жорстокість до тварин і закликає нас із турботою ставитися до навколишнього середовища, до крихкої екосистеми, від якої залежить життя. У цю сферу входить також повага до неживого світу – того, що створено природою і руками людей.

3.1. Вправа «Чарівна скринька»

Наступна гра «Чарівна скринька»

Зараз кожен матиме унікальну нагоду побачити **найкращу у світі людину**.

Для цього потрібно зазирнути до «чарівної скриньки». Але до кінця гри в жодному випадку не кому не кажіть кого ви там побачили.

(Демонструються 3 скриньки з дзеркалом, вони по черзі зазирнуть до скриньки і побачать найціннішу людину у світі, проте в жодному випадку не можна розкривати таємницю, кого саме вони там побачили).

Після того, як усі зазирнули до чарівної скриньки, педагог запитує:

Скажіть усі разом хто ж найкраща, найважливіша людина у світі? (кожен учасник побачив своє відображення у дзеркалі).

Клас хором говорить «Я».

Список використаних джерел

1. Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. Вчимося жити разом. Посібник для вчителя з розвитку соціальних навичок у курсі «Основи здоров'я» (початкова школа): — К.: Видавництво «Алатон», 2016. — 232 с
2. Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція : метод. посіб. для виховної роботи з учнями з питань протидії торгівлі людьми : 7 клас ; наук. кер. та ред. І. Д. Зверєвої та Ж. В. Петрочко. – К. : ФО-П Буря О.Д., 2014. – 188 с.
3. Сащенко Л. В. Основи здоров'я. 4 клас: Посібник для вчителя. Розробки уроків за підручником авторів І.Д. Бех та інші. — К.: Видавництво «Алатон», 2015. 108 С.

Упорядковано:
кандидат педагогічних наук, доцент Коваленко Н.В.

Додаток 31. Зразок оформлення буклету «Батькам Про права дитини»

**Права однієї людини закінчуються там,
де починаються права іншої.**

Аксиома

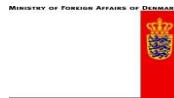
**Всі люди на Землі мають РІВНІ права та
свободи.**

Загальна Декларація прав людини 1948 р.

Пам'ятайте!

**ДИТИНА БУДЕ ПОВАЖАТИ
ПРАВА ІНШИХ ЛЮДЕЙ, ЯКЩО ЇЇ
ПРАВА БУДУТЬ ПОВАЖАТИСЯ,
ЯКЩО ВОНА САМА БУДЕ СКЛАДАТИ
ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ І
НЕСТИ ЗА НИХ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ!**

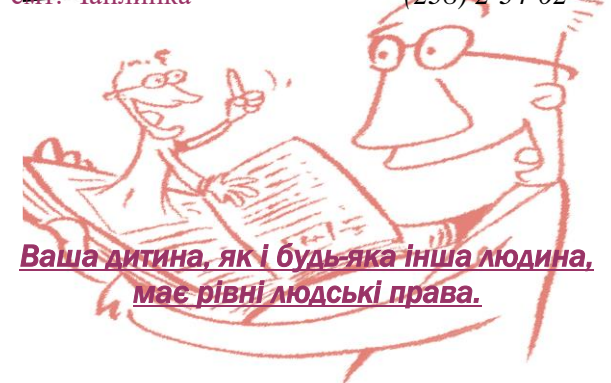
Це видання здійснено в межах проекту «Підтримка мережі партнерських організацій на місцевому рівні в сфері захисту прав дітей», що виконується МО «Нова генерація», та програми «Розвиток громадянського суспільства в Україні», яка здійснюється Координатором проектів ОБСЄ в Україні та ТЦК за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Данії. Погляди, висловлені у цій публікації, не обов'язково відображають офіційну точку зору Координатора проектів ОБСЄ в Україні, ТЦК та Міністерства закордонних справ Данії.

Де я можу дізнатися більше про права своїх дітей?

Куди я можу звернутися за допомогою?

**Мережа центрів соціальних служб для сім'ї,
дітей та молоді Херсонської області:**

м. Херсон	(0552)45-44-36
смт. Білозерка	(247) 2-16-80
м. Берислав	(246) 2-22-95
смт. Велика Олександрівка	(245) 2-18-19
смт. Велика Лепетиха	(243)2-25-74
смт. Верхній Рогачик	(245) 5-10-92
смт. Високопілля	(235) 2-19-91
м. Генічеськ	(234) 2-25-81
м. Гола Пристань	(239)2-14-48
смт. Горностаївка	(244) 4-13-34
смт. Іванівка	(231)3-12-47
смт. Каланчак	(230) 2-13-90
м. Каховка	(236) 3-63-08
смт. Нижні Сі роги	(240) 2-13-91
смт. Нововоронцовка	(233) 2-23-44
м. Нова Каховка	(249) 5-37-58
смт. Новотроїцьк	(248) 2-17-82
м. Скадовськ	(237) 5-32-33
м. Цюрупинськ	(242) 2-10-40
смт. Чаплинка	(238) 2-34-02

**Ваша дитина, як і будь-яка інша людина,
має рівні людські права.**

БАТЬКАМ ПРО ПРАВА ДИТИНИ

Права дитини закріплені Конвенцією
ООН про права дитини 20.02.89 р.

КОЖНА ДИТИНА МАЄ ПРАВО:

- на рівень життя, необхідний для фізичного, розумового, духовного, морального та соціального розвитку;
- на захист здоров'я та медично-санітарне обслуговування;
- на захист від жорстокого поводження, від відсутності турботи з боку батьків;
- на захист від жорстоких, нелюдських або принижуючих достоїнство людини видів поводження чи покарання;
- на захист від будь-якого покарання;
- на захист від сексуальних домагань;
- на проживання з батьками та на підтримку контакту з батьками у разі їх розлучення;
- на вільне висловлювання поглядів з усіх питань, що стосуються життя;
- на свободу думки, совісті, віросповідання;
- на особисте життя, на недоторканність житла, таємницю кореспонденції

...

Коли права дитини порушуються?

- ✗ Коли не забезпечена її безпека для життя

та здоров'я;

- ✗ Коли її потреби ігноруються;
- ✗ Коли по відношенню до дитини спостерігаються випадки насильства або приниження;
- ✗ Коли порушується недоторканність дитини;
- ✗ Коли дитину ізолюють;
- ✗ Коли дитину залякують;
- ✗ Коли вона не має права голосу при прийнятті важливого для сім'ї рішення;
- ✗ Коли вона не може вільно висловлювати свої думки і почуття;
- ✗ Коли її особисті речі не є недоторканими;
- ✗ Коли її використовують в конфліктних ситуаціях з родичами;
- ✗ Коли дитина стає свідком приниження достоїнства інших людей.

Як реагує дитина на порушення її прав?

Їй стає важко спілкуватися з однолітками і дорослими (вона грубить, блязнує, б'ється, замикається в собі)

Її турбує особиста безпека і любов до неї.

Вона часто буває в поганому настрої.

Може втекти з дому.

Може приймати наркотики або алкоголь.

Може робити спроби суїциду (замаху на своє життя).

Що батьки можуть зробити для своєї дитини?

- ☀ Пам'ятати, що дитина - це окрема особистість, яка має свої власні почуття, бажання, думки, потреби, які належить поважати.
- ☀ Забезпечити її фізичну безпеку. Впевнитися, що вона знає телефони 01, 02, 03, 04, імена та телефони близьких родичів і сусідів.
- ☀ Навчити її казати "Ні", навчити захищатися, вміти поводити себе безпечно.
- ☀ Негайно припинити фізичну і словесну агресію по відношенню до неї та до інших людей.
- ☀ Знайти час для ширшої розмови з дитиною кожного дня. Ділитися з дитиною своїми почуттями і думками.
- ☀ Пам'ятати про її вік та про те, що вона має особистісні особливості.
- ☀ Залучати її до обговорення тих сімейних проблем, які можуть бути для неї доступними.
- ☀ Залучати дитину до створення сімейних правил.

Додаток 32. Зразок оформлення майстер-класу презентації практичних результатів студентського педагогічного дослідження

**Майстер-клас
ТЕМА**

Автор (ПП):

Анотація майстер-класу: короткі основні положення, які розкривають зміст та завдання майстер-класу; описують уміння, на формування яких спрямований; мотивують, викликають бажання прийняти участь в ньому в якому; стисло передають зміст найцікавіших подій

Мета: популяризація проблеми ... у середовищі молодих вчителів

Завдання: розширити знання студентів з ...

формувати ...,

розвивати ...,

виховувати

Аудиторія: студенти 1-2 курсів педагогічних вузів

Наочність: інтерактивна презентація, дошка, роздатковий матеріал (...), ...

**План
майстер-класу**

		Етапи	Час, хв
I.	Знайомство. Презентація мети майстер-класу.		1
II.	Дайджест етапів майстер-класу.		2
III.	Налаштування групової взаємодії і творчості		5
	Вправа мета		2
	Вправа ...		3
IV.	Бліц-повідомлення		2
V.	Серія вправ		10
	Вправа ...		3
	Вправа ...		3
	Вправа ...		4
VI.	Обмін думками, враженнями.		5
	Вправа очікування		2

Хід проведення

- I. Знайомство. Презентація мети майстер-класу.
Вправа мета ...
- II. Дайджест етапів майстер-класу.
...
- III. Налаштування групової взаємодії і творчості
Вправа очікування
Вправа ...
- IV. Бліц-повідомлення
- V. Серія вправ
Вправа ...
Вправа ...
Вправа ...
- VI. Обмін думками, враженнями.

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 33. Приклад майстер-класу на тему «Інтерактивні методи навчання старшокласників»

Автор: Кондик Юлія, група 421

Анотація майстер-класу: розкрито значення інтерактивних методів навчання, зокрема таких, як: «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Карусель», продемонстровано їх застосування.

Мета: формувати уявлення в майбутніх вчителів про інтерактивні методи навчання, їх застосування на практиці.

Завдання:

розкрити значення інтерактивних методів навчання;

формуванню вмінь студентів організовувати навчально-виховний процес з використанням інтерактивних методів навчання;

розвивати пам'ять, мислення, увагу, комунікативні здібності;

виховувати доброзичливість, толерантне ставлення до інших, прагнення вдосконалюватись у професії.

Аудиторія: студенти 1-2 курсів.

Наочність: інтерактивна презентація.

План майстер-класу

- I. Знайомство. Презентація мети майстер-класу.**
- II. Дайджест етапів майстер-класу.**
- III. Бліц-повідомлення.**
- IV. Виконання вправ.**
 1. Опитування «Мрії» за методом «Мікрофон».
 2. Вправа «Способи отримання бажаного» за методом «Мозковий штурм».
 3. Вправа «Що краще: декілька конкретних чи одне грандіозне?» за методом «Карусель».
- V. Обмін думками, враженнями.**

Хід проведення

- I. Знайомство. Презентація мети майстер-класу.**
 - Шановні присутні! Вашій увазі пропонується робота студентки фізико-математичного факультету Кондик Юлії Олександрівни на тему: «Інтерактивні методи навчання старшокласників».
 - Сучасне інформаційне суспільство вимагає активних, творчих громадян та працівників, здатних до самостійного та постійного самовдосконалення. Тому пріоритетним напрямком роботи школи є пошук та впровадження новітніх методів, засобів і форм навчання, метою яких є постійна активізація пізнавальної діяльності учнів, діалогічна активна взаємодія не тільки в системі відносин «учитель–учень», а й у системі «учень–учень», розвиток розумових і творчих здібностей тощо. Найбільш ефективними на сьогодні, що задовольняють ці та ряд інших вимог, є інтерактивні методи навчання. Тому сьогодні ми хочемо дати вам уявлення про вказані методи та продемонструвати їх застосування на практиці.
- II. Дайджест етапів майстер-класу.**
 - Працювати будемо за такими етапами:
 1. Огляд сутності інтерактивних методів навчання.
 2. Метод «Мікрофон».
 3. Метод «Мозковий штурм».
 4. Метод «Карусель».
 5. Демонстрація застосування розглянутих методів. Виконання вправ.
- III. Бліц-повідомлення.**

- Інтерактивними методами вважають такі, у яких той, хто навчається, є учасником, який здійснює щось: говорить, малює, моделює тощо, тобто учень стає суб'єктом навчання, він відчуває себе активним учасником подій і власної освіти та розвитку, що є особливо важливо для старшокласників, бо забезпечує їх внутрішню мотивацію та ефективність навчання. Суть інтерактивних методів навчання полягає в тому, що в навчальний процес залучаються всі учні, кожен з них робить індивідуальний внесок, відбувається обмін знаннями, ідеями. Учасники відчувають свою важливість, доброзичливість до себе та підтримку, демонструють ці якості зі свого боку, що в результаті сприяє спільному та успішному розв'язанню будь-яких завдань. Школярі вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення; виховуються почуття толерантності, взаємодопомоги.
- Інтерактивних методів існує велика кількість: «Незакінчені речення», «Ажурна пилка», «Займи позицію», «Два – чотири – усі разом», «Акваріум», «Навчаючи – вчуся» тощо. Серед них пропонуємо розглянути «Мікрофон», «Мозковий штурм» та «Карусель».

IV. Виконання вправ.

Вправа 1. Метод «Мікрофон». Надає можливість кожному й кожній сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію. При його проведенні дотримуються таких правил:

- говорить тільки той або та, у кого "уявний" мікрофон;
- подані відповіді не коментуються і не оцінюються.

Опитування «Мрії і бажання» за методом «Мікрофон».

- У кожного з нас були, є і будуть певні мрії та бажання. Але що ж таке «мрія», як ви вважаєте? (це бажання чогось конкретного, заради чого людина готова почати діяти, з метою її досягнення, здатна здійснювати неймовірні вчинки).
- А що таке «бажання»? (прагнення, потяг до здійснення чого-небудь, хотіння). Тобто, яке поняття є більш ширшим? Вірно.
- Про що ж ви мріяли і чого бажали в дитинстві? А ви? А зараз? А ви? Чи збільшилась кількість ваших мрій і бажань порівняно з дитячими? Як ви гадаєте, чому? А як ви гадаєте: чи шкідливо мріяти? Чому? Молодці. Погляньте скільки мрій і бажань ми почули, їх дуже багато і всі вони різні як і ми з вами.

Вправа 2. Метод «Мозковий штурм».

Є ефективним методом заохочення творчої активності, швидкого утворення великої кількості ідей. Він спонукає учнів розвивати уяву і творчість, відверто висловлювати думки, знаходити безліч рішень конкретної проблеми чи запитання, для чого його й слід застосовувати.

При проведенні «Мозкового штурму», учням варто запропонувати такі правила:

- висувайте будь-які, навіть фантастичні, ідеї щодо розв'язання проблеми;
- не критикуйте висловлювання один одного;
- один з вас записуватиме ідеї без змін на дошці;
- коли кожен і кожна вважатимуть кількість поданих ідей достатньою, їх висування припиняється;
- після того як ідеї зібрано, вони аналізуються та обговорюються всім класом;
- відбираються ті ідеї, що, на думку класу, допоможуть вирішенню поставленої проблеми.

Пошук шляхів реалізації бажань за методом «Мозковий штурм».

- Пауло Коельйо говорив: «У людини завжди є все, щоб здійснити свою мрію». Але чи дійсно це так? Давайте разом придумаємо якими способами людина може досягти бажаного. Варіанти можуть бути найрізноманітніші. Наприклад? (силою думки, зобразити картину бажаного на папері і думати про них щодня, отримати у спадок, виграти в лотерею, захворіти, щоб отримати піклування і увагу, нестандартний одяг, зачіска для привернення уваги інших, виграти в спір, зробити певні ставки в певному виді спорту, прийняти участь в медичних експериментах, щоб отримати гроші, діяти самому тощо). Який із вказаних способів є найреалістичнішим, як ви гадаєте? А ви? А який спосіб можна використовувати, щоб досягти будь-якого бажання? Добре. Отже, способів отримання бажаного, як і самих бажань багато, але обирати слід реалістичні.

Вправа 3. Метод «Карусель».

Є ефективний для одночасного включення всіх учасників в активну роботу з різними партнерами. Він передбачає:

- підбір аргументів кожним учасником на задану тему;
 - вислуховування одним учнем достатньо великої кількості однокласників;
 - пошук нових аргументів, прикладів для підсилення власної позиції.
- При організації цього методу варто утворити два кола: учні, що сидять у внутрішньому колі, розташовані спиною до центру, а в зовнішньому — обличчям. Таким чином, кожен сидить навпроти іншого, висловлює і вислуховує свої ідеї (аргумент, приклад). Внутрішнє коло нерухоме, а зовнішнє — рухливе: за сигналом ведучого всі його учасники пересуваються на один стілець вправо і виявляються перед новим партнером з яким повторюють ту саму процедуру. Мета — пройти все коло, виконуючи поставлене завдання.
- «Що краще: декілька конкретних чи одна грандіозна?» за методом «Карусель».
- Ми вже обговорили що таке «мрії», «бажання», способи їх досягнення. А що ж краще: коли є декілька конкретних бажань чи одна грандіозна мрія і чому? Щоб добре це обдумати, вислухати думки інших та отримати відповідь на це запитання, пропоную створити «Карусель»: одні студенти сидітимуть на місцях, інші рухатимуться по колу (два ряди одне уявне коло, два інших ряди – друге. Ті, хто сидить від середини буде рухатись (так буде зручніше)), та підсідатимуть за парту до іншого за командою – сплеск в долоні. Обговоріть та вислухайте один одного. Отож, почнемо. То що краще: декілька конкретних бажань чи одна грандіозна мрія, чому? А як вважаєте ви? Добре, у всіх думки різні, та все ж більшість схиляється до того, що краще декілька конкретних. Я також віддаю перевагу декільком, адже досягнувши їх ми бачимо результати та формулюємо наступні й наступні бажання та мрії.

V. Обмін думками, враженнями.

- Дякую за співпрацю! Хотілося б почути ваші враження, думки щодо використання інтерактивних методів навчання. Можливо виникли деякі запитання – готова на них відповісти.

Додаток 34. Приклад презентації до проведення майстер-класу на тему «Як говорити, щоб діти слухали, як слухати, щоб діти говорили»

Слайд 1

МАСТЕР-КЛАС

НА ТЕМУ:

«ЯК ГОВОРИТИ ЩОБ ДІТИ СЛУХАЛИ, ЯК СЛУХАТИ, ЩОБ ДІТИ ГОВОРИЛИ»

АВТОР:
КІКТЕВА МАРИНА
421 ГРУПА

Слайд 3

Я слухаю тебе, продовжуй. Ерік вдарив мене, тому... Тато, ти слухаєш мене?

Тому я дав йому задчу, потім він знову мене вдарив. Ти слухаєш?

Я чую кожне слово. Неправда.

Я можу слухати та дивитися матчі водночас. Гаразд, неважливо!

Слайд 5

Ерік вдарив мене, тому... Тато, ти слухаєш мене?

Тому я дав йому задчу, потім він знову мене вдарив ще болючіше! Він поганий!

Знаєш, що? Тепер я буду грати з Денні. Він не б'є людей.

Слайд 7

•Які поради дати матері?

Замість того щоб

Критикувати -

Розділити почуття дитини

(за допомогою прийомів активного слухання, слів «так...», хм...», «зрозуміло...»)!

Слайд 2

- Проаналізуйте ситуації .
- Які поради дати батькам?

Слайд 4

•Які поради дати батьку?

Замість того щоб

слухати вполслуха -

слухайте уважно !

Слайд 6

Хтось вкрав мій новий олівець. Ти впевнена, що втретина його?

Впевнена. Він лежав на парті, коли я пішла в туалет.

Ну чого ж ти хочеш, якщо розкидати всі свої речі?

Чомусь у тебе беруть речі без твого відома. Це вже не перший раз. Я тобі попереджаю: "Тримай свої цінні речі в парті". Проблема в тому, що ти ніколи мене не слухаєш!

Залиш мене в спокої!

Не хами!

Слайд 8

Хтось вкрав мій новий олівець. Так?

Я залишила його на парті, коли пішла в туалет, і хтось взяв його. Хм...

В мене вже третій раз олівець вкрали. Ого!

Ого! Знаю. Тепер, коли я буду виходити з класу, буду зовати олівець в парту. Зрозуміло.

Слайд 9

Слайд 11

Слайд 13

•Які поради дати матері?

Замість того щоб Розвінчувати бажання дитини-

Покажіть, що вам зрозумілі бажання дитини, подаруйте йому бажане в фантазії!

Слайд 15

Узагальнимо :

1. Вислухайте його уважно.
2. Розділіть його почуття (за допомогою слів «так...», «хм...», «зрозуміло...»)
3. Назвіть його почуття.
4. Покажіть, що вам зрозумілі бажання дитини, подаруйте йому бажане в фантазії.

Слайд 10

•Які поради дати матері?

Замість того щоб Заперечувати почуття-

Назвіть з розумінням почуття дитини!

Слайд 12

Слайд 14

Додаток 35. Програма роботи секції педагогічних досліджень студентської звітної наукової конференції

№	Автор та назва доповіді	Час, хв
	11.00	
1.	Міщенко Іван «Естетична цінність природи і її роль у системі екологічного виховання»	5
3.	Поярков Андрій (ФМФ гр.2-і) «Структурна перебудова освітньої системи Фінляндії як однієї із провідних країн світу»	5
4.	Чабаненко Каріна «Нестандартні уроки математики, особливості їх підготовки і проведення»	5
5.	Недосека Владислав «Методи та засоби активізації навчально-пізнавальної діяльності»	5
6.	М-К: Безверха Катя ПРИЙОМИ ЕВРИСТИЧНОГО НАВЧАННЯ. ШЛЯХИ ВІДКРИТТІВ	10
7.	Сокол Ольга «Дидактичні ігри та їх роль в активізації пізнавальної діяльності підлітків».	5
8.	М-К: Жолудь Аліна ВЕБ-КВЕСТ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ	10
	Перерва 12.20	
9.	Лубенець Зоряна «Сімейне виховання та його роль у формуванні особистості»	10
10.	М-К: Кіктева Марина «ЯК ГОВОРИТИ ЩОБ ДІТИ СЛУХАЛИ, ЯК СЛУХАТИ, ЩОБ ДІТИ ГОВОРИЛИ»	10
11.	Яркова Анна «Підготовка підлітків до сімейного життя»	5
12.	М-К: Рудик Владислава «АВТОРИТЕТ ВЧИТЕЛЯ ТА ЙОГО РОЛЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ»	10
13.	Набок Едуард «Розумове виховання обдарованих дітей»	5
14.	Бондар Роман. Актуальність запровадження STEM-навчання в Україні	7
15.	М-К: Кондик Юлія ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ	10
16.	Бондаренко Анна «Особливості організації діяльності та спілкування в колективі»	5
17.	М-К: Окопний Руслан «КОМАНДОУТВОРЕННЯ»	10
18.	М-К: Площик Семен. Диспут «Безпека в Інтернеті»	

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 36. Приклад анонсів майстер-класів

ЗАПРОШУЄМО

на лінійку Майстер-класів дослідників 2 курсу
346 ауд. 12.20

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Автор: Кондик Юлія, 421гр.

У ході майстер-класу оволодієте майстерністю проведення інтерактивних методів: «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Карусель», продемонстровано їх застосування.

ВЕБ-КВЕСТ. НАВЧАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ

Автор: Жолудь Аліна, І-2

Майстер-клас пропонує ознайомлення з технологією веб-квесту, оволодіння практичними навичками створення власних навчальних веб-квестів.

ЯК ГОВОРИТИ ЩОБ ДІТИ СЛУХАЛИ, ЯК СЛУХАТИ, ЩОБ ДІТИ ГОВОРИЛИ

Автор: Кіктєва Марина, 421 гр.

Спілкування дорослого і дитини може провокувати конфлікти, а може і ні. Дізнайтесь як спілкуватись з дітьми ефективно!

КОМАНДОУТВОРЕННЯ

Автор: Окопний Руслан, 421 гр.

В ході майстер-класу ви познайомитесь з методами, які сприяють згуртуванню колективу, досягненню позитивних міжособистісних відносин, отримуєте позитивні емоції.

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ.

ФОРМУЄМО АВТОРИТЕТ

Автор: Рудик Влада, 421 гр.

Майстер-клас передбачає практичні кроки у напрямі професійного авторитету майбутнього вчителя.

ПРИЙОМИ ЕВРИСТИЧНОГО НАВЧАННЯ.

ШЛЯХИ ВІДКРИТТІВ

Автор: Безверха Катя, І-2

У програмі майстер-класу оволодіння методами відкриттів, самостійного пошуку нових знань.

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 37. Структурні компоненти курсової роботи, доповіді, статті та тез

	Структура ВСТУПУ роботи	Структура ВИСНОВКІВ роботи	Структура ДОПОВІДІ	Структура СТАТТІ	Структура ТЕЗ доповіді
1.				Анотація, ключові слова	
2.	Постановка проблеми актуальність		Постановка проблеми актуальність	Постановка проблеми актуальність	Постановка проблеми актуальність
3.	Аналіз актуальних досліджень		Аналіз актуальних досліджень	Аналіз актуальних досліджень	Аналіз актуальних досліджень
4.	Об'єкт дослідження		Об'єкт дослідження		
5.	Предмет дослідження		Предмет дослідження		
6.	Мета дослідження		Мета дослідження	Мета дослідження	Мета дослідження
7.	1 Завдання дослідження	Результати 1 Завдання дослідження	1-ге Завдання дослідження Результати 1-го Завдання дослідження	<i>Системно відображає результати за усіма чи деякими завданнями дослідження</i>	<i>Стисло, системно відображає результати за усіма чи деякими завданнями дослідження</i>
8.	2 Завдання дослідження	Результати 2 Завдання дослідження	2-ге Завдання дослідження Результати 2-го Завдання дослідження		
9.	3 Завдання дослідження	Результати 3 Завдання дослідження	3-тє Завдання дослідження Результати 3-го Завдання дослідження		
10.	Методи дослідження				
11.	Теоретична новизна				
12.	Практичне значення				
13.			Висновки	Висновки	Висновки
14.				Література	Література

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 38. Шаблон доповіді за результатами педагогічного дослідження

Шановні викладачі, колеги, присутні!

Вашій увазі пропонуються результати наукової роботи студента (ки) ... факультету ПШП дослідника на тему: «...».

Науковий керівник – ...

Актуальність дослідження ...

Об'єкт дослідження – ...

Предмет дослідження – ...

Мета дослідження ...

Мету дослідження конкретизовано у трьох дослідницьких завданнях:

- 1) ...;
- 2) ...;
- 3) ...

Дозвольте перейти до висвітлення результатів дослідження відповідно до кожного завдання.

Перше завдання передбачало

Друге завдання ставило на меті ...

Третє завдання передбачало

Дякую за увагу!

Готовий (ва) відповісти на Ваші запитання.

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 39. Приклад доповіді за результатами педагогічного дослідження

Шановні викладачі, колеги, присутні!

Вашій увазі для передзахисту пропонується наукова робота магістранта інституту Педагогіки і психології _____ ППІ _____ на тему: «Соціально-педагогічні умови профілактики суїцидальної поведінки підлітків»

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент _____ ППІ _____

Актуальність дослідження проблеми зумовлюється тим, що останнім часом в Україні спостерігається загрозливе зростання суїциду серед школярів. Поширення самогубств серед молоді висувають вимоги до школи щодо розробки системи їх превенції, створення профілактичної програми, підвищення рівня обізнаності педагогічного колективу, батьків з основ профілактики самогубства у підлітків для забезпечення кваліфікованої допомоги. Це надзвичайно важливо для шкільних психологів, соціальних педагогів, вчителів, що працюють з підлітками. З огляду на це, нами була обрана тема дослідження.

Об'єкт дослідження – суїцидальна поведінка підлітків

Предмет дослідження – соціально-педагогічні умови профілактики суїцидальної поведінки підлітків у діяльності психологічної служби загальноосвітнього навчального закладу

Мета дослідження

полягає у вивченні проблеми суїциду, причин і ознак суїцидальної поведінки підлітків, визначення соціально-педагогічних умов профілактики суїцидальної поведінки підлітків

Мету дослідження конкретизовано у чотирьох дослідницьких завданнях:

Дозвольте перейти до висвітлення результатів дослідження відповідно до кожного завдання.

ПЕРШЕ завдання передбачало

З'ясування психолого-педагогічних особливостей підліткового віку, причин актуальності явища суїциду для даної вікової категорії

Підліткове самогубство залишається і в Україні головною проблемою для соціальних педагогів, що працюють в школах. Статистика стверджує, що Україна займає одне з провідних місць у Європі за кількістю самогубств. За даними Держкомітету статистики, на 100 мешканців припадає 22 самогубства. Суїцидні спроби найчастіше здійснюють молоді люди віком від 14 до 29 років, які мешкають здебільшого у розвинутих промислових районах. За останнє десятиліття кількість підліткових суїцидів збільшилася втричі. 50 – 80 дітей хоча б раз думали про це, а кожен дванадцятий підліток намагається покінчити життя самогубством

Психофізіологічні особливості, притаманні підліткам, зумовлюють значну не контрольованість суїцидальної поведінки. Спілкування з однолітками, яке в суїцидальній поведінці є провідним видом діяльності, визначає певну самодостатність підліткової субкультури, що також ускладнює можливості психологічного впливу на суїцидальні прояви. Відтак, вивчення проблеми суїциду взагалі та його проявів у підлітків є актуальним як у соціокультурному, так і у науковому плані.

ДРУГЕ завдання ставило на меті

Проаналізувати сутність, мотиви суїцидальної поведінки підлітків, ознаки ризику суїциду

У ході дослідження з'ясовано, що Суїцидальна поведінка - це внутрішні або зовнішні форми психічних актів, що направляються уявленнями про позбавлення себе життя:

внутрішні форми: суїцидальні думки (уявлення, переживання); суїцидальні тенденції (задуми, наміри)

зовнішні форми - суїцидальні вияви; суїцидальні замаху (спроби).

В дослідженні виявлено Види самогубства серед підлітків:

Егоїстичне самогубство — трапляється, коли індивід слабо пов'язаний із суспільством і живе, повністю від нього відокремлений.

Апомічне самогубство — результат неспроможності людини пристосуватися до швидких змін у суспільстві.

Фаталістичне самогубство — результат посиленого контролю групи над індивідом, якому стає нестерпною надмірна опіка.

Альтруїстичне самогубство — трапляється, коли особа відчуває надобов'язок і ставить інтерес групи вище за власний.

Завдання 3 передбачало проведення

Експериментального дослідження залежності суїцидальної поведінки підлітків від їх соціометричного статусу у шкільному колективі

У ході дослідженні було проведено вивчення особливості залежності впливу соціометричного статусу підлітків на суїцидальну поведінку.

На першому етапі ми застосували методіку соціометрії Дж. Морено. На другому етапі - методіку діагностування схильності до суїцидальної поведінки старшокласників — «Опитувальник суїцидальної поведінки».

За результатами дослідження варто виділити вибори, які були зроблені учнями класу. За отриманими даними у класі присутні два лідери (№19,5), №19 (Чумак Тетяна) – офіційний лідер та №5 – неофіційний (Головач Оксана).

В залежності від того, на якому етапі розгортання суїцидальної поведінки знаходиться досліджуваний, можна говорити про ступінь ризику скоєння самогубства. Оскільки більшість підлітків іноді замислюється про наявність сенсу в житті та в критичних ситуаціях уявляють свою смерть, епізодичні прояви таких форм поведінки можна вважати типовими для даного віку. Але якщо існує ризик переходу до більш небезпечних форм суїцидальної поведінки, це може свідчити про необхідність кваліфікованої допомоги з боку дорослих.

У контексті ЧЕТВЕРТОГО завдання

Дослідили та описали соціально-педагогічні умови профілактики суїцидальної поведінки підлітків у діяльності психологічної служби загальноосвітнього навчального закладу

Виявлені наступні Соціально-педагогічні умови профілактики суїцидальної поведінки підлітків у діяльності психологічної служби загальноосвітнього навчального закладу:

- 1) вчасне виявлення дітей з ознаками емоційних розладів як можливої групи ризику;
- 2) дотриманні принципів вибору методів та способів профілактичної допомоги;
- 3) використанні системи профілактичної роботи: консультативної роботи, корекційної та терапевтичної роботи, соціального контролю, проведення соціально-педагогічної освіти вчителів та батьків з профілактики суїцидальної поведінки

Дякую за увагу!

Готовий (ва) відповісти на Ваші запитання

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 40. Шаблон презентації результатів педагогічного дослідження

Слайд 1

ПІП дослідника

Тема дослідження

Науковий керівник:
науковий ступінь, вчене звання, ПІП керівника

Слайд 2

Актуальність дослідження зумовлюється
необхідністю

Слайд 3

Об'єкт дослідження:

Предмет дослідження:

Слайд 4

Мета дослідження:

Мету дослідження конкретизовано у
трьох дослідницьких завданнях:

Слайд 5

Завдання 1

....

Слайд 6

Результати завдання 1

Слайд 7

Завдання 2

....

Слайд 8

Результати завдання 2

Слайд 9

Завдання 3

....

Слайд 10

Результати завдання 3

Слайд 11

Дякую за увагу!

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 41. Приклад презентації результатів педагогічного дослідження

Слайд 1

Логвін Анастасія Володимирівна

Формування готовності майбутнього вчителя до навчальної педагогічної практики

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент Коваленко Наталія Володимирівна

Слайд 2

Актуальність дослідження зумовлюється необхідністю підготовки висококваліфікованих учителів, фахівців своєї справи. Проблема готовності і бажання студентів бути вчителями є досить гострою, а тому вимагає ретельного дослідження і поліпшення.

Слайд 3

Об'єкт дослідження: процес формування готовності майбутнього вчителя до навчальної педагогічної практики.

Предмет дослідження: педагогічні умови ефективного підготовки майбутніх вчителів до навчальної педагогічної практики.

Слайд 4

Мета роботи: визначити структуру готовності та основні напрями вдосконалення підготовки студентів до майбутньої педагогічної практики.

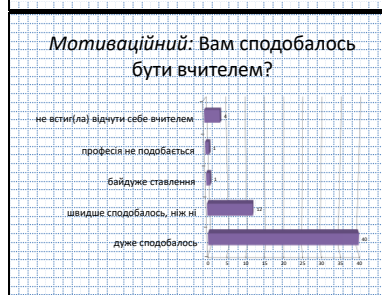
Мету дослідження конкретизовано у дослідницьких завданнях, що є структурними елементами поняття готовність.

Слайд 5

М.І.Дяченко та Л.О.Кандибович, розглядають готовність як складне психологічне утворення і виділяють такі її структурні компоненти:

- ✓ **мотиваційний** (позитивне ставлення до професії, інтерес до неї);
- ✓ **орієнтаційний** (ціннісно-професійні орієнтації);
- ✓ **операційний** (система професійних знань, умінь і навичок, педагогічне мислення, професійне спрямування уваги);
- ✓ **вольовий** (самоконтроль, вміння до управління діями, з яких складається виконання робочих обов'язків);
- ✓ **оцінювальний** (пізнання та аналіз педагогом власної діяльності).

Слайд 6

Слайд 7

Слайд 8

Слайд 9

Слайд 10

На основі отриманих результатів можемо зробити висновок, що основною проблемою готовності є недостатнє усвідомлення себе як вчителя, обмеженість досвіду та відсутність знань з методики навчання. **Тож ми пропонуємо ряд способів підвищити свою професійну самооцінку:**

- ✓ робота з аудиторією (проведення цікавих ігор, інтелектуальних конкурсів серед однокласників)
- ✓ публічні виступи (захист робіт на конференціях і часті доповіді на звичайних лекціях)
- ✓ проведення навчальних конференцій (мається на увазі зустріч з досвідченими вчителями, спостереження за їх роботою та аналіз провідного досвіду)

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 42. Вимоги до студентської наукової статті

ППП автора

*Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка*

АВТОРИТЕТ БАТЬКІВ І ЙОГО РОЛЬ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ

Науковий керівник: науковий ступінь, вчене звання, ППП керівника

***Анотація.** Анотація містить стислу інформацію про основні ідеї та висновки наукової статті (3-5 рядків через 1 інтервал кегль 12 курсивом). Можна використовувати словосполучення: У статті проаналізовано, схарактеризовано, встановлено, розглянуто, обґрунтовано, проведено категоріальний аналіз ключових понять тощо.*

Постановка проблеми.

Аналіз актуальних досліджень.

Мета статті

Виклад основного матеріалу.

В тексті подаються посилання на наукову літературу за таким зразком: [5, с.87], де 5 - номер джерела за списком літератури, 87 - сторінка. Після коми перед сторінкою – нерозривний пробіл (CTRL + SHIFT + Пробіл). Посилання на декілька наукових видань одночасно подаються таким чином: [3, 156; 4; 8, 22-23]. Посилання ставиться в кінці речення. Крапка ставиться після закритої дужки:

А.С. Макаренко писав: " Я повинен бути естетично виразним, тому я жодного разу не вийшов з неочищеними чобітьми або без пояса. Я теж повинен мати якийсь блиск, в міру сили та змоги, звичайно. Я теж повинен бути таким радісним, як колектив. Навіть, коли в мене були неприємності, коли я хворий, я повинен уміти не виявляти цього перед дітьми" [1, с.231].

Висновки.

Література

1. Ващенко Г. Виховання волі і характеру : підручник для педагогів / Григорій Ващенко. – К. : Видавництво «Школяр», 1999. – 385 с.
2. Войтенко Т.І. Стилі батьківського виховання Т.І. Войтенко // Шкільні бібліотека. – 2013. – № 9. – С.142-147.

Бібліографічний список (не більше 6 джерел) мовою оригіналу складається через 1 інтервал, кегль 14, списком в алфавітному порядку і подається після тексту статті під заголовком: «ЛІТЕРАТУРА».

Додаток підготовлено укладачем

Додаток 43. Приклад студентської наукової статті

УДК: [373.3:013:012.4\[004\]](#)

Малишко Любов

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
Природничо-географічний факультет

ІНТЕРНЕТ НЕБЕЗПЕКА В СЕРЕДОВИЩІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Анотація. У статті розкривається поняття інформаційної небезпеки, вказуються основні загрози, з якими найчастіше зустрічаються користувач в Інтернеті. Пропонується бачення дій української влади щодо захисту вітчизняного сегмента інформаційного простору. Проаналізовано дослідження зарубіжних та вітчизняних педагогів з проблем Інтернет-безпеки.

Ключові слова: глобальна комп'ютерна мережа, інформаційна безпека, соціальні інтернет-мережі, інформаційно-психологічний вплив.

Активне використання мережі Інтернет дало змогу технологічно розвиненим країнам створити світовий інформаційний простір, в якому формується, накопичується, розподіляється, передається, приймається, перетворюється та знищується інформація. Можливість підключитися до мережі не тільки через ПК, але й за допомогою мобільних телефонів сприяє цій тенденції. Інтернет надає дітям та молоді неймовірні можливості для здійснення відкриттів, спілкування й творчості.

Основним форматом спілкування в мережі Інтернет стали соціальні мережі (СМ). Феномен їх успіху на думку Левченка О.В. полягає в тому, що сьогодні для більшості користувачів Інтернету пошук співрозмовника за своїми особистими вподобаннями або інтересами набагато легше реалізувати у соціальних мережах, ніж у реальному житті, залишаючись при цьому, за бажанням, повністю або частково анонімним[1].

Соціальні мережі надають значні можливості для аналізу та прогнозування розвитку подій. Моніторинг соціальних медіа як джерел інформації дає змогу отримувати зворотний зв'язок і прогнозувати реакцію людей на ті чи інші події, знаходити і випробовувати нові способи впливу та моделювати ситуації. Тому через СМ потрібно оперативно реагувати на спроби формування негативного іміджу України та її громадян, органів державного управління, інших суспільних інститутів, викривлення та тенденційний підбір фактів історичного минулого, поширення неправдивої інформації.

Доступність до все нових видів «благ», безперервний розвиток гаджетів, спрямованих саме на розважальну складову суспільного споживання призводить до, складності в стосунках із рідними й близькими, падіння рівня емпатійності — це лише частина довгого списку, але вона окреслює негативний бік становлення сучасної української молоді в суспільстві. Всі ці чинники зумовлюють появу на тлі «старих» видів залежностей, як-от алкоголізм, тютюнопаління, вживання наркотичних речовин, «нових», що динамічно набирають обертів і стрімко розширюють свій ареал в Україні.

Метою нашого дослідження є виявлення рівня безпечного сприйняття учнями мережами Інтернет. Серед великої кількості існуючих на сьогодні соціальних мереж необхідно відмітити такі, які завдяки накопиченому інтелектуальному потенціалу, високому професіоналізму команди розробників, створеним ними технологіям та

можливості швидко розв'язувати складні проблеми, є інформаційними ресурсами, що мають значний вплив на суспільство. Найбільш відомими мережами, в яких спілкується більшість населення, у тому числі українців, є Facebook, Twitter, Live Journal, You Tube, "ВКонтакте" та "Однокласники".

З метою виявлення рівня сформованості навичок безпеки користування Інтернетом учнями початкової школи, студентами 2 курсу природничо-географічного факультету було проведено анкетування учнів. Дослідження проводилося на базі КУ Сумська спеціалізована школа I-III ступенів №2 ім. Д.Косаренка серед учнів 3-х класів. Кількість опитаних 56 чоловік з них: 27 хлопців і 29 дівчат, віком від 8 до 10 років (38 учнів віком 8 років, 19 учнів віком 9 років, 1 учень віком 10 років). Використовувалася авторська анкета з закритими запитаннями та методи математичної статистики для аналізу отриманих даних.

Відповіді учнів початкових класів на запитання: «В яких соціальних мережах ти зареєстрований» дали наступні результати (рис. 1).

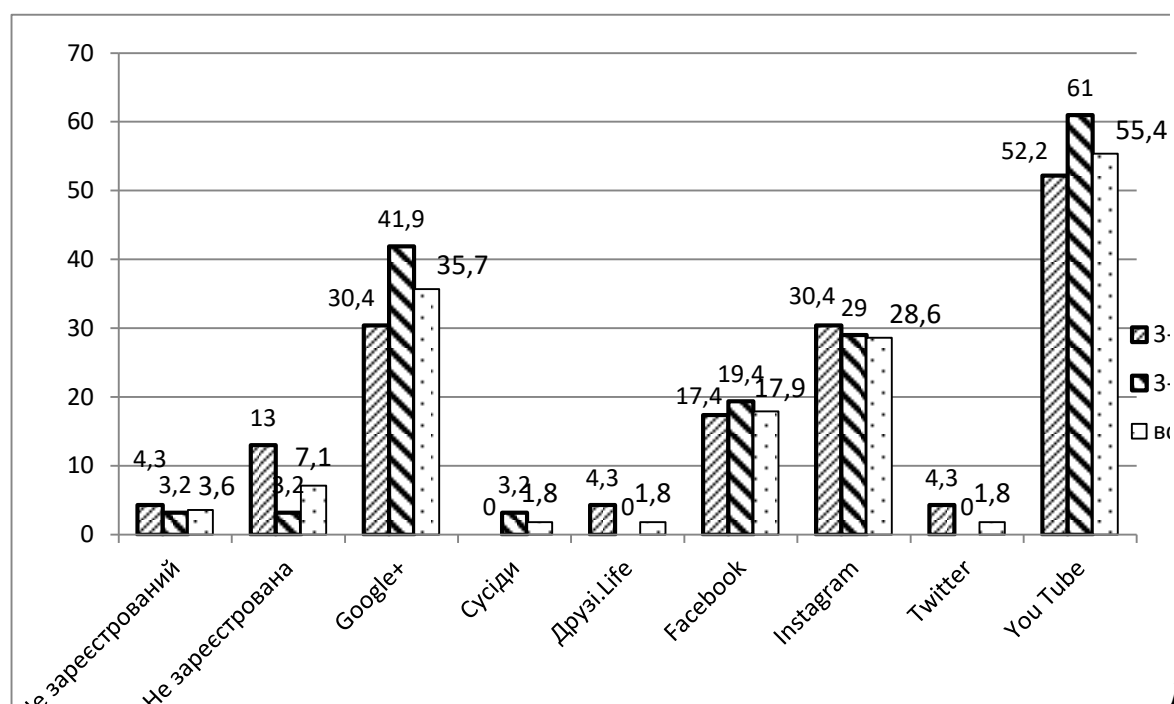

Рис.1

. Відповіді учнів на запитання: в яких соціальних мережах ти зареєстрований

Бачимо, що відповіді на дане запитання відобразили, якій із соціальних мереж діти більше дають перевагу. Найбільш популярний серед учнів це You Tube він склав 55,4%, друге місце займає Googl+ 35,7%, третє місце Instagram 28,6%, і учні які не зареєстровані взагалі 10,7% . Отже, можемо спостерігати, що більша половина дітей зареєстровані в соціальних мережах. Відповіді учнів початкових класів на запитання: «У соціальних мережах ти підписаний під справжнім ім'ям?» представлені на (рис. 2.).

Як бачимо, 46,4% учнів знають правила безпеки при реєстрації в соціальній мережі і не вписують справжні ім'я для особистого захисту. Але і великий відсоток учнів відповіли «ні» 39,3% це не є добрим показником. Можемо припустити, що причина тому є вік і не усвідомлення значення Інтернет-безпеки.

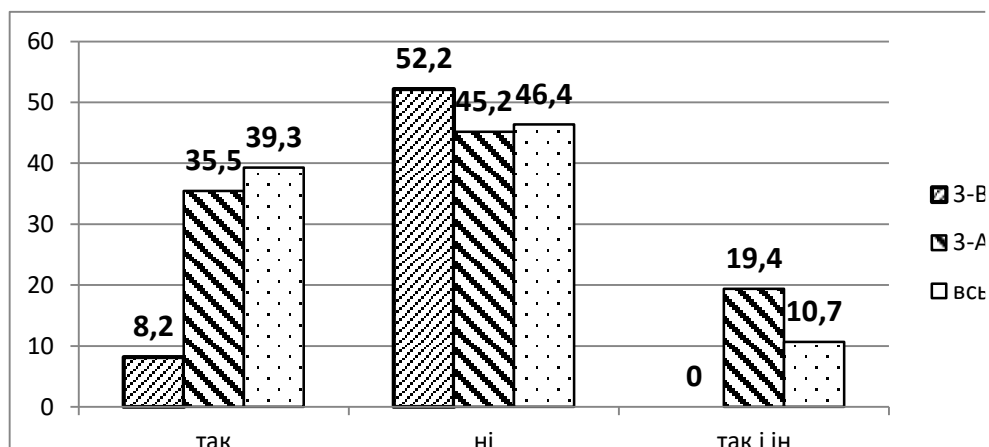

Рис. 2. Відповіді учнів на запитання: у соціальних мережах ти підписаний під справжнім ім'ям?

Відповіді учнів початкових класів на запитання: « Чи однакові паролі у твоїх соціальних мережах?» представлені на рисунку 3.

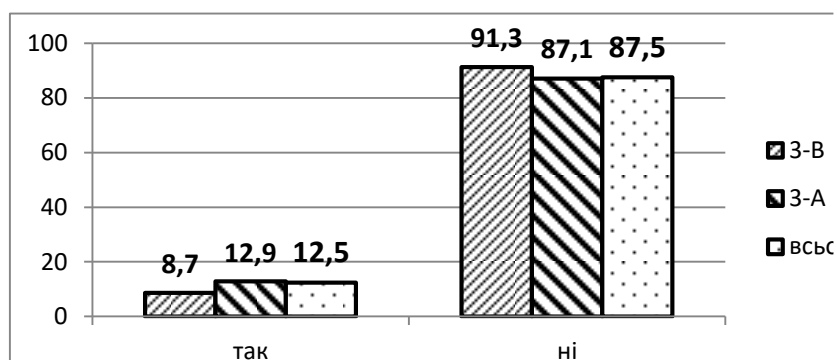

Рис. 3. Відповіді учнів на запитання: чи однакові паролі у твоїх соціальних мережах?

Отже, як бачимо 87,5% учнів користуються правилами безпеки і поведінням інформації своїх особистих даних. Але на жаль великий відсоток і відповіді «так», що на нашу думку це не являється добрим, можемо лише вважати, що 12,5% чунів не усвідомлюють на скільки важливо берегти дані особливо паролі до різних мереж.

Отже, отримані теоретичні та експериментальні дані надають можливості зробити певні висновки: 1) при вивченні проблеми інтернет-безпеки в середовищі учнів початкової школи ми виявили деякі відмінності безпечної поведінки між учнями двох 3-х класів, згідно отриманих результатів, ми бачимо, що більшість учнів 3-х класів дотримуються правил поведіння в соціальних мережах; 2) найбільшу перевагу учні відають You Tube він склав 55,4%; 3) майже половина учнів підписуються в соціальних мережах не під справжнім ім'ям 46,4%; 4) більшість дітей початкових класів дотримують правил безпеки щодо захисту даних в мережі Інтернет.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми інформаційної безпеки України. Аналітич- на доповідь УЦЕПД // Національна безпека і оборона. – К. , 2001. – №1. – С. 2-59.
2. Гавловський В. Інформаційна безпека: захист інформації в авто- матизованих системах/ В. Гавловський // Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні. – К. , 2000. – №1. – С. 50-53.

Додаток 44. Приклад тез

Кікєва Марина

Студентка 2 курсу, спеціальність «Математика»*

marixa12341@ukr.net

Науковий керівник – к.п.н., доцент Н.В. Коваленко

ДОСЛІДЖЕННЯ БАТЬКІВСЬКОГО АВТОРИТЕТУ

***Анотація.** У роботі розкривається поняття авторитету батьків, проаналізовано стан сформованості авторитету батьків, встановлено, що для підлітків авторитет батьків занижений, хоча для різних вікових категорій дітей саме авторитет матері є найбільшим з поміж інших дорослих.*

***Ключові слова:** авторитет, підлітки, сімейне виховання, довіра, особистий приклад.*

В умовах сьогодення сформувалося хибне уявлення, що авторитет втрачає своє виховне значення. Проте, життя людського суспільства доводить, що відсутність авторитету у будь-якій сфері життєдіяльності суспільства та у середовищі самореалізації особистості призводить до відсутності чітких цілей, ідейної основи діяльності, вчинків тощо.

Для дітей першими авторитетними наставниками є їхні батьки. Виходячи з цього, виховний процес повинен розпочинатися з виховної роботи педагогічних колективів з батьками. Першочергове значення у цьому процесі має роз'яснювальна робота з батьками, щоб вони зрозуміли сутність та роль авторитету батька та матері.

Авторитет як механізм соціальної взаємодії у педагогічному процесі створює основу особистісного саморозвитку, морального самовизначення дитини, особливо у старшому підлітковому віці. Крім того, авторитет батьків виступає спонукаючим фактором пошуку особистісного потенціалу, що вестиме молоду людину до оволодіння соціальним престижем, особистісним авторитетом, статусом.

Слід зазначити, що авторитет недостатньо задіяний ресурс виховного впливу батьків, тому пріоритетним завданням сучасної родинної педагогіки є відродження статусу батьків як перших та головних вихователів. Відомо багато випадків, коли батьки не мали авторитету як вихователі, хоча демонстрували високий рівень професіоналізму та соціального авторитету. Це пояснюється тим, що основою авторитету є довіра, а молода людина може довірити тільки тому, хто толерантний, щирий, обізнаний, цікавий, тямущий як особистість.

Взагалі, сенс авторитету полягає в тому, що він не потребує жодних доказів, сприймається як безсумнівне достоїнство старшого. В очах дитини батько та мати повинні мати цей авторитет. Вимоги батьків мають бути розумними та єдиними: немає нічого гіршого у сімейному вихованні, коли один із батьків дозволяє, а інший – забороняє. Недопустимим також є те, коли разом з дитиною один з батьків щось приховують від іншого з батьків, приховуючи провини, потураючи дитині в її якихось непорядних вчинках, цим самим батьки породжують умови для загострення конфлікту, сприяють всездозволеності, втрачають рештки власного авторитету.

Батькам слід мати на увазі, що справжній авторитет нічого спільного з авторитарністю або деспотизмом у ставленні до дітей не може мати, коли батьки щохвилини змушують дитину безапеляційно виконувати всі їхні вимоги, карають за найменшу провину. Такий стиль взаємин нічого крім шкоди дати не може.

Ми спробували з'ясувати, як сучасні підлітки ставляться до власної родини і чи користуються батьки авторитетом. Дослідження проводилося на базі Сумської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 26 у 5, 8 та 10 класах. Учням було запропоновано анкети. Загальна кількість респондентів становила 59 чоловік. Узагальнені результати опитування зображує рис. 1.

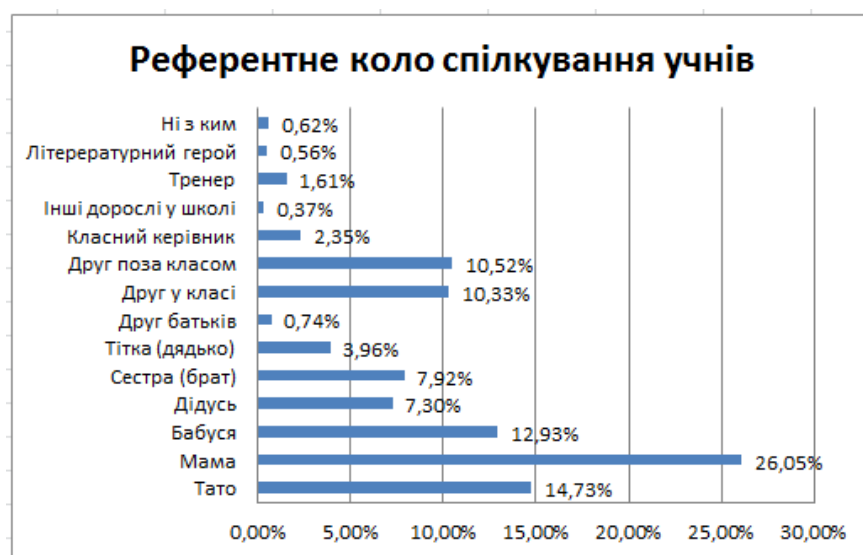

Рис. 1. Результати дослідження референтного кола спілкування

У 83,7% підлітків дуже гарні та дружні стосунки з матір'ю, а з батьком ситуація складніша – його авторитет майже в половину менший, крім того, прослідковується тенденція зниження виборів батька з дорослішанням дитини (90 виборів у 5 класі, 80 – у 8 класі і лише 68 – у 10 класі). Тільки 48% дітей сім'ю своїх батьків вважають взірцем до наслідування. Прикро, але тільки у 39,5% поради та думки батьків мають важливе значення (у 17,3% батька та 22,2% матері). У більш старшому віці взаємини між батьками породжують зневіру. За таких умов марно сподіватися на позитивний виховний вплив батьків. У родинях, де панує взаємна допомога, згода, турбота і співчуття, доброзичливість, поступливість, діти, відчуваючи тепло домашнього вогнища, пишаються своїми батьками, почуваються щасливими і вважають їх взірцем.

На нашу думку, основою батьківського авторитету є життя, робота та поведінка батьків, тобто їх особистий приклад. Думки батьків про рідних та колег, їхня поведінка в родинному колі й поза ним, вчинки, ставлення до роботи, сторонніх людей, одне до одного – це все складові батьківського авторитету. Авторитет батьків має полягати не в тому, щоб підвищити голос, а в тому, щоб без зайвих істерик проаналізувати ситуацію та висунути до дитини цілком зрозумілі та обґрунтовані вимоги.

ВЕБ-КВЕСТ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Анотація. Жолудь А. Веб-квест як засіб активізації навчальної діяльності учнів.

У тезах проаналізовано використання веб-квестів на уроках. Переваги використання у навчальній діяльності. Ефективність застосування такого методу.

Ключові слова: веб-квест, веб-квест у педагогіці, критерії оцінювання веб-квестів, структура веб-квестів.

2. Веб-квест визначають як проект з використанням інтернет-ресурсів .

Веб-квест в педагогіці – проблемне завдання з елементами рольової гри , для виконання якого використовуються інформаційні ресурси інтернету.

Використання веб-квестів допоможе не тільки вчителям цікаво викласти свій предмет, але й змотивує учнів до більш детального вивчення нової теми уроку. Адже веб-квест є динамічним, пізнавальним, альтернативним, а також розважальним.

3. Метою розробки веб-квестів є максимальна інтеграція інтернет технологій в різні навчальні предмети на різних рівнях навчання в навчальному процесі. Вони охоплюють окрему проблему, навчальний предмет, тему, чи професійний модуль, можуть бути розраховані на одне заняття, так і на більш тривалий період роботи[1].

Викладення нового матеріалу відбувається за схемою: завдання – запитання – робота з Інтернет – ресурсами – повернення до запитання, аналіз отриманої інформації – перехід до наступного запитання. Надавши відповіді на кожне з запитань, отримуємо результат. При проведенні веб-квесту важливо чітко усвідомити роль кожного учасника навчально-виховного процесу та розподілити їх обов'язки для досягнення максимальної ефективності[2].

Використання веб-квестів має багато «плюсів»: творчість, співпраця, вміння працювати в команді, виконуючи різні соціальні ролі тощо.

3. Ключовим розділом будь-якого веб-квесту є докладна шкала критеріїв оцінки, спираючись на яку, учасники проекту оцінюють самих себе, товаришів по команді. Цими ж критеріями користується і учитель. Веб-квест є комплексним завданням, тому оцінка його виконання повинна ґрунтуватися на кількох критеріях, орієнтованих на тип проблемного завдання і форму представлення результату[2].

Рекомендується використовувати від 4 до 8 критеріїв, які можуть включати оцінку: дослідницької та творчої роботи, оригінальності роботи, навичок роботи в мікрогруп, усного виступу, мультимедійної презентації, письмового тексту тощо.

4. Додаткову мотивацію при виконанні веб-квеста можна створити, запропонувавши учням вибрати ролі (наприклад, учитель, лікар, програміст, будівельник і тощо) і діяти відповідно до них: наприклад, якщо викладач запропонував роль секретаря відомої фірми, то цей персонаж може послати лист іншому учаснику (який грає роль директора цієї фірми, наприклад) про якісь певні проблеми та спроби їх розв'язання.

Ефективність роботи веб-квестів було проаналізовано через опитування викладачів, які застосовують цей метод на своїх уроках.

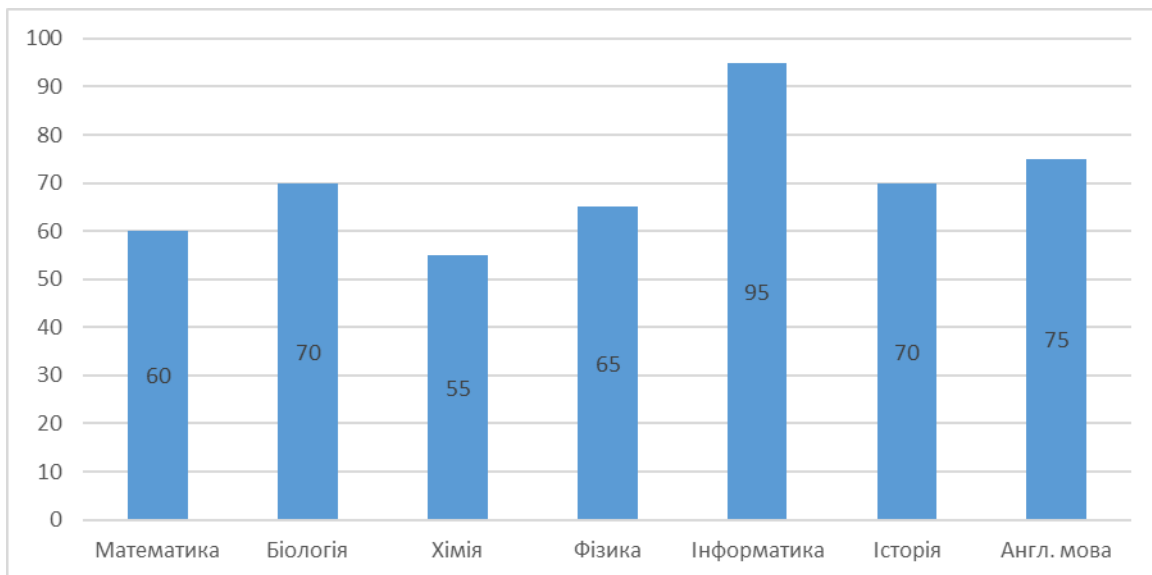

Рис. 1. Ефективність запам'ятовування уроків шляхом використання веб-квестів.

Отже, така діяльність сприяє розвитку читацьких компетенцій, тренуванню і розвитку навичок інформаційної діяльності, виступає як спосіб формування навичок дослідницької та аналітичної роботи, розвиває творчий потенціал та виступає у ролі формування мотивації. Ця методика є сучасною та перспективною, вона має ряд переваг та заслуговує на широке впровадження в навчально-виховний процес.

Список використаних джерел

1. Прядильникова О.В. Веб-квест: способы активизации познавательной деятельности обучающихся. [Электронный ресурс] / О.В. Прядильникова // Научно-методическая работа. – 2015. – с. 4. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/veb-kvest-sposoby-aktivizatsii-poznavatelnoy-deyatelnosti-obuchayuschih-sya>
2. Ільченко О.В. Використання веб-квестів у навчально-виховному процесі. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/proftech/32834/

Додаток 46. Відповіді завдання «Відповідність між типами запитань анкети і їх прикладам»

	Тип запитання		Приклад запитання анкети
I.	Контактні запитання	A.	Ми знаємо Вас як відомого спеціаліста ...
II.	Запитання-фільтри	B.	Чи займаєтеся Ви спортом? 1) Так; 2) Ні (якщо «ні», то переходьте до запитання 10):
III.	Запитання про факти та події; оцінки і думки	C.	Чи втрачали ви роботу протягом останнього року? Як би ви оцінили результати практики?
IV.	Запитання-пастки	D.	Респонденту задається серія запитань типу: Чи бувають у вас думки, які хотілося б приховати? Чи буває, що, розсердившись, ви виходите з себе? (особистісний тест Г. Айзенка). Якщо респондент на всі запитання відповідає "Ні", то в його щирості доводиться засумніватися
V.	Контрольні запитання	E.	Якщо основним є запитання: "Якою мірою ви задоволені своєю роботою?", тоді до якого типу запитання віднести запитання: "Хотіли б ви змінити місце роботи?"
VI.	Безособові запитання	F.	Деякі люди вважають, що ... А як ви думаєте?
VII.	Підбір асоціацій	G.	Що для нас неформальна освіта? Наведіть асоціації
VIII.	Закрите (дихотомічне) запитання	H.	Чи пройшли Ви спеціальне навчання тренера? 1) Так; 2) Ні
IX.	Закрите (альтернативне) запитання	I.	Ви любите морозиво ? 1. Так. 2 Ні. 3. Так і ні. 4 Важко відповісти.
X.	Закрите (запитання-меню)	J.	Які фактори стимулюють ваше навчання у вузі? (можете обрати кілька відповідей) 6) бажання отримати знання; 7) необхідність мати диплом, стипендія; 8) інтерес до дисциплін; 9) авторитет в студентській групі; 10) вже стільки часу витрачено на навчання
XI.	Напівзакрите запитання	K.	Що заважає Вам навчатися з повною віддачою сил? 5) відсутність необхідної літератури, 6) власна пасивність 7) розчарування в професії 8) житлові проблеми, проблеми зі здоров'ям 9) власна відповідь
XII.	Запитання-завершення речення	L.	Закінчіть фразу: Коли я чую, як викладачу докоряють у тому, що його студенти погано знають предмет, я думаю, що...
XIII.	Відкрите запитання	M.	Ваші очікування від участі в Проекті?
XIV.	Шкальне запитання	N.	Визначте в балах наскільки результативною була профорієнтаційна робота з учнями 8 класів? Абсолютно не результативна 1 2 3 4 5 Надзвичайно результативна

Додаток підготовлено укладачем

КОВАЛЕНКО Наталія Володимирівна

**СТУДЕНТСЬКЕ ПЕДАГОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ :
ПРОЕКТНО-ТРЕНІНГОВИЙ ПІДХІД**

Навчально-методичний посібник

Відповідальний за випуск *А. А. Сбруєва*

Комп'ютерна верстка
Коваленко Н.В.

Підписано до друку 27.09.19.
Формат 60x84/8. Гарн. Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 12,9. Обл.-вид. арк. 4,68.
Тираж 100 прим.

Видавець і виготовлювач:
ФОП Цьома С.П., 40002, м. Суми, вул. Роменська, 100.
Тел.: 066-293-34-29.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
серія ДК, № 5050 від 23.02.2017